

DET RYKKER!

BODIL JEPPESEN
GRETHE MARIBO

DANSKUDDANNELSE 3 · MODUL 4

GRUNDBOG

Alfabeta

Bodil Jeppesen
Grethe Maribo

DET RYKKER!

DANSKUDDANNELSE 3
MODUL 4

Studieskolen
Borgergade 12
1300 København K
Telefon 33187900

GRUNDBOG

Alfabeta

Det rykker! Danskuddannelse 3, modul 4

Bodil Jeppesen og Grethe Maribo

© 2014 Alfabet, København

- et forlag under Lindhardt og Ringhof Forlag A/S, et selskab i Egmont

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller anden gengivelse af denne bog
eller dele heraf er kun tilladt efter Copy-Dans regler.

Forlagsredaktion: Claus Sylvest

Grafisk tilrettelægning omslag og indhold: Birgitte Clematide

Omslagsbillede: Vibe Bredahl: *Kortlægninger*

Lydproduktion: Ole Skov Lydteknik

Billedproduktion: Claus Vedel / Picture this film

Trykteri: Livonia Print

1. udgave 5. opdag 2018

ISBN 978-87-636-0312-6

Til denne grundbog hører:

Øvebog

Lærervejledning

Elevsite: www.alfabetadigital.dk (klik på "DU3" i venstre side, og find
"Det rykker!")

Udskrifter af video og lyd samt supplerende øvelser
og tekster på forlagets hjemmeside: www.alfabetaforslag.dk

Indtaling

Rikke Alma Fjeldgaard

Bodil Jeppesen

Søren Baun Jeppesen

Grethe Maribo

Uffe Kasper Rasmussen

Mikkel Trier Rygaard

Ole Skov

Marie-Louise Surland

Claus Sylvest

Sophie Bredal Zinckernagel

Video · medvirkende

Andreas Baun Drejka

Camilla Færnsen

Rikke Alma Fjeldgaard

Nadja Glavas

Mette Hansen

Jamilla Mahmoud Heniques

Bodil Jeppesen

Issa Jeppesen

Nina Baun Jeppesen

Henriette Kaspersen

Katrine Kirk

Birgitte Maribo

Grethe Maribo

Uffe Kasper Rasmussen

Anna von Rosen

Kenneth Schmidt

Lars Skov

Illustrationer

Omslag: Vibe Bredahl *Kortlægninger*

4: kvinde med paraply © Thinkstock/Robert Hoetink; forårsblomster, cyklist i sne, efterårsskov, forårsskov: © Helge Baun Sørensen; fyrværkeri over byen © Scanpix/Bax Lindhardt; sankthansbål © Scanpix/Jørgen Schytte; orange scene Roskilde 2012 © Scanpix/Malte Kristiansen; skolestart © Polfoto/Finn Frandsen; 7: adventskrans © Polfoto/Jens Dige; 1. maj © Polfoto/Valdemar Jørgensen; modne æbler: © Helge Baun Sørensen; 8-9: Gitte Skov; 10-11: © Helge Baun Sørensen; 12-13: Nørrebro maj '93 © Polfoto/Jens Dresling; 16-17: Gitte Skov; 18: Helge Baun Sørensen; 22: gækkebrev via Bodil Jeppesen; 23: © Stefan Rink; 24: Viggo Johansen: *Glade jul 1891, Hirschsprung*; 27: © Jørgen Saabye/Politiken; 28: Gitte Skov; 30: Emma © Polfoto/Jesper Nørgaard Sørensen; første skoledag © Polfoto/Mathilde Bech; 32: Gymnasiepiger © Polfoto/Mathias Christensen; gymnasiedrenge © Polfoto/Anita Graversen; 33 og 34: Niels Roland; 37: Politimand underviser © Polfoto/Gregers Tycho; 38: Lille havfrue © Polfoto/Nima Stock/Ed. Eriksens arvinger, Copydan; 47: Eske Willerslev © Polfoto/Ditte Valente; Rane Willerslev © Polfoto/Casper Dalhoff; 50-51: © Philip Ytournel/Politiken; 52-53: Trommedanser Photo Researchers © Jacques Jangoux/Scanpix; rappere © Polfoto/Gonzales Photo Michael Hornbogen; Jyske Opera © Polfoto/Casper Dalhoff; piger på violin © Shutterstock; Heavy Metal © Scanpix/Alberto Martin; Makiko Hirabayashi © Foto: Karolina Zapolska; blæseorkester © Morten Pape; 58: © Polfoto/Jacob Ehrbahn; 60-61 og 64-65: Niels Roland Kluge hoveder; 66: fejring af en jubilar, privatfoto fra kirkeblad med venlig tilladelse; 69: To syngende piger: Colourbox.dk; morgensang på Information. Foto: © Thomas Nielsen; 73: © Wulff Morgenthaler og Politiken; 74: Kineser Claus Bonnerup/polfoto. Otte øvrige er privatfotos; 75: © Polfoto/Jens Dige; 76: © Polfoto; 77: Manu Sareen. Foto:

Andrew Wheeler/OECD; præst Lene Twilling © Polfoto/Peter Hove Olesen; 82: tegning: Niels Roland; 85: foto: Jens Berg; 86: *En afrikaner i Grønland* af Tété-Michel Kpomassie © Forlaget Hjulet og Flammarion 1982, 2005; 87: © Scanpix/Jørgen Jessen; 89: © Morten Ingemann; 90-91: Tømrere © Scanpix/Torben Christensen; konserver Dorte Aggerholm © foto: Søren Rasmussen; kvindelig betjent © Polfoto/Sofia Busk; landmand © Polfoto/Lars Hansen; lærer © Polfoto/Carsten Andreasen; Aab-spiller © Polfoto/René Schütze; businessmand ved pc © Polfoto/MASKOT/Fredrik Telleus; postbud © Polfoto/DIGO; 92: © Ben Akiba/Getty Images; 93: © Polfoto/Sisse Dupont; 94: © Marija Joyovic/Getty Images (øverst); © Martin Frøland/Scanpix; 98: © Roald Als/Politiken; 102: © Polfoto/Klaus Gottfredsen; 105: © Niels Quist Petersen/Demotix/Corbis; 107: © Philip Ytournel/Politiken; 110-111: Kronprinsparret i Grønland © Scanpix/Keld Navntoft; Bandidos © Scanpix/Brian Karmark; demonstrant © Polfoto/Thomas Borberg; Anna Piaggi i rødt dress © Polfoto/SGP; kvinde på rulleskøjter © Scanpix/Rebecca Cook; forskergruppe © Hanne Engelstoft; verdens ledere © UN Photo/Mark Garten; 120-121: © Scanpix/Andrew Woodley; 122: © Polfoto/Finn Frandsen; 125: Niels Roland; 130: © Jørgen Saabye/Politiken; 131: © Polfoto/Klaus Holsting; fotos, tegninger og grafik Birgitte Clematide: s. 14, 38, 40, 101, 114-115, 117, 128

Tekst

102: Dan Turøll: *Jeg skulle have været taxachauffør (uddrag)*, *Drive in-digte*, Borgen-Gyldendal (1976)

Forlaget har gjort den størst mulige indsats for at skaffe tilladelser til de anvendte illustrationer. Det er dog ikke i alle tilfælde lykkedes at finde indehaveren af ophavsretten. Dersom nogen har krav at gøre gældende i denne sammenhæng, bedes de rette henvendelse til forlaget.

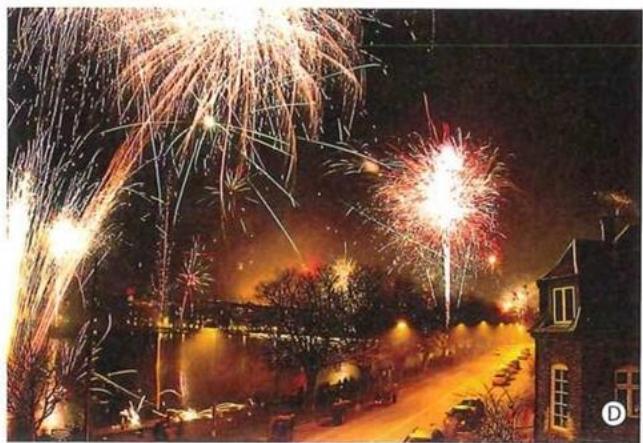
Indhold

Kapitel 1	Noget om årets gang	4
Kapitel 2	Noget om skole og uddannelse	27
Kapitel 3	Noget om musik	50
Kapitel 4	Noget om køn og lidt om alder	73
Kapitel 5	Noget om arbejde	89
Kapitel 6	Noget om tøj, budskaber og bæredygtighed	107
	Verbeliste	134

Grammatik m.m.

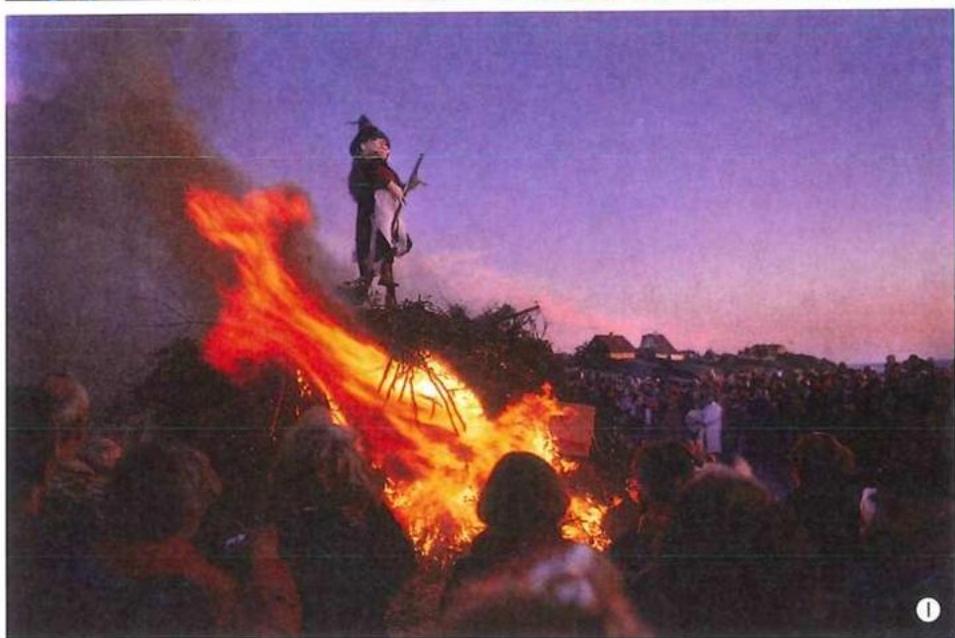
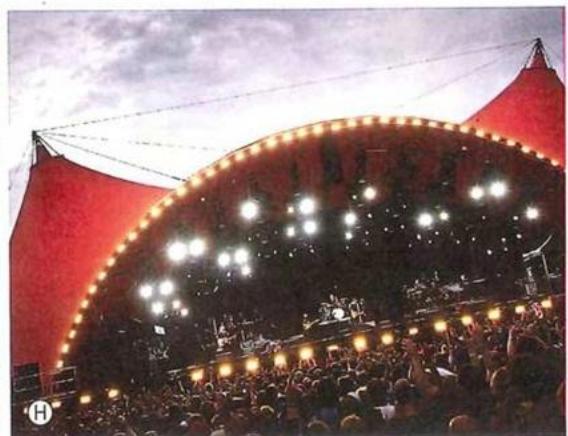
Adjektiver kan fungere som substantiver	11
<i>Det med ... og det der med ...</i>	13
Helligdage, højtider og mærkedage	22-23
Tidsudtryk	25
<i>Nogen, noget og nogle</i>	26
Modalverber i spontane kommentarer	31
<i>Prøv og! Prøv lige og!</i>	36
Kerneord og -udtryk. Om skole	41
Kerneord og -udtryk. Om studier og uddannelse	41
Modalverber	48-49
<i>Slags ... og type/typer</i>	54
<i>Anden, anderledes og forskellig</i>	54-55
<i>At nå, når, nåede, har nået</i>	60
<i>Kun og bare</i>	63
Kerneord og -udtryk. Om musik	65
Aktiv og passiv	70-71
<i>Da</i>	79
<i>Det og der</i>	88
<i>At møde og at mødes</i>	92
<i>Altså</i>	99
Kerneord og -udtryk. Hvad laver du?	103
<i>Så</i>	106
<i>Jo ..., jo ...</i>	113
<i>Ham med ... og hende den ...</i>	118
<i>At ryge, ryger, røg, er røget</i>	121
<i>Hvad for en ... og Hvilken ...?</i>	133

Noget om årets gang

1

0

1 De fire årstider

SAMTALE TRE OG TRE

1. Hvornår er det forår, sommer, efterår og vinter i Danmark – sådan cirka?
2. Hvordan opdager man, at det er ved at blive forår?
3. Hvad sker der i den danske natur i overgangen mellem forår og sommer?
4. Hvordan opdager man, at det er ved at blive efterår?
5. Hvad sker der i den danske natur i overgangen mellem efterår og vinter?

	Forår	Sommer	Efterår	Vinter
Måneder				
Vejret				
Flora				
Fauna				
Folk				
Traditioner				

2 Udtale. Årstiderne og månederne

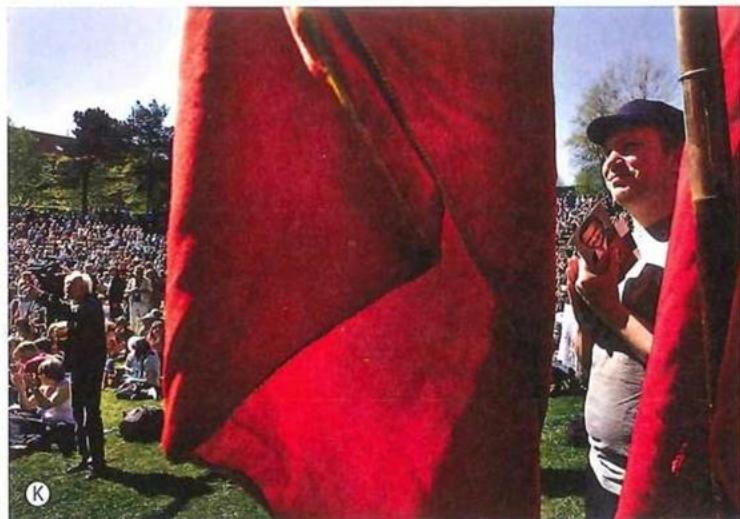
■ **LYT** Lyt til jeres lærer, og marker tryk og stød i ordene.

forår

sommer

efterår

vinter

januar

februar

marts

april

maj

juni

juli

august

september

oktober

november

december

3 Hvilken måned? Ræsonnement

SAMTALE TO OG TO

De 12 billeder A-**L** på side 4, 5 og 7 er taget i hver sin måned.

Prøv at regne ud, hvilken måned hvert af billederne er taget.

Brug følgende udtryk, når du ræsonnerer:

Når du er sikker

Det/Der ... (jo) ... , så det må være ...

Det/der ... (jo) ... , så det kan ikke være ...

Det/Der ...(jo) ... , så det kan/må enten være ... eller ...

Det/der ... (jo) ... , så det kan hverken være ... eller ...

Når du er lidt usikker

Det/Der...(jo) Det tyder på, at det er ...

Det/Der ...(jo) ... , så det er nok/sikkert ...

4 Mennesker og måneder

VOXPOP

SE & LYT Hvilke måneder taler Nina, Andreas, Uffe, Camilla og Issa om?

Hvordan har de det med de måneder? Skriv stikord i de relevante felter.

Måneder	Traditioner/ mærkedage	Fysiske aktiviteter	Stemning/ følelse/humør	Vejr/forandringer i naturen
 Nina				
 Andreas				
 Uffe				
 Camilla				
 Issa				

5 Året og ordene

ØVELSE. ORDFORRÅD

Hjælp hinanden med at indsætte de manglende ord i den rigtige form:

Verber blomstre¹ · blæse² · dyrke¹ · fryse⁰ · gå ud⁰ · plante¹ · plukke¹ · skifte¹ · springe ud⁰ · tabe²

Substantiver blad^{et,-e} · plante^{en,-r} Adjektiv moden^{-t, modne}

1. Mia: Nu er det rigtigt forår! Vi var i skoven i går, og anemonerne _____.

Skovbunden er helt hvid!

Eva: _____ du ikke en buket?

Mia: Jo, selvfølgelig.

2. Leo: Der er kommet _____ på træerne!

Ann: Allerede?! Plejer skoven at _____ så tidligt?

Leo: Ja, det tror jeg nok. Men det er altså kun de mindste af træerne, der er blevet lysegrønne.

3. Rasmus: Jeg har tænkt mig at lave en køkkenhave her til sommer.

Lotte: Hvad vil du så _____?

Rasmus: Kartofler selvfølgelig! Og salat og gulerødder og ærter.

4. Olivia: Jeg har lige talt tomaterne. Der er 28! Det bliver en meget fin høst for sådan en lille _____.

Peter: Ja, men vi skal først lige have en masse sol. Ellers bliver de vist aldrig _____.

5. Lone: Jeg synes, det allerbedste ved efteråret er, at skoven _____ farve.

Rolf: Ja, hvis bare det ikke _____ for meget, for så _____ træerne lynhurtigt alle bladene.

6. Olena: Jeg håber, det bliver rigtig vinter i år, så søen _____ til, og vi kan komme ud og løbe på skøjter.

Tina: Det håber jeg også!

7. Asta: Vi _____ et lille nyt æbletræ i oktober sidste år, men det _____.

Det kunne ikke klare kulden i vinter.

Said: Det var jo også 10-15 graders frost i et par uger!

6 UGEAVISEN Interview om maj måned

Arbejdsform: Rollelæsning i grupper af tre kursister, A, B, C.
Halvdelen af klassen læser første del af interviewet, side 10.
Den anden halvdel af klassen læser anden halvdel, side 12.

A læser første afsnit af teksten højt.

A, B og C hjælper hinanden med at forstå nye ord og udtryk.

B opsummerer/genfortæller indholdet i første afsnit.

C giver første afsnit en overskrift.

Rollerne går på omgang fra afsnit til afsnit.

GENFORTÆL TO OG TO

Find en partner, der har læst den halvdel af interviewet, som du ikke har læst.

Fortæl hinanden, hvad Mahnaz Huseini fortalte i de to dele af interviewet. Kommenter og stil spørgsmål.

UGEAVISEN har fået kursister på sprogcentre rundt omkring i Danmark til at interviewe forskellige mennesker om, hvordan de oplever årets 12 måneder. Interviewpersonerne har alle fået de samme spørgsmål om én af månederne.

MAJ

Mahnaz Huseini fra Birkerød, laborant, 1. del

Forbinde du nogen særlige naturopplevelser eller stemninger med maj måned?
Ja da! Maj er årets bedste måned. Vi har udsigt til mark og skov fra vores køkkenvindue, så jeg kan følge med i, hvordan naturen ændrer sig fra dag til dag. I løbet af den første uge i maj springer bøgen helt ud. Og så skal jeg bare i skoven! Helst hver dag. For mig er det en slags terapi at gå midt i alt det lysegrønne. Især hvis vinteren har været meget mørk. Jeg kan godt forstå, at danskerne er glade for deres bøgeskove. Så på det punkt er jeg blevet meget dansk.

Maj var også min yndlingsmåned i Iran. Min mand og jeg kommer nemlig fra Shiraz, og Shiraz er det smukkeste sted i Iran i maj, fordi der er blomster og blomstrende frugtræer over-

alt. Da vi flygtede, vidste vi ikke, om vi nogensinde ville komme til at op leve det iranske forår igen. Vi kom til Danmark i starten af februar, og de første tre måneder var det konstant koldt og gråt og trist. Og vi var selv triste! Vi var nervøse for vores fremtid, og vi tænkte hele tiden på vores familie og venner derhjemme.

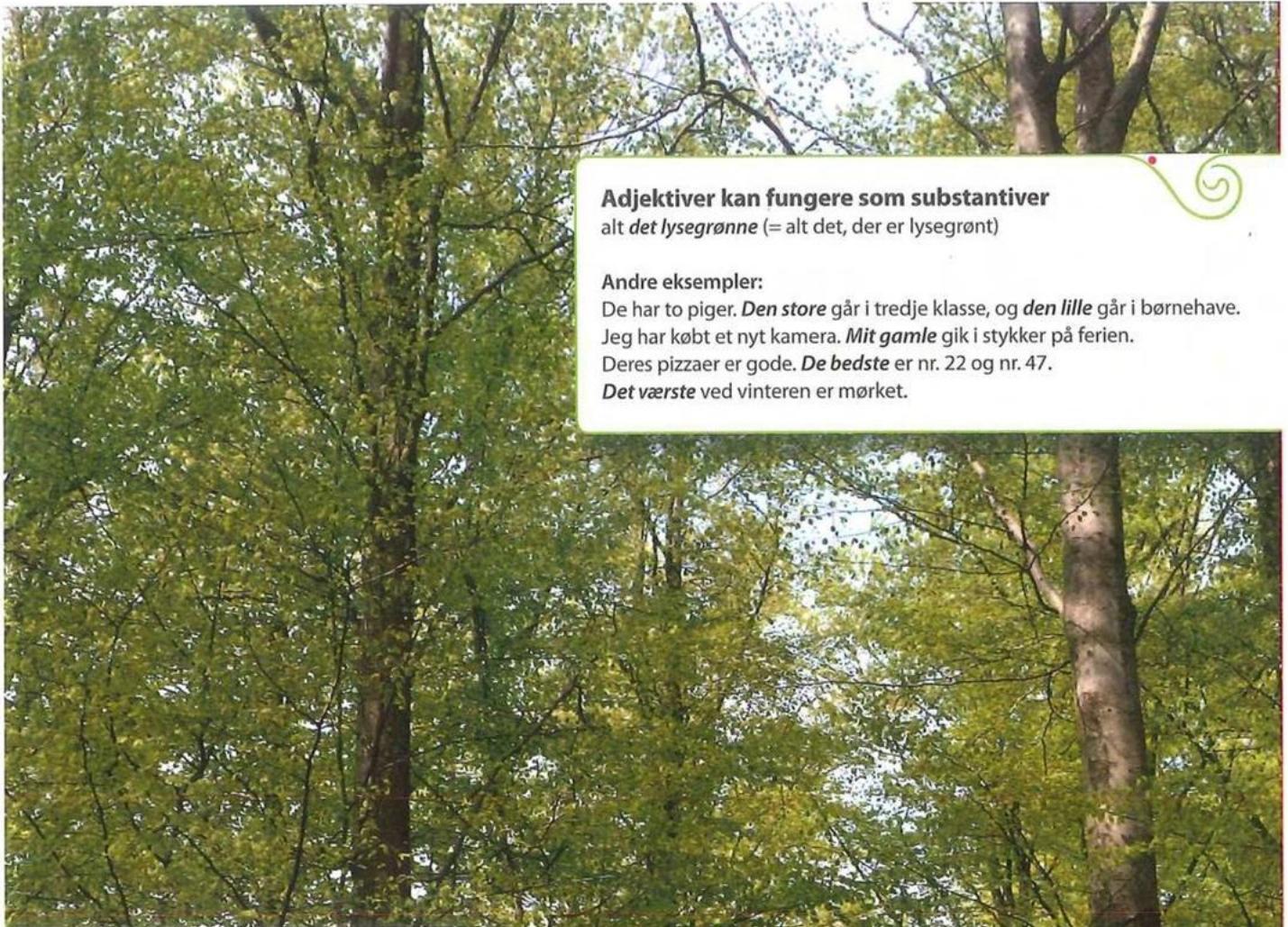
Men så lige pludselig blev det forår! Sådan Pang! Det var ikke bare træerne og blomsterne, der fik farver. Danskerne blomstrede også op. De kom ud af deres huse og lejligheder for at nyde solen og virkede pludselig meget gladere og venligere. Så den første maj måned, vi oplevede i Danmark, var næsten et mirakel for os.

Er der nogen særlige danske mærkedage eller traditioner i maj?

Ja, der er jo 1. maj, arbejdernes internationale kampdag. I Iran var vi altid med til 1. maj-demonstrationer, og det fortsatte vi med i Danmark. Vi holder aldrig op med at være politisk aktive. Så selv om vi bor her i Danmark, så er vi med til at kæmpe for retfærdighed og demokrati i Iran.

Men hvis jeg skal være helt ærlig, så er 1. maj i Fælledparken i København ikke, hvad den *har* været! De første år vi var med, var parken fyldt med mennesker, der var politisk aktive ligesom os, og som kom for at høre talerne og diskutere dem. Fagforeningerne var der og den danske venstrefløj og alle mulige ngo'er.

De er der selvfølgelig stadigvæk, men 1. maj er ligesom blevet en slags ungdomsfestival. Mange af dem, der kommer, ser ud som om, de er 16-17 år. Jeg tror, det er gymnasieelever. Og

Adjektiver kan fungere som substantiver

alt *det lysegrønne* (= alt det, der er lysegrønt)

Andre eksempler:

De har to piger. *Den store* går i tredje klasse, og *den lille* går i børnehaven.

Jeg har købt et nyt kamera. *Mit gamle* gik i stykker på ferien.

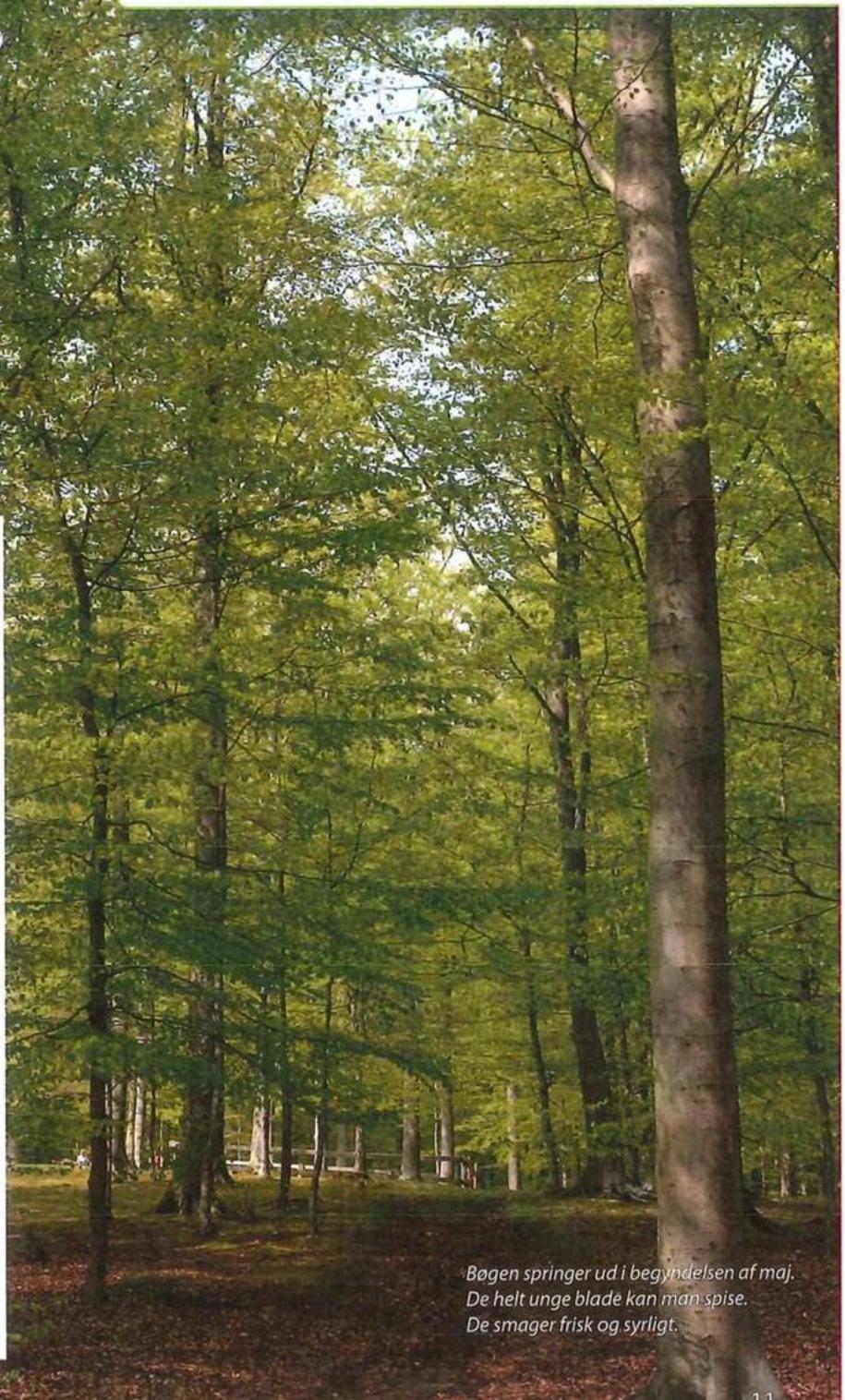
Deres pizzaer er gode. *De bedste* er nr. 22 og nr. 47.

Det værste ved vinteren er mørket.

det virker, som om de mest kommer for at hygge sig og drikke øl. Men jeg håber da, at nogle af dem er politisk interesserende. Eller at de bliver det!

Der er for resten en anden mærkedag i Danmark. Den 4. maj om aftenen. Vores gamle naboer satte altid stearinlys i vinduerne den aften. Nu er de begge to døde. Otto blev 91 og Karen blev 94, så de kunne tydeligt huske, da Danmark blev befriet efter den tyske besættelse. Det var den 4. maj om aftenen. Altså i 1945.

Det der med stearinlysene i vinduerne var for at mindes befrielsen og glæde sig over, at Danmark var et frit land. Der var lys i vinduerne i de fleste af de huse og lejligheder, hvor der boede ældre mennesker. Det så faktisk meget smukt ud. Men i dag ser man det ikke så meget mere, i hvert fald ikke her i vores kvarter. Men man flager stadigvæk fra offentlige bygninger den 5. maj for at markere befrielsen.

Bøgen springer ud i begyndelsen af maj.
De helt unge blade kan man spise.
De smager frisk og syrligt.

UGEAVISEN har fået kursister på sprogcentre rundt omkring i Danmark til at interviewe forskellige mennesker om, hvordan de oplever årets 12 måneder. Interviewpersonerne har alle fået de samme spørgsmål om én af månederne.

MAJ

Mahnaz Huseini fra Birkerød, laborant, 2. del

Er der noget, du plejer at gøre i maj?

Ja, vi har nemlig en kolonihave, og i april og maj køber jeg vildt ind på planteskoler og havecentre. Jeg har det med frø og planter, som min søster har det med sko og tasser: Jeg kan ikke få nok! Jeg elsker at så og plante og se det hele komme op. Alt det lysgrønne gør mig glad.

Kan du huske nogen særlige begivenheder, der har fundet sted i maj?

Ja! Det er længe siden, men jeg husker det meget tydeligt, fordi det var noget, der chokerede os. Det var i 1993. Dengang boede vi på Nørrebro i København. Og natten mellem den 18. og 19. maj var der virkelig voldsomme og voldelige gadekampe lige i nærheden af, hvor vi boede.

Om dagen havde der været folkeafstemning i Danmark om EU. Danskerne skulle stemme *ja* eller *nej* til at være med i den europæiske union. Der havde allerede været én folkeafstemning om det året før, hvor et flertal af danskerne stemte *nej* til unionen. Men så lavede politikerne nogle kompromiser, sådan at Danmark godt kunne være medlem af unionen uden at være med til det hele. Fx behøvede vi ikke være med i euro-samarbejdet, men kunne beholde den danske krone. Nå, og så blev der altså lavet en *ny* folkeafstemning. Og det var den 18. maj 1993. Og denne gang stemte danskerne *ja*.

Der var mange EU-modstandere, der var virkelig sure og frustrerede, fordi der kom en ny folkeafstemning efter det første *nej*. Så folk gik på gaden og demonstrerede. Og på Nørrebro udviklede det sig til gadekampe mellem politi og demonstranter eller aktivister, eller hvad de var. De var i hvert fald vrede!

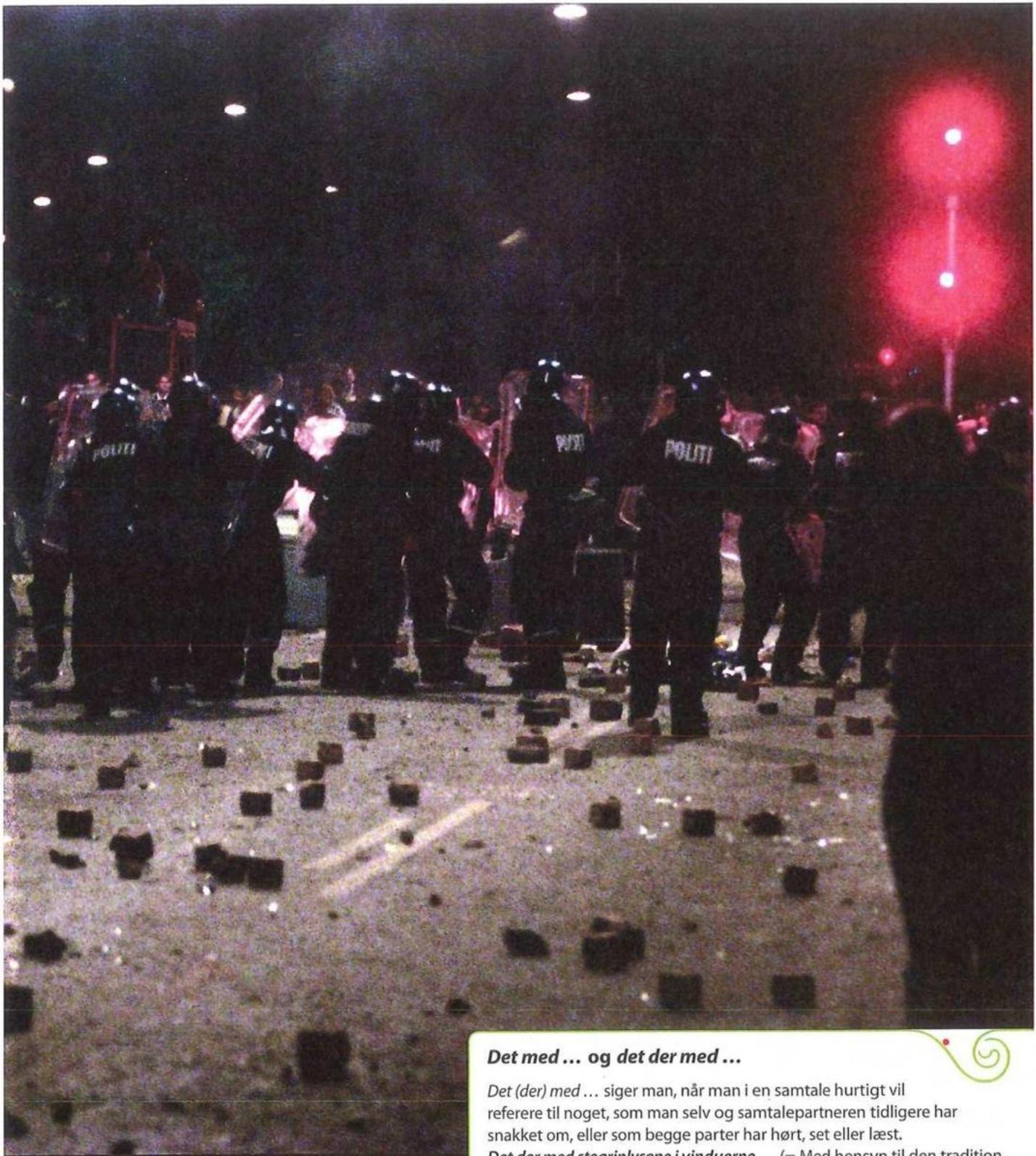
Folk kastede masser af tunge brosten mod politiet. Politiet kastede stenene tilbage, og de skød med pistol mod aktivisterne. Der var heldigvis ingen, der døde, men der var mange, der kom alvorligt til skade. På begge sider. Det var første gang, at politiet skød mod en demonstration i fredstid. Altså skød rigtigt og ikke bare op i luften. Det var virkelig skrämmende!

Min mand og jeg havde ikke forestillet os, at en demonstration kunne udvikle sig så dramatisk i Danmark. Det var der vist heller ikke nogen danskere, der havde forestillet sig. Og det blev en kæmpe sag bagefter, hvor man skulle finde ud af, hvad der faktisk skete den 18. maj. Jeg ved ikke, hvordan det endte. Vi kunne ikke så meget dansk dengang, så det var lidt svært at følge med i medierne.

Har du selv et særligt majminde?

Ja! Et meget fredeligt et. En nattergaletur. Det var sidste år, sidst på måneden. Og det var sammen med mine fem kolleger og vores mænd og børn. Vi mødtes ved Lyngby Sø omkring midnat. Og så gik vi langs med Mølleåen hele vejen ud til Øresund, 12-14 kilometer, tror jeg. Vi gik så stille, vi kunne og hviskede, når vi talte sammen. Vi ville jo ikke forstyrre fuglene.

Det var helt fantastisk at gå gennem den lyse nat, og vi var heldige, for vi hørte faktisk mange nattergale. Det er hannen, der synger, og den er utrolig dygtig til det. Du kan google *nattergalesang* på nettet og høre det. Men det med at opleve naturen om natten, det syntes jeg var helt fantastisk. Jeg gik og tænkte på, hvor meget man går glip af hver nat, når man bare ligger i sin seng og sover. Solopgangen for eksempel!

Under kampen mellem politi og demonstranter 18. maj 1993 blev der kastet mange brosten. Stenene var lige ved hånden. De lå i store bunker på Sankt Hans Torv, hvor de skulle bruges til renovering af pladsen.

Det med ... og det der med ...

Det (der) med ... siger man, når man i en samtale hurtigt vil referere til noget, som man selv og samtalepartneren tidligere har snakket om, eller som begge parter har hørt, set eller læst.

Det der med stearinlysene i vinduerne ... (= Med hensyn til den tradition, jeg fortalte om før, hvor folk sætter stearinlys i vinduerne ...) .
Men *det med at opleve naturen* om natten ...

Andre eksempler:

Vil du lige gentage *det med EU-afstemningen?*
Jeg forstod ikke *det der med søsterens sko og tasker.*

7 Tidsudtryk

ØVELSE

Indsæt de tidsudtryk, der giver bedst mening i sammenhængen.

Der er to i boksen, du ikke skal bruge. Der er hjælp side 25.

forrige sommer · i god tid · om sommeren · sidst på måneden · i en måneds tid · hvert andet år
i månedsvis · for et års tid siden · i vinterhalvåret · her i januar · hvert eneste år · til sommer

1. Tim: Der er ikke nogen form for opvarmning i cafeen i Byparken, så de holder altid lukket _____. Jeg mener, de lukker 1. oktober, og så åbner de igen 1. april.
2. Ann: Bare vi får lige så god en sommer som sidste år!
Said: Sidste sommer var da ikke god! Den var elendig! Det regnede næsten hele sommerferien!
Ann: Nå, så var det _____, der var så god.
3. Mia: Har du set, der er kommet erantis? Og vintergækkerne er også på vej op!
Er det ikke tidligt?
Leo: Næ, det er da meget normalt. Hvorfor bliver folk så overraskede, når de opdager, der er kommet erantis? Det er jo noget, der sker _____!
4. Lars: Hvor skal I hen _____?
Britt: I år skal vi ingen steder. For en gangs skyld vil vi gerne opleve en dansk sommer. Hvad med jer?
Lars: Vi skal heller ingen steder. Vi rejser faktisk aldrig til udlandet _____.
5. Søren: Hvorfor spiller du egentlig ikke ishockey mere?
Ben: Jeg fik en knæskade _____. Nej, det var faktisk præcis 3. februar, hvor vi spillede kamp. Og bagefter kom der alle mulige langvarige komplikationer. Først skulle jeg opereres, og så kom der en lang periode med genoptræning. Jeg er først lige begyndt at løbe på skøjter igen _____. Men ingen kampe endnu! Jeg skal passe på, så jeg løber bare stille og roligt, når der er god plads på banen.
6. Ella: Nu har jeg ventet _____ på at få en lampe, jeg har bestilt på nettet. Det er vores fødselsdagsgave til Viviana. Men nu har jeg lige fået en mail fra firmaet om, at den først kommer _____!
Kim: Jamen, hun har jo allerede fødselsdag den 12.
Ella: Ja, det er hamrende irriterende, når man for en gangs skyld har været _____!

8 Interview om juli måned

LÆSEOPGAVE

I får interviewet af jeres lærer.

1. Læs og forstå det hjemme.
2. Understreg tidsudtrykkene i teksten.
3. Fortæl i klassen om Peters oplevelser, og sørge for at bruge mange af de tidsudtryk, I ikke er vant til at bruge.

9 Fokus på ordforråd og uttale

ØVELSE

at tage/have ... med · at blive/være træt af ... · at få/have travlt · at få/have råd til ... · det gælder om at ...

Find udtrykkene i interviewet om juli måned, og snak om, hvad de betyder.

■ LYT Eksempel

Tryk og rytme: Vi ér så trætte af al den regn, at vi har købt en rejse til Róm, selv om vi faktisk ikke har råd.

Melodi: Vi er så trætte af al den regn, at vi har købt en rejse til Rom, selv om vi faktisk ikke har råd.

■ LYT Øvelse

Lyt, sæt trykstreger og tegn ringe. Læg mærke til melodien.

Det gælder om at ...

1. Det gælder om at have nogle gode bøger med, hvis det bliver regnvejr, når man er i sommerhus.
2. Når man vil plukke svampe, gælder det om at komme i skoven efter en periode med regn.

få/have travlt

1. Mine forældre har altid sindssygt travlt i haven om foråret og om sommeren.
2. Jeg får lige så travlt i haven i næste uge, som jeg har haft i den her uge.

få/have råd til ...

1. Hvis jeg får råd til det næste år, vil jeg både tage på Skanderborg og Samsø Festival.
2. Jeg har desværre ikke råd til at tage med min veninde til Paris i storebededagsferien.

tage/have ... med

1. I skal huske at tage en lille kniv og en kurv med på svampeturten!
2. Vi havde alle sammen noget at spise og drikke med på nattergaleturen.

blive/være træt af ...

1. Jeg blev hurtigt træt af at stå i kø, da jeg var i Tivoli med mine nevøer og niece.
2. Græsset vokser helt vildt hurtigt, og jeg er meget træt af at slå det!

10 Lyt, skriv og gentag i klassen

■ LYT Klar til Roskilde

Peter: 6 ord

Esben: 12 ord

Peter: 21 ord

Esben: 7 ord

Peter: 7 ord

11 ... og hjemme

■ LYT

1. På vej til koncert

Esben: 5 ord

Peter: 13 ord

Esben: 18 ord

Peter: 8 ord

2. I kø til koncert

Esben: 11 ord

Peter: 12 ord

Esben: 8 ord

Peter: 7 ord

Esben: 16 ord

12 Først det ene og så det andet

ØVELSE. FØRDATID OG DATID

Eksempel

Maria var på Roskilde i to dage.

Hun var træt af at være våd og tog hjem.

Da Maria havde været på Roskilde i to dage,
var hun træt af at være våd og tog hjem.

1. Peter købte et billigt telt i Brugsen.
Han cyklede hen og købte en kraftig powerbank til Roskilde.
2. Han kom hjem fra byen.
Han gik i gang med at pakke sin rygsæk.
3. Han spændte teltet og soveposen fast på rygsækken.
Han tog den på ryggen og cyklede hen til stationen.
4. Peter og Esben fik deres festivalarmbånd.
De kunne begynde at lede efter en teltplads.
5. Peter og Esben gik og ledte efter en god plads i en times tid.
De fandt endelig det perfekte sted under et træ.
6. De slog teltet op og lagde deres soveposer og rygsække ind.
De opdagede, at toiletterne var lige bag ved teltet.

13 Forandringer

Beskriv de forandringer, der er sket fra billede A til billede B.
De kan beskrives på flere måder. Brug fx:

Verber og udtryk

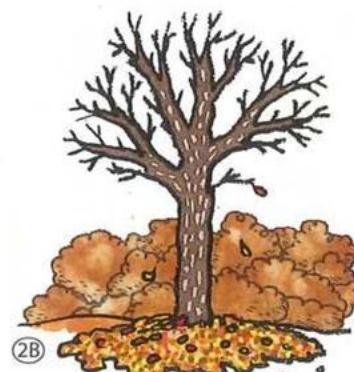
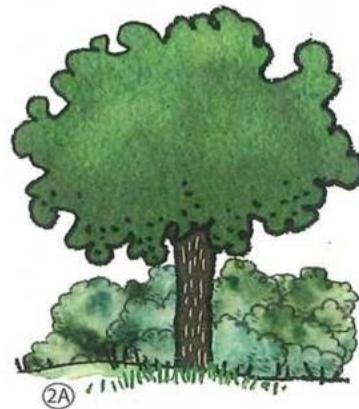
forandre (sig)¹ · ændre (sig)² · skifte¹
forsvinde⁰ · få⁰... · blive⁰... · gå⁰ ud
begynde² at... · holde⁰ op med at... · visne¹
ombestemme² sig/bestemme² sig om · tabe² · miste¹

Adjektiver

moden^{0/modne} · overskyet

Substantiver

blad^{et/-e} · farve^{en/-r} · skov^{en/-e} · sky^{en/-er}

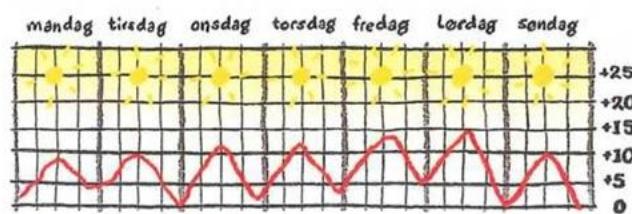
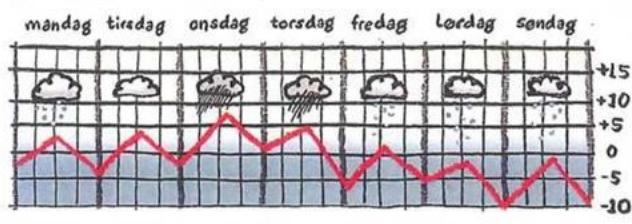

(3A)

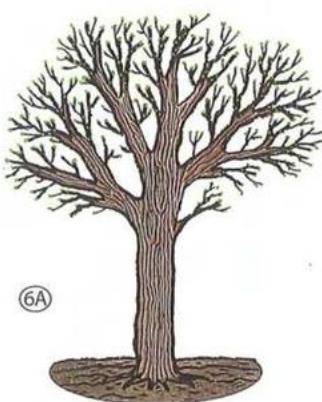

(3B)

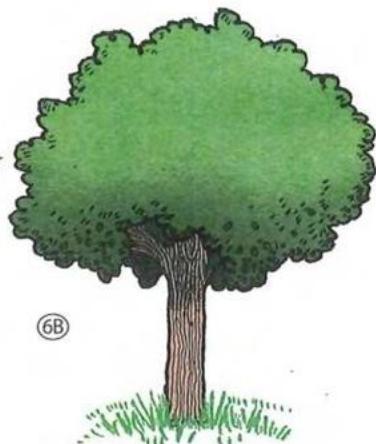
(4A) Uge 7

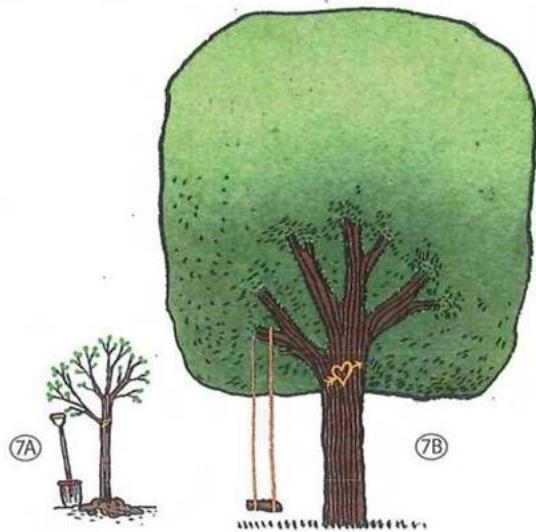
(4B) Uge 9

(6A)

(6B)

(7A)

(7B)

14 Interview om en af årets 12 måneder

Du får et interview af din lærer om en af årets måneder.

Læs det, og forbered dig på at fortælle om hovedpunkterne i interviewet.

Koncentrer dig om det, du synes er mest interessant.

Skriv stikord, så du kan huske, hvad du gerne vil fortælle.

Øv dig hjemme, så du kan fortælle om interviewet på cirka to minutter.

Når du har fortalt om interviewet i klassen, får du spørgsmål fra dine klassekammerater i cirka tre minutter.

15 Interview om juni måned

LYT Kender I ordene *at bede, en heks og en folkeafstemning?*

1. Hvor gammel er Kamal Elias? Hvor i Danmark kommer han fra? Hvor bor han? Hvad laver han?
2. Hvor mange forskellige danske mærkedage og helligdage nævner han? (Se side 22-23).
3. Hvilke af dem ved han ikke noget om? Hvilke af dem ved han noget om, og hvad ved han om dem?
4. Hvad fortæller han om i forbindelse med studentereksamten?

16 Først eller allerede?

ØVELSE

Eksempel 1

Peter: Hvornår begyndte du at stå på ski?

Anna: Jeg var 16 første gang, jeg var på skiferie, men jeg lærte det først rigtigt, da jeg var midt i tyverne.

Peter: Jeg lærte det allerede, da jeg var seks-syv år.

Eksempel 2

Anna: Hvornår kommer du hjem fra arbejde i dag?

Peter: Jeg kommer først efter syv. Vi har personalemøde.

1. Anna: Skal du til Roskilde i år?

Peter: Ja, men ikke så tidligt som jeg plejer. Jeg kommer _____ dagen før den officielle åbning.

Desværre! Sidste år var jeg der _____ fire dage før.

2. Anna: Var det ikke i 1968, Roskilde Festival startede?

Peter: Nej, det var _____ i 1971.

3. Anna: Jeg har kun været her i to dage, og jeg har _____ mødt tre fra min gamle håndboldklub i Svendborg. Jeg anede ikke, de kunne lide musik!

Peter: Ej, hvor sjovt! Jeg har aftalt at mødes med en af mine gamle venner fra folkeskolen. Men han kommer _____ i morgen. Han kunne ikke få fri fra sit arbejde før.

4. Peter: Hvornår var du på Roskilde første gang?

Anna: _____ da jeg var 24. Ja, det var faktisk på min 24-års fødselsdag.

Peter: Ikke før?! Jeg begyndte _____ at tage til Roskilde, da jeg var 16.

5. Peter: Hvor er Louise henne? Jeg har ikke set hende i dag.

Anna: Nej, hun tog _____ hjem i forgårs.

Peter: Nå! Det er da mærkeligt. Hvad med dig? Du bliver da, til det er slut, ikke?

Anna: Jo, jo, jeg tager _____ hjem søndag eftermiddag.

17 Interview

SKRIFTLIG OPGAVE

Vælg en af de to opgaver:

1. Skriv et interview med en du kender om en bestemt måned.
2. Skriv et interview med dig selv om en bestemt måned i dit land eller i Danmark.

Brug de samme fem spørgsmål som i de interview, du har læst og hørt.

18 November

SE & LYT GRETHE

Kender du ordene *biskop/bisp* og *gås (gøs)*?

1. Hvordan lyder Henrik Nordbrandts digt *Året har 16 måneder*?
2. Hvad udtrykker digtet?
3. Hvordan har Grethe det med november måned?
4. Hvad synes Grethe er det særlige ved regnen i november?
5. Hvad er historien bag mortensaften?*
6. Hvorfor husker Grethe så tydeligt detaljerne fra den korprøve, hun fortæller om?
7. Hvordan har du det selv med november måned i Danmark?

* Historien stammer fra 1500-tallet, men Morten blev biskop i år 386.

19 Øjeblikke man aldrig glemmer

LÆSEOPGAVE

To og to. Læs citaterne til venstre. Find ud af, hvem der har sagt hvad.

Brug udtryk fra nr. 3, side 7.

1.

„Folk der ikke kendte hinanden, de omfavnede hinanden. Det var en fuldstændig spontan glæde. Jeg tror aldrig, jeg har oplevet noget lignende blandt voksne mennesker.“

2.

„Jeg følte stor ørefrygt over for den mand, som på én gang havde gjort verden både større og mindre. ‘En dag kan jeg invitere Dem med,’ sagde han. Men jeg svarede, at det turde jeg ikke. ‘Jamen jeg var også bange,’ svarede han stille og fortalte om sin frygt, da han sad alene i sin lille kapsel.“

3.

„Der var noget, der ligesom var slut. Det var ikke længere H.C. Andersens lille, „hyggelige“ land, jeg befandt mig i. Jeg var lige pludselig blevet en international del af den store, vide verden, hvor man absolut ikke holder igen på magtmidler.“

4.

„Jeg var kun 5 år. Min mor vækkede mig kl. 3 om morgen, for vi skulle alle sammen se det! Og så sad vi der foran vores splinternye B&O fjernsyn og ventede. Det var et sort-hvid selvfølgelig. Min far havde simpelthen købt det til lejligheden. Jeg tror ikke, jeg helt forstod, hvor stor en begivenhed det var. Jeg havde svært ved at holde mig vågen, for hold kæft hvor var han længe om at kravle ned ad den stige! Men jeg var heldigvis vågen, da det skete. Så jeg SÅ det!“

5.

„På en måde er man jo draget af at få så meget information som muligt i håb om at få en eller anden form for trøst eller ro eller klarhed. Og samtidig er det helt vildt foruroligende at se de meget stærke billeder.“

6.

„Hvis man så ned over pladsen højt oppe fra tårnet, lignede det en kæmpestor spegepølsemad, sådan en rigtig rød en med hvide fedtklumper i.“

a

En af de politifolk, der var ansvarlige for politiindsatsen i forbindelse med gadekampene mellem demonstranter og politifolk på Nørrebro i København 18. maj 1993. Demonstranterne kastede brosten mod politiet, og politiet skød mod demonstranterne.

b

Smed, Erik Bang om månelandingen i 1969.

c

Dansk fotograf, der som 20-årig var i Berlin, da „muren“ faldt i november 1989.

d

Betjent på Københavns Rådhus om den dag i 1992, hvor det danske fodboldlandshold stod på rådhusets balkon og blev hyldet af 50.000 jublende mennesker på Rådhuspladsen. Dagen før havde de vundet EM i fodbold. De var blevet europamestre, selv om de faktisk slet ikke havde kvalificeret sig til turneringen. Når Danmark alligevel kom med, var det fordi Jugoslavien ikke kunne komme med pga. Balkankrigen.

e

En pårørende, der på det tidspunkt endnu ikke havde hørt fra sine familiemedlemmer, som var på ferie i Thailand under tsunamien 2. juledag 2004.

f

Statsministerfrue og skuespiller Helle Virkner om dengang i 1962, hvor hun havde kosmonauten Gagarin til bords til en middag på Christiansborg. Det var året efter, at han som det første menneske blev skudt ud i rummet.

20 Øjeblikke vi aldrig glemmer

SAMTALE TRE OG TRE

Er der en kendt begivenhed i dit eget land, der har gjort så stort indtryk på dig, at du i dag kan huske, hvor du var, og hvad du lavede den dag, det skete? Hvis du ikke kan komme i tanke om en begivenhed fra dit eget land, så fortæl om en verdenskendt begivenhed.

Hvordan hørte du om begivenheden?

MANDELA FRE EFTER 27 ÅR

For andet år i træk:

OSCAR TIL DANMARK

for bedste udenlandske film

OL-GULD

TIL RASMUS QUIST OG MADS RASMUSSEN

**852 OMKOMMET
VED ESTONIAS FORLIS**

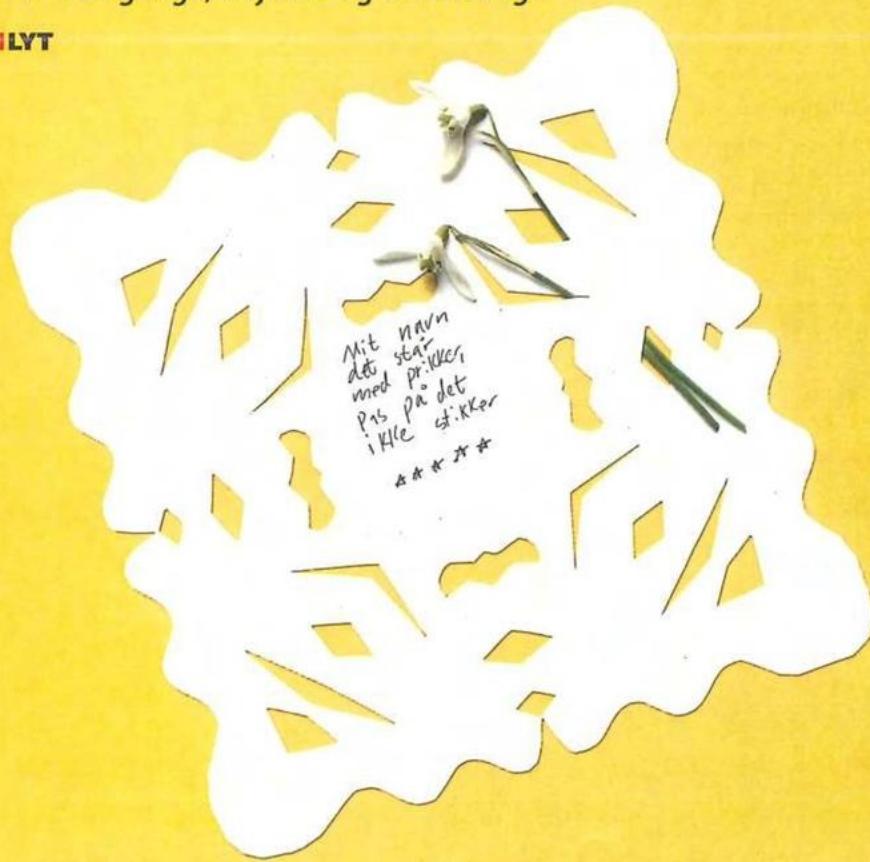
STOREBÆLTSBROEN INDVIET

**SKYBRUD OVER KØBENHAVN
– GADER FORVANDLET TIL FLODER**

OLOF PALME MYRDET

21 Helligdage, højtider og mærkedage

■ LYT

*Det er snart påske.
Der er kommet vintergækker, og
det er tid til at sende
gækkebreve.*

nytårsdag	1. januar	friday
valentinsdag (ny i DK)	14. februar	
fastelavn (søndag)	<i>Altid syv uger før påske</i>	
fastelavnsmandag		
8. marts	kvindernes internationale kampdag	
påske	<i>Falder altid mellem den 22. marts og den 25. april</i>	
skærtorsdag		helligdag
langfredag		helligdag
1. påskedag (søndag)	<i>Altid første søndag efter første fuldmåne efter forårsjævndøgn</i>	helligdag
2. påskedag (mandag)		helligdag
storebededag	<i>Altid den fjerde fredag efter påske</i>	helligdag
Kristihimmelfartsdag	<i>Altid 40 dage efter påske</i>	helligdag
pinse		
1. pinsedag (søndag)	<i>Altid 50 dage efter påske</i>	helligdag
2. pinsedag (mandag)		helligdag
1. april	aprilsnar	
dronningens fødselsdag	16. april	
1. maj	arbejdernes internationale kampdag	Nogle har fri, andre har ikke fri. Det afhænger af ens overenskomst.
Danmarks befrielse	5. maj	
grundlovsdag	5. juni	Nogle har fri, andre har ikke fri. Det afhænger af ens overenskomst.
sankthansaften	23. juni	

Det er fastelavn, børnene er klædt ud og slår katten af tønden.

halloween/allehelgensaften	31. oktober	
mortensaften	10. november	
 jul		
lillejuleaften	23. december	
juleaften	24. december	Nogle har fri, andre har ikke fri. Det afhænger af ens overenskomst.
1. juledag	25. december	helligdag
2. juledag	26. december	helligdag
nytårsaften	31. december	
ramadan	Muslimernes fastemåned <i>Begynder den niende måned i den islamiske kalender og varer hele måneden.</i> <i>Ramadanen falder ikke i samme periode hvert år.</i>	
eid al-Fitr	Afslutningen af ramadanen	
pesach	Den jødiske påske <i>Falder i marts eller april</i>	
rosha-shana	Det jødiske nytår <i>Falder i september eller oktober</i>	

SAMTALE

Hvilke helligdage, mærkedage og andre særlige dage fra jeres egen kultur eller religion fejrer I her i Danmark?

I begyndelsen af 1800-tallet indførte den første danske familie den tyske tradition med et pyntet grantræ inde i stuen. Omkring første verdenskrig var der juletræ i stort set alle danske hjem.

22 December

SE & LYT Bodil

Kender du ordene *risalamande* og *en loppetjans*?

1. Hvilke typiske „juleord“ bruger Bodil?
2. Hvordan har december måned ændret sig for Bodil, efter at børnene flyttede hjemmefra?
3. Hvem plejer Bodil at holde jul sammen med og hvor henne?
4. Hvordan organiserer de juleforberedelserne?
5. Bodil sammenligner to af arbejdsopgaverne. Hvilke? Og hvorfor?
6. I Bodils familie har de et julegavesystem. Hvorfor?
7. Hvad er det for et klimatopmøde, Bodil taler om?

SAMTALE

1. Hvordan har du det selv med december?
2. Hvordan er traditionen for at give gaver i forbindelse med årets højtider i dit land?

g

TIDSUDTRYK

Hele dagen/ugen/månedden/året/sommeren/julen/påskken/...

Han er vinterbader. Han går i vandet hele året.

Først/midt/sidst/tidligere/senere på dagen/ugen/månedden/året/sommeren

Du kan bare komme forbi. Vi er hjemme sidst på dagen.

Det er for sent at tage ud og fiske nu. Det skal man gøre meget tidligere på dagen.

Først/midt/sidst i juni/næste uge/...

I begyndelsen/midten/slutningen af juni/af næste uge/...

Sidst i juni er jordbærrene modne.

I løbet af dagen/månedden/året/juni(måned)/de næste par dage ...

Jeg tror, anemonerne springer ud i løbet af de næste to-tre dage.

(Her) i dag/i den her uge/i den her måned/i år/her i juni****

Der er rigtig mange svampe i år. Jeg har allerede plukket fire-fem kilo her i september!

Fem dage/uger/måneder/år **i træk**

I timevis/dagevis/ugevis/månedsvis/årevise

Nu har det regnet 12 dage i træk! Sidste sommer regnede det også i dagevis.

Engang

Engang var der et træ, der væltede lige ved siden af mig, mens jeg gik alene i parken.

Før/før i tiden/tidligere/i gamle dage

Hvorfor går vi aldrig mere ned i skoven og spiser vores frokost? Før i tiden gjorde vi det tit.

Dengang

Begge mine bedsteforældre voksede op på landet i 50'erne. Dengang var det almindeligt, at børn deltog i arbejdet på gården.

På et/det tidspunkt (om fortid, generel nutid og fremtid)

A: Hvad med at tage på en skovtur på et tidspunkt her i foråret?

B: Jo, lad os tage på skovtur efter testen. På det tidspunkt er altting sprunget ud.

Hver eneste tirsdag/måned/sommer/vinter/jul/... Hvert eneste år/forår/efterår

De tager ud og arbejder i deres kolonihave hver eneste weekend i sommerhalvåret.

Forrige/sidste/næste sommer/år/...

Forrige år holdt vi jul på Bornholm. Og sidste år holdt vi jul i Sønderjylland. I år vil vi holde jul hjemme i Odense.

Til sommer/efteråret/vinter/foråret/maj/jul/påske/... (fremtid)

A: Hvor skal I hen til sommer? B: Ikke nogen steder, men vi skal en måned til USA til efteråret.

I vinterhalvåret/sommerhalvåret (generelt)

1930'erne = trediverne (1930-1939), nullerne (2000-2009), tierne (2010-2019)

1900-tallet = Det 20. (tyvende) århundrede

NOGEN, NOGET OG NOGLE

Det er forvirrende, at *nogen* og *nogle* næsten altid udtales ens.
Det er to forskellige ord, og det skal man huske, når man skriver.
Det kan være en hjælp at *nogen* ofte svarer til *any* på engelsk,
og at *nogle* ofte svarer til *some*.

NOGEN BRUGES

- alene, og så betyder det én eller flere ubestemte personer.
*Der var **nogen**, der fyrede fyrværkeri af oppe på taget af vores ejendom nytårsaften.* (someone, somebody)
- sammen med et negativt ord som *ikke* eller *aldrig* foran et n-substantiv i ental.
*Vi har selvfølgelig **ikke** **nogen tradition** for at fejre jul og påske i vores familie.* (any)
- sammen med et negativt ord som *ikke* eller *aldrig* foran flertal.
*Jeg har **ikke** **nogen billede** fra Eid-festen i år, men her er et fra sidste år.* (any)
- i spørgsmål foran flertal, og så betyder det minimum en/et, dvs. *nogen overhovedet*. (at all)
*Er der (overhovedet) **nogen af blomsterne** i din have, vi må plukke?* (any)
- i spørgsmål foran et n-substantiv med abstrakt betydning.
*Har du **nogen idé** om, hvor tyk isen skal være, før man kan løbe på skøjter på søen?* (any)

NOGET BRUGES

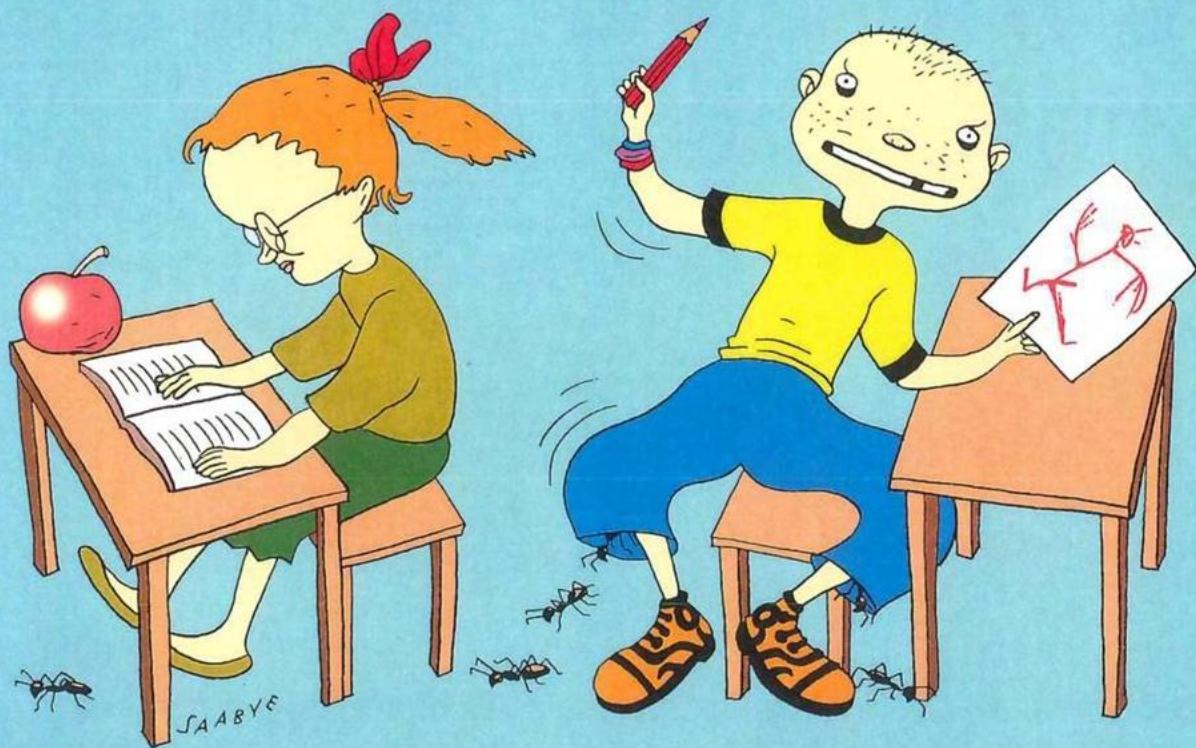
- alene, og så betyder det noget ubestemt. Der kan komme et adjektiv efter.
*Wuna fortalte **noget (interessant)** om det kinesiske nytår.* (something)
- alene i spørgsmål, og så betyder det det modsatte af ingenting, dvs. *noget overhovedet*. (at all)
*Er der (overhovedet) **noget**, jeg kan hjælpe dig med i haven?* (anything)
- sammen med negative ord som *ikke* eller *aldrig*. (anything)
*Der står **ikke** **noget** (ingenting) om, hvornår det er bedst at plante roser.* (not anything, nothing)
- sammen med negative ord som *ikke* eller *aldrig* foran et t-substantiv i ental.
*Vi har et kirsebærtræ og et øbletræ, men vi har **ikke** **noget pæretræ**.* (any)
- sammen med et utælleligt substantiv.
*Vi bliver nødt til at lave **noget julepynt!** Vi har ingenting, og det er os, der holder jul i år.* (some)
- i spørgsmål foran et t-substantiv med abstrakt betydning.
*Har du **noget forslag** til, hvor fastelavnstønden kan hænge?* (any)

NOGLE BRUGES

- alene, og så betyder det minimum to personer.
Vi fik altaner i ejendommen for to år siden, men vi bruger dem meget forskelligt.
- sammen med et substantiv i flertal, og så betyder det *et ubestemt antal: et par, enkelte, en del ...*
*Jeg ved, at der er **nogle fridage** i maj, men jeg kan ikke huske hvorfor.* (some, a few)

2

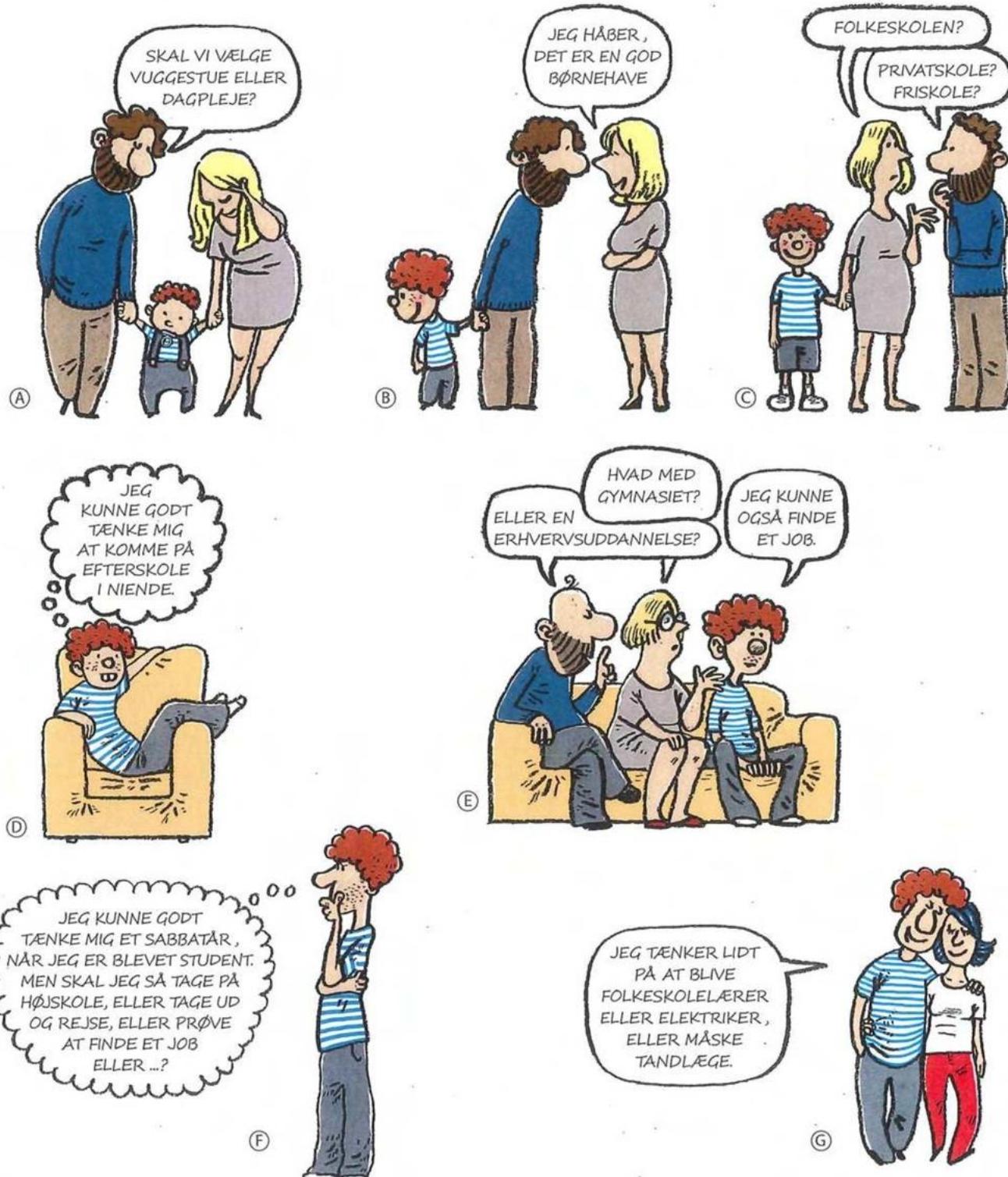
Noget om skole og uddannelse

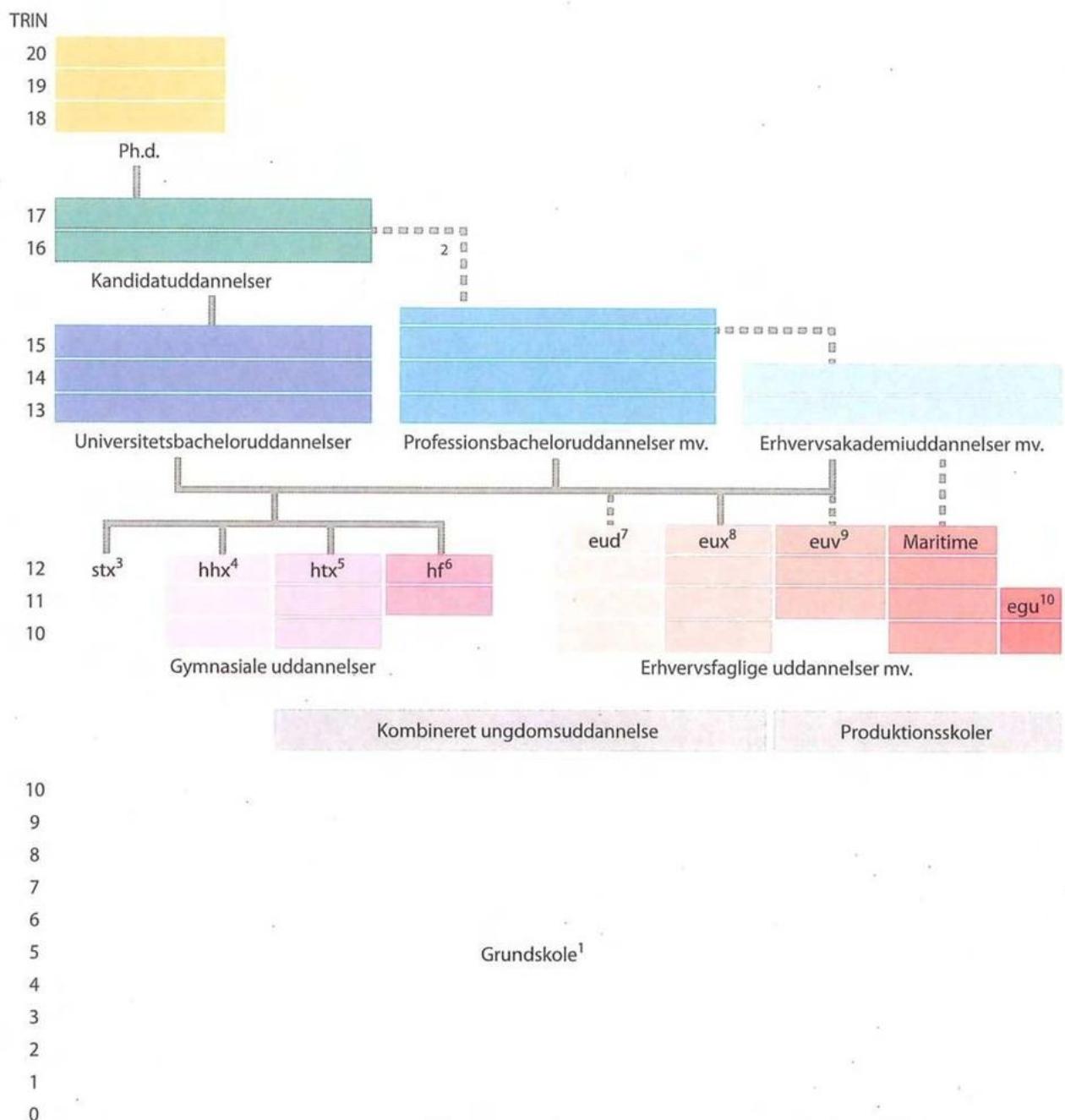
1 Skolen

To og to

1. Hvilke fag havde I i grundskolen og i gymnasiet?
2. Hvad var jeres yndlingsfag?
3. Hvad lagde de vægt på i fremmedsprogsundervisningen i jeres skoler?
4. Når medierne har fokus på skolen i jeres land, hvilke emner er det så, der diskuteres?
5. Hvad fortæller tegningen på side 27?

Det ordinære uddannelsessystem

- I Danmark er der ti års undervisningspligt. 10. klasse er et tilbud til elever, der har opfyldt undervisningspligten.
- Den stiplede linje markerer, at ikke alle professionsbacheloruddannelser giver direkte adgang til kandidatuddannelserne.
- Almen studentereksamten
- Højere handelseksamten

- Højere teknisk eksamen
- Højere forberedelseseksamen
- Erhvervsuddannelse
- Erhvervsfaglig studentereksamten
- Erhvervsuddannelse for voksne
- Erhvervsgrunduddannelse

2 Diskussion

Læs de følgende udsagn, og diskuter dem i grupper på tre-fire personer.

1. Det er bedst, at børn først begynder i skole, når de er seks-syv år gamle.
2. Børn skal være dus med deres lærere.
3. Der bør være eliteklasser på alle skoler.
4. Det er vigtigt, at børn allerede har lektier for i 1. klasse.
5. Børn skal først have karakterer, når de går i 7. eller 8. klasse.
6. Pigeskoler og drengeskoler er en fordel både for pigerne og drengene.

Når du vil udtrykke dine egne holdninger og synspunkter, kan du bruge:

Efter min mening ...

Jeg tror/synes/mener (også/ikke/heller ikke), ... for ...

I Danmark ser man anderledes på det med (at) ... (end vi gør i ...). Vi tror/synes/mener (ikke), ...

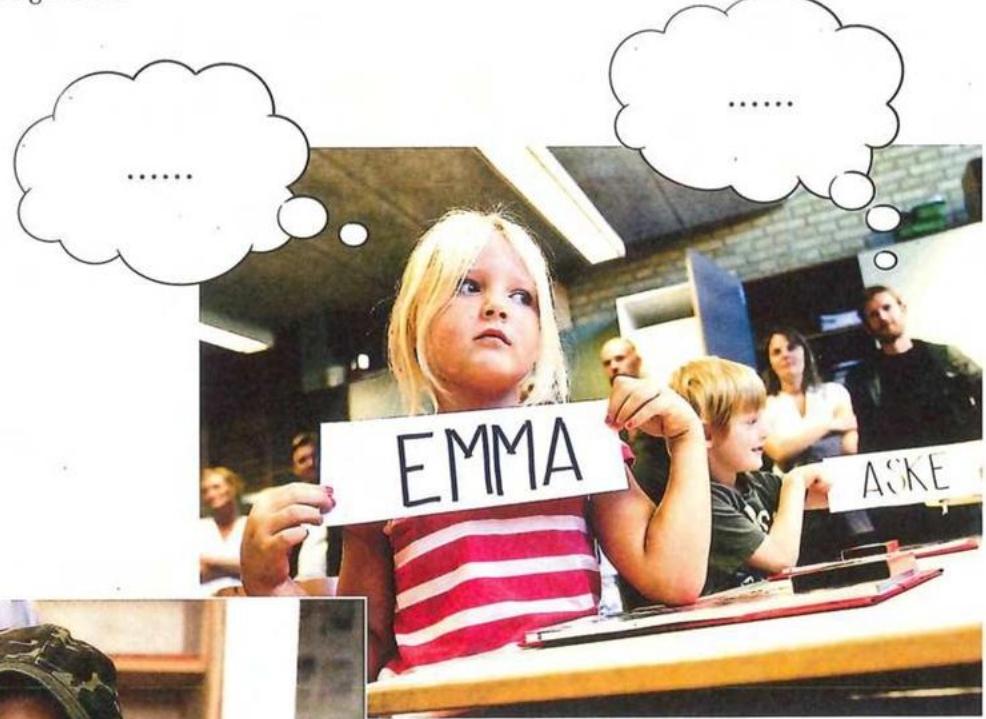
Det er jeg (ikke/helt) enig i. ...

Jeg er enig med ... (person) (i, at ...)

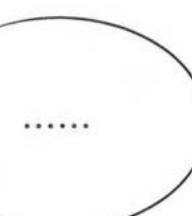
Det kommer an på .../Det afhænger af ...

SKRIFTLIG OPGAVE

Vælg tre af udsagnene,
og kommenter dem.

Første skoledag.
Hvad tænker Emma, og hvad tænker Emmas far?

3 Modalverber

ØVELSE

To og to. Indsæt et modalverbum, der passer i sammenhængen.

Der kan godt være flere muligheder. Diskuter, hvilken betydning sætningerne får med de forskellige modalverber.

1. Jeg _____ til Bornholm i påsken.
2. Erden _____ gerne læse datalogi.
3. Det _____ være muligt at vælge kinesisk i folkeskolen, det er jo det største sprog i verden.
4. Fernando _____ ikke forstå arabisk.
5. _____ du med til fodbold på søndag?
6. Jeg _____ nok hjælpe dig med dine lektier om et øjeblik.
7. Jeg _____ huske at ringe til Alba.
8. _____ du komme klokken fem i eftermiddag?
9. _____ jeg tage et stykke chokolade?
10. En god lærer _____ ikke skælde ud for at få børnene til at være stille.
11. Lisa _____ ikke springe over bukken, for hun har dårlig ryg.
12. Filippo _____ godt hjælpe mig med mit historieprojekt.
13. Man _____ have gode karakterer, hvis man vil læse til jordemoder.

4 Modalverber

Der står en lille flok forældre uden for skolen og diskuterer, om deres børn, der går i 3. klasse, skal gå alene hjem fra SFO'en. Der er ikke så meget trafik, men er børnene alligevel store nok?

Læs, hvad forældrene siger og fyld ud. Tilføj godt/gerne/ikke, hvor det passer i sammenhængen.

A: Carl _____ gå alene hjem. Det kan jeg godt forstå.

De andre børn på vores vej går jo også alene. Og han bliver jo snart ni.

B: Mirjana _____ gå alene hjem. Vi har nemlig øvet turen
mange gange, og hun *har* prøvet at gå alene to gange.

C: Thomas _____ gå alene hjem fra SFO'en.

Vi kan simpelthen ikke nå at hente ham, inden de lukker.

D: Valdemar _____ gå alene hjem. Det lovede vi ham allerede før sommerferien.

E: Jasmin _____ gå alene hjem endnu. Hendes kusine blev nemlig
kørt ned i en fodgængerovergang sidste år.

F: Prøv lige og hør! Børn _____ kunne gå alene hjem fra skole
i 3. klasse. Ellers lærer de jo aldrig at blive selvstændige.

G: Xin _____ gå alene hjem. Han kan jo følges med sin storebror.

Modalverber i spontane kommentarer

Ja, det må du nok sige! og
Ja, det tør siges!

Eksempler

A: Prøv lige og se ham der den nye fra parallelklassen. Hvor er han lækker!

B: *Ja, det må du nok sige!*

A: Ej, hvor er her koldt!

B: *Ja, det tør siges!* Det er bare, fordi de vil have, at vi skal være rigtig aktive i gymnastiktimerne.

B's spontane kommentarer viser, at hun er helt enig med A.

Tak, skal du have!

Eksempler

A: Jeg har fået 12 i fransk.

B: *Tak skal du have!* Det var godt nok flot.

A: Vi skal læse 15 sider til på mandag.

B: *Tak skal du have!* Det var ikke så lidt.

B's spontane kommentarer viser, hvor imponeret/overrasket/... han er.

Der er hjælp at finde
på side 48-49
her i bogen.

5 Læreres egenskaber, evner, kompetencer m.m.

■LYT ORDFORRÅD

Lyt og sæt trykstreger.

ansvarlig · krævende · kreativ · skrap · vellønnet · flink · tolerant
åben · fagligt dygtig · engageret · tålmodig · charmerende · ...

lytte til eleverne · arbejde fuldtids · have et godt humør · have humor
møde eleverne der, hvor de er · have selvtillid
skælde eleverne ud, når de ikke kan deres lektier
have naturlig autoritet · kunne kommunikere med forældrene · ...

6 Hvad synes I?

SAMTALE

Hvilke egenskaber, evner og andet er vigtigst for en lærer, synes I?
Vælg de fem-seks vigtigste fra nr. 5 og brug:

Han/Hun skal først og fremmest være/have/kunne/...,
og så skal han/hun også være/have/kunne/...,
Han/Hun skal også helst være/have/kunne/...,
Han/Hun må også meget gerne være/have/kunne/...,
og være/have/kunne/..., } for (ellers/så) ...

Han/Hun må i hvert fald ikke være/...,
Han/Hun må heller ikke være/..., } for (så) ...
Og han/hun må helst heller ikke være/...,

7-trinsskalaen

12

Den fremragende præstation

10

Den fortrinlige præstation

7

Den gode præstation

4

Den jævne præstation

02

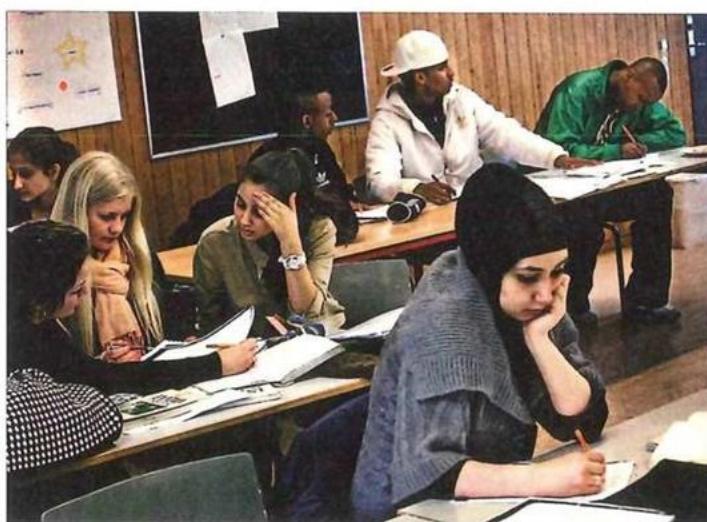
Den tilstrækkelige præstation

00

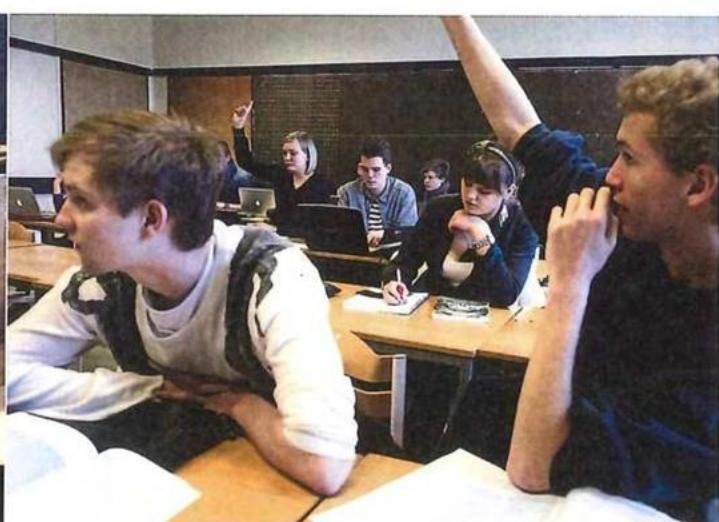
Den utilstrækkelige præstation

-03

Den ringe præstation

I undervisningen i gymnasiet lægger man vægt på projektarbejde og gruppearbejde. Kongsholm Gymnasium, Albertslund, 1. g.

Selv om meget foregår på computer, skal man stadig række hånden i vejret, når lærerens spørgsmål skal besvares. Marselisborg Gymnasium, Aarhus, 2. g.

7 Skoleerindringer

LÆSEOPGAVE

I hver skolefortælling er der en oplysning, der ikke passer sammen med resten af teksten.

Læs teksterne, og streg den sætning ud, som ikke passer ind i historien.

Poul

Da jeg gik i skole, fik jeg karakterbog med hjem to gange om året.

Jeg skulle så vise mine forældre den, og de skulle skrive under på, at de havde set den. I min familie fik vi karakterpenge. Jo bedre karakterer, jo flere penge. Min storesøster og min storebror fik altid gode karakterer. De lavede altid deres lektier, de kom altid til tiden, de rakte altid hånden op i timerne, de gjorde altid alting rigtigt. De var faktisk møgirriterende!

Engang blev min far så skidesur, da han så, at jeg havde fået en rigtig dårlig karakter i dansk. Han blev så sur, at jeg som straf ikke måtte komme med i skoven og følde vores juletræ næste dag.

Vi gjorde det altid selv, og det var altid en meget hyggelig dag.

Nå, men da han havde skrevet under på min karakterbog, tog han min storebrors, og så smilte han bare. Jeg ved ikke, hvordan det skete, men jeg kom til at vælte min kop med varm kakao hen over min fars hånd og min storebrors karakterbog. Det var ikke så godt, for jeg skulle allerede møde i skolen klokken 8:00 næste dag. Så blev jeg sendt op på mit værelse, og karakterbogen blev lagt til tørre på radiatoren.

Den var tør næste dag, men den var ikke særlig pæn at se på.

Natasja

En af drengene i min klasse, Lasse, hed han, han var rigtig god til regning. Og det var jeg også. Vi konkurrerede altid om, hvem der blev først færdig med de regnestykker, vi skulle lave i klassen.

En dag i 6. klasse, hvor vi havde været rigtig hurtige, og de andre næsten kun lige var begyndt, skrev vores matematiklærer et meget langt regnestykke på tavlen til os. Vi skulle både lægge sammen og trække fra og gange og dividere, også med brøker. Mens hun stod og skrev, sad Lasse og sms'ede, mens jeg kiggede heldigvis på tavlen og så, at hun skrev *gange 0* midt i regnestykket. Det så Lasse ikke, så han gik i gang fra venstre, mens jeg begyndte midt på tavlen lige efter *gange 0*. Og så blev jeg selvfølgelig færdig længe før Lasse. Da Lasse opdagede, at jeg var færdig, blev han meget overrasket.

$$16 + 8 - 10 \cdot 2/3 + 6 - 2 + 27 : 4 + 43 \cdot 0 + 92 : 46 + 3/4 \cdot 5 : 10 - 2 \cdot 14 \cdot 2 - 9 + 21 : 0,5$$

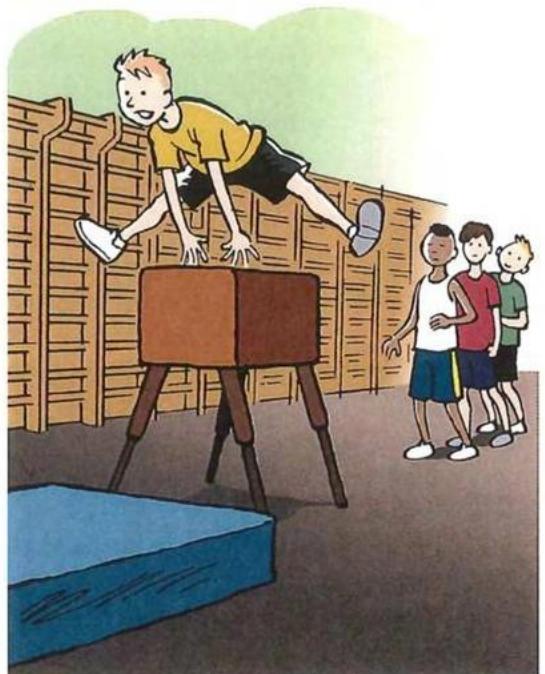
Fordi jeg havde været så hurtig, fik jeg en tegneserie af vores lærer, som jeg fik lov til at læse i timen. Jeg har altid været god til at tegne. Lidt efter bankede det på døren. Det var min far, der kom med en besked til vores lærer. Min far var selv lærer på min skole, men heldigvis ikke i min klasse. Inden han gik, så han lige hen på mig og nikke. Men så opdagede han mit tegneseriehæfte, og så så han på min lærer. Hun gik hen til ham, og så stod de og hviskede lidt sammen. Og så smilte min far!

Anders

Jeg var faktisk ret glad for at gå i skole. Men der var et fag, jeg havde: Det var idræt. Jeg var lille og spinkel og ikke særlig hurtig – lige modsat min klassekammerat, Jakob. Han var stor og tung. Han vejede mindst 10-15 kilo for meget. Han kunne heller ikke fordrage idræt.

Om sommeren spilledede vi fodbold. Og der var selvfølgelig ingen, der var interesseret i at få Jakob og mig med på deres hold. Men vi skulle være med, så idrætslæreren sørgede altid for, at Jakob var på det ene hold, og jeg var på det andet. Faktisk ville vi helst på samme hold. Så var det jo mest retfærdigt for de andre. Men det måtte vi ikke.

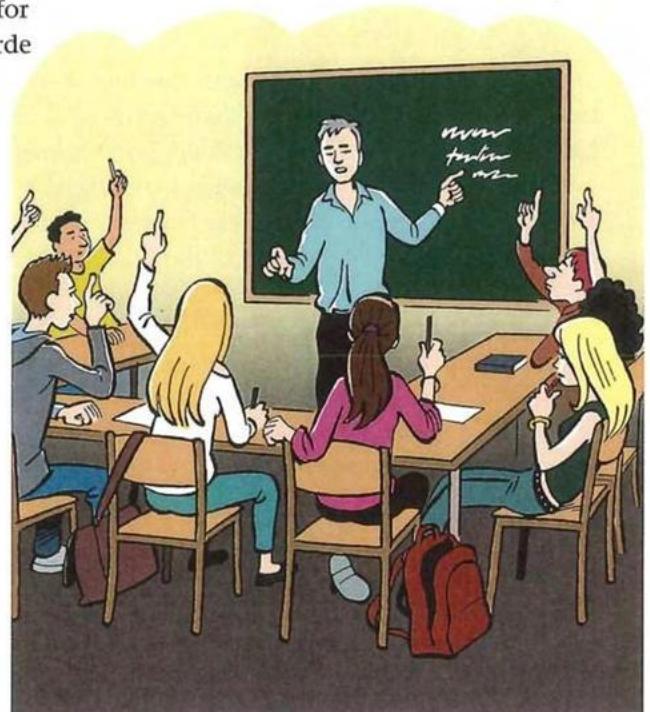
Om vinteren var vi indendørs og skulle lave armbøjninger og springe over bukken og sådan noget. Hverken Jakob eller jeg kunne lave mere end to-tre armbøjninger, og Jakob landede for det meste midt på bukken i stedet for at komme over. Vores lærer sagde altid: „Prøv igen!“ Og så prøvede Jakob igen, men det hjalp ikke. Til sidst rystede han bare på hovedet og råbte: „Næste!“ – uden så meget som at se på Jakob.

Line

I skolen var jeg en af de der stille piger, der aldrig sagde noget. Jeg rakte heller aldrig hånden op, selv om jeg godt kunne svare på mange af spørgsmålene. Jeg var simpelthen bange for at sige noget forkert og blive til grin i klassen. Det gjorde mig virkelig glad. Så var det bedre ikke at sige noget, for så blev jeg ikke mobbet af de andre. Til mundtlig eksamen fik jeg også altid halvdårlige karakterer, men til skriftlig eksamen gik det meget bedre.

Når vi var til skole/hjem-samtale, spurgte min mor hver gang, hvorfor jeg ikke fik bedre årskarakterer. Så forklarede lærerne, at man var nødt til at række hånden op i timerne og svare på spørgsmålene og vise interesse og engagement og deltagte i diskussionerne. Men så sagde min mor, at det jo godt kunne være svært, når vi var 27 i klassen, og alle gerne ville høres og ses. Og at det jo var særlig svært for mig, fordi jeg var så genert. Jeg sagde ikke noget. Det var ikke spor sjovt at sidde der og høre på min mor og min lærer. Jeg ventede kun på, at samtalen skulle slutte.

8 Skriftlig opgave

Fortæl om en person (fx en lærer, en klassekammerat, en træner, en ...), der betød noget for dig i din skoletid.

9 Udtale [§]

■ **LYT** Lyt til din lærer, gentag og sæt trykstreger.

lektier · Natasja · sjette · engagere
engagement · diskussioner · genert
sjovt · sjældent · chauffør · chef
journalist · profession · professionel
arrangere · arrangement · social · sjusk · chance
chokolade · chok · projekt

10 Spørgsmål til jer

Svar på spørgsmålene, når I har hørt og læst episoden nr. 11 Første prioritet.

1. Hvad er RUC en forkortelse for?
2. Hvad mener Anton med: 2800. *Med det hele?*
3. Hvad står SU for?
4. Hvad får studerende i SU og hvor længe?
5. Hvad står DTU for?
6. Hvad er g i 3. g en forkortelse for?

11 Første prioritet

■ **LYT EPISODE**

Anton og Mads taler sammen i telefon.

MADS: Nå, hvad så? Kom du ind?

ANTON: Ja, og på RUC.

MADS: Til lykke med det! Det var din førsteprioritet igen, ikke?

ANTON: Jo selvfølgelig, ligesom sidste år. Jeg var heller ikke sikker på, at jeg ville få en plads i år, men mit gennemsnit var lige præcis højt nok til at komme ind.

MADS: Fedt! Hvornår fik du det at vide?

ANTON: I forgårs. Jeg sad ved computeren og ventede på, at klokken skulle blive 00:00 DUT. Jeg har aldrig været så nervøs i mit liv. Og så stod det på skærmen: *Til lykke, du er kommet ind!* Jeg siger dig, jeg sprang rundt som en gal.

MADS: Fedt! Nu rykker det. Men hvad med Klara? Hvad siger hun?

ANTON: Jamen, hun ville selvfølgelig hellere have, at jeg var kommet ind her i Aarhus. Det er klart, og det var også min andenprioritet. Men hun forstår godt, at jeg gerne vil til Roskilde. Det tror jeg i hvert fald.

MADS: Nå, men så kan hun vel bare flytte herover på et tidspunkt?

ANTON: Ja, men hun er ret glad for sin læsegruppe. Og så er der også hendes forældre. De er temmelig gamle, og hun er enebarn, så ... Og ved du, hvad hun betaler på kollegiet? 2800! Med det hele! Så hun klarer sig for sin SU og så de der dage, hvor hun arbejder på hospitalet. Ja altså, hendes mor og far betaler for hendes bøger. Ellers kunne det selvfølgelig ikke lade sig gøre. Men det er vist også et af de fag, hvor man bruger flest penge på bøger.

MADS: Ja, jeg brugte i hvert fald en masse penge på bøger. Jeg har heldigvis fået solgt de fleste. Men lærebøger burde faktisk være gratis, når man får så lidt i SU.

ANTON: Ja, det må du nok sige! Og så er der endda nogle politikere, der snakker om at skære ned på den.

MADS: Ja, og det er selvfølgelig de samme, der siger, at vi skal skynde os at blive færdige.

ANTON: De aner ikke, hvad de taler om. Du æh ... Hvorfor opgav du egentlig så hurtigt? Du nåede da kun at læse et semester, før du skiftede til DTU? Gjorde du ikke?

MADS: Jo. Det var slet ikke noget for mig. Der var alt for meget, man skulle lære udenad. Og så kan jeg faktisk heller ikke lide at se blod.

ANTON: Nåh nej, det går jo ikke!

MADS: Ej, hvorfor skriver du ikke en artikel om det? Det har sikkert et eller andet fint navn på latin, noget med *fobi* til sidst, som du kunne bruge til overskrift. Du skrev jo også den der kronik om eksamensskræk, da vi gik i 3. g.

ANTON: Ja, det var lige før, vi skulle til studentereksamen. Jo, det er måske en meget god idé. Tror du ikke, det er noget, der kan kureres ligesom ... hvad er det, det hedder? ... ligesom flyskræk?

MADS: Jo, det har jeg hørt noget om. Nå, jeg har en forelæsning her klokken 13:15, så ...

ORDFORRÅD

Find og understreg alle ord og udtryk i episoden, der handler om uddannelse.

12 Mellem linjerne

HVAD TROR/SYNES I OG HVERFOR?

Sæt tror/synes ind i spørgsmålene.

1. Hvem er Mads, Anton og Klara?
2. Hvor bor Mads, Anton og Klara?
3. Hvad laver Mads, Anton og Klara?
4. Hvorfor begyndte Anton ikke at læse sidste år?
5. Hvad prioriterer Anton i sit liv lige nu?
6. Hvad prioriterer Klara i sit liv lige nu?
7. „Du skrev jo også *den der* kronik om eksamensskræk, ...“
Hvorfor siger han *den der* kronik?

13 Ligheder og forskelle

SAMTALE

Snak sammen om ligheder og forskelle mellem uddannelsessystemet i jeres lande og i Danmark.

Brug fx: adjektiver i komparativ en anden/et andet/noget andet/nogle andre (end) ...
både ... og ... hverken ... eller ... ligesom i ...
ikke/lige så ... som ... anderledes (end) ...

Eksempler

Både i Danmark og i ... kommer man ind på universitetet på karaktergennemsnittet.
I ... er der nogle helt andre optagelseskriterier på de fleste uddannelser end her i Danmark.
I ... er det ikke så almindeligt at tage sabbatår som her.
Det er sværere at klare sig økonomisk som studerende i ... end her.

Der er hjælp til ordforråd i
Kerneord og -udtryk
side 41 her i
grundbogen.

Se også
side 54-55.

14 Fokus på ordforråd

at få ... at vide i hvert fald vist

*Find ordene og udtrykkene i episoden, og prøv og forklar, hvad de betyder.
Skriv to minidialoger med hvert ord/udtryk.*

Prøv og ...! Prøv lige og ...!

Imperativformen **prøv (lige) og ...** bruges i talesprog, når man hurtigt vil bede nogen om at gøre noget eller give en ordre, uden at det lyder uhøfligt. Man kan også se formen i uformelt skriftsprog fx i e-mails.

Prøv og efterfølges altid af et andet verbum i imperativ. Når **lige** tilføjes, betyder det, at det er noget, der kun tager kort tid.

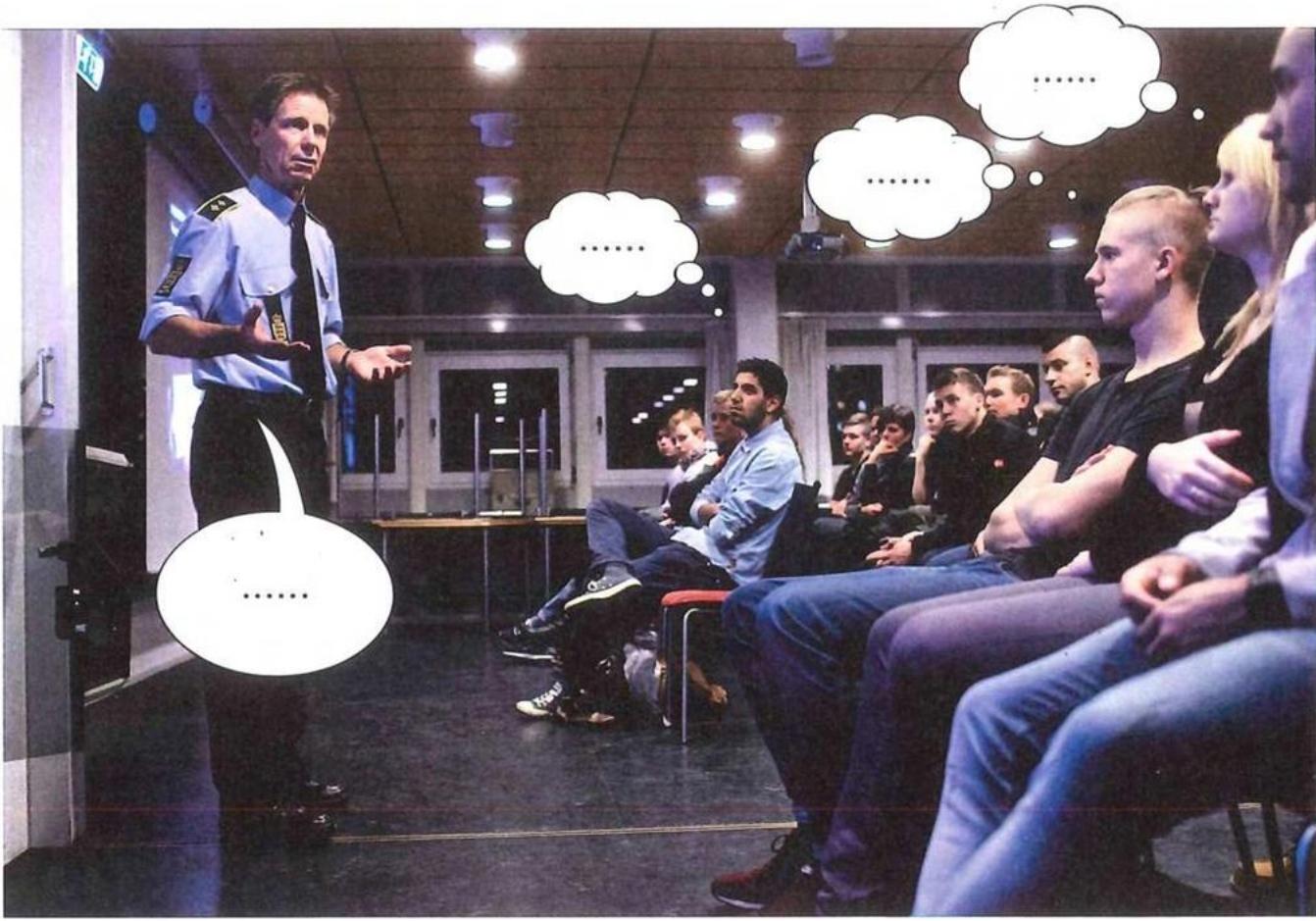
Eksempler

Prøv og se! Prøv lige og hør! Prøv og slå op på side 27! Prøv lige og skriv det på tavlen!

Prøv og ... bruges også, når man vil opfordre nogen til at gøre noget.

Eksempel

Prøv og skriv en artikel om eksamensskræk til Jyllandsposten. Jeg er sikker på, at de antager den.

Informationsmøde om politiuddannelsen.

For at blive optaget på uddannelsen kræves der blandt andet, at man skal være moden, have gode analytiske evner, være god til at skrive, have gode mundtlige kommunikationsevner, være en rutineret bilist og have et godt kendskab til fremmedsprog og dit.

15 Lyt, skriv og gentag

■ LYT

OM EN OPTAGELSESPRØVE

Jens:	8 ord
Tanja:	9 ord
Jens:	4 ord
Tanja:	5 ord
Jens:	6 ord
Tanja:	10 ord
Jens:	8 ord
Tanja:	9 ord

OM EN EKSAMEN

Lisa:	11 ord
Bjørn:	9 ord
Lisa:	11 ord
Bjørn:	17 ord
Lisa:	3 ord
Bjørn:	6 ord
Lisa:	5 ord

16 Tryk, rytme og melodi

■ LYT Eksempel

TRYK OG RYTME

Har du fået at vide, om du er kommet ind i Aarhus?

Já, jeg fik det at vide i førgårs.

MELODI

Har du fået at vide, om du er kommet ind i Aarhus?

Ja, jeg fik det at vide i forgårs.

Lyt, sæt trykstregen og tegn ringe. Læg mærke til melodien.

1. Har du fået at vide, hvornår du skal til eksamen?

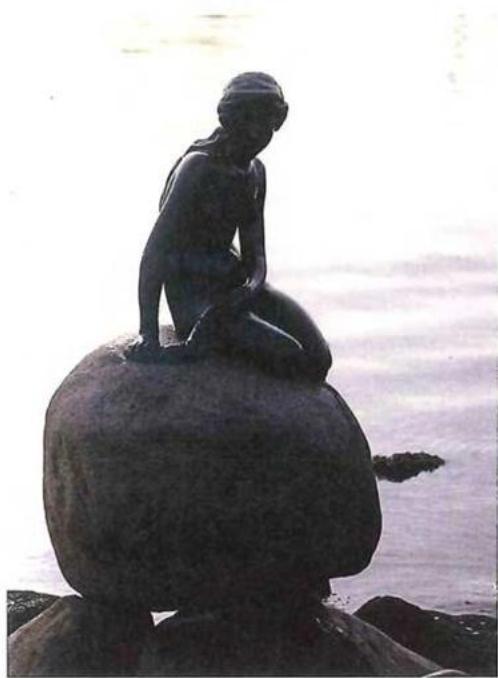
Nej, men det bliver vist først sidst i juni.

2. Har du fået at vide, hvordan det er gået?

Nej, men jeg har i hvert fald bestået.

3. Har du fået at vide, at vi skal på rustur den 17.?

Ja, men jeg kan ikke nå at komme før om lørdagen.

Sådan har hun sidet siden 1913.

17 Skole og uddannelse

ROLLESPIL

To og to. I får nogle rollekort af jeres lærer. Den ene af jer er A, den anden er B. Når I er færdige med de første seks små rollespil, bytter I roller, så A er B og omvendt. Derefter får I nye rollekort af jeres lærer.

Find en ny partner, og fortsæt på samme måde.

18 Afgangsprøve, uddannelse og ferie

■ **LYT** Ved I, hvad *sosu i sosu-uddannelsen* står for?

Kender I udtrykkene *gøre i stand* og *have med ... at gøre*?

1. Hvad får du at vide om Martins eksamen og den næste, han skal op til?
2. Hvad får du at vide om den eksamen, Sara skal op til?
3. Hvad ved du om Martins og Saras fremtidsplaner?
4. Hvad mener de om hinandens fremtidsplaner?
5. Hvorfor er der et billede af Den Lille Havfrue her?

19 Diskussion

Læs de følgende synspunkter, og diskuter dem.

1. Alle bør tage et eller to sabbatår, før de begynder på en uddannelse.
2. Det er bedst at bo hjemme, til man er færdig med sin uddannelse.
3. Man skal vælge en uddannelse, hvor man er sikker på at få job, når man er færdig.
4. Det er vigtigere at have et studierelevant job, mens man læser, end at blive færdig på normeret tid.
5. Det er smart at få de børn, man gerne vil have, inden man er færdig med sin uddannelse.
6. Det er en ulempe at være meget ung, når man er færdig med sin uddannelse.

Til at udtrykke dine egne holdninger og synspunkter kan du bruge:

Efter min mening ...

Jeg tror/synes/mener (også/ikke/heller ikke) ... for ...

I Danmark ser man anderledes på det med (at) ... (end vi gør i ...).

Vi tror/synes/mener (ikke/heller ikke) ...

Det er jeg (ikke/også) enig i ...

Det kommer an på/afhænger af ...

SKRIFTLIG OPGAVE

Vælg tre af udsagnene, og kommenter dem.

20 Krydsord

I får hver sin krydsord (A og B) af jeres lærer.
Den ene har de ord, den anden mangler.
A spørger fx: Hvad er nr. 2?
B forklarer ordet *uden* at sige det.
I må selvfølgelig ikke se hinandens krydsord.

21 Unge under uddannelse og deres forældre/familie

LÆSEOPGAVE

Selv om de unge er flyttet hjemmefra, har de stadig brug for deres forældre/familie. Undersøgelser viser, at unge under uddannelse især kontakter deres forældre/familie, når de er syge, og når de har brug for praktisk hjælp.

Kombiner eksemplerne a-o med 1.-6.

Der er flere eksempler på spørgsmål/udsagn til hvert af de seks behov.

Eksempel

a: Det er en, der har brug for hjælp til noget praktisk. (6)

- a Tror du ikke, jeg kan få far til at lappe min cykel?
- b Det går ikke særlig godt med statistik, så jeg overvejer at vente med at gå op til næste semester.
- c Jeg kan ikke trække vejret gennem næsen. Hvad var det der, du sagde med at skylle næsen med saltvand?
- d Giver I ikke et tilskud til mit månedskort her i forårssemestret?
- e Kommer du ikke og laver noget varm suppe til mig? Du plejer at sige, det hjælper.
- f Peter siger, der skal øl i pandekager. Er det rigtigt?
- g Synes du, det lyder som et studierelevant job?
- h Jeg kan altså ikke få den der lampe, I gav mig, til at hænge rigtigt.
- i Kommer du ikke og henter mig? Det er så kedeligt at ligge her.
- j Jeg kan ikke rigtig finde ud af, om jeg skal skrive mit speciale alene eller sammen med Suleima.
- k Synes du, jeg skal gå op?
- l Synes du, jeg skal sige op?
- m I opskriften står der, at der skal timian i, men det har jeg ikke. Er der ikke noget andet, man kan bruge i stedet for?
- n Jeg har overtrukket min konto. Og jeg får ikke SU før om en uge.
- o Jeg synes ikke, min vejleder er særlig god. Jeg tænker på, om jeg skulle prøve at finde en ny.

Det er en, der

1. har brug for økonomisk hjælp.	{	2. ikke har det så godt og savner omsorg.
3. har brug for et studierelateret råd.		3.
4. har brug for et arbejdsrelateret råd.		4.
5. har spørgsmål til madlavning.		5.
6. har brug for hjælp til noget praktisk.		6.

SAMTALE TRE OG TRE

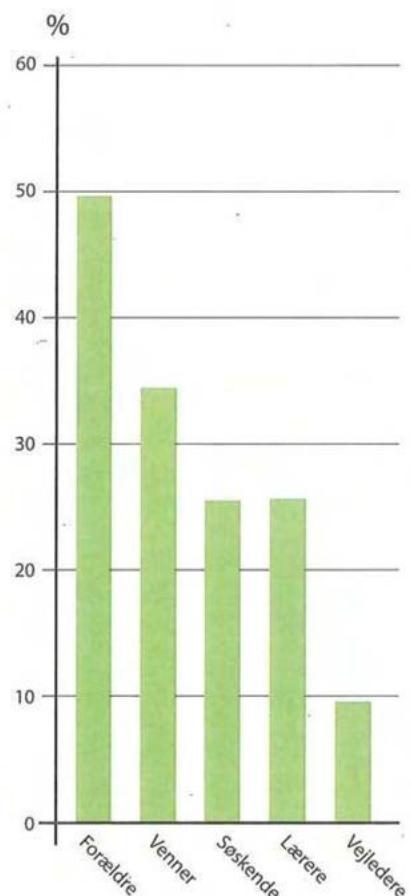
Fortæl hinanden, hvordan I „brugte“ jeres forældre/familie, da I var flyttet hjemmefra.

22 Hvad for en uddannelse skal jeg vælge?

Mulighederne er så mange i dag, at det kan være temmelig svært for de unge at vælge. Søjlediagrammet til højre viser, i hvilken grad andre mennesker påvirker deres valg.

Indsæt de manglende ord.

1. Venner har _____ indflydelse på de unges valg af uddannelse, end deres søskende har.
2. Lærere har ikke nær _____ stor betydning for elevernes uddannelsesvalg _____ deres venner.
3. For mange kommer det som en overraskelse, at forældrene har _____ indflydelse på deres børns uddannelsesvalg.
4. Ældre søskende påvirker deres yngre søskendes studievalg i lige så _____ grad som deres lærere.
5. Uddannelsesvejlederne er dem, der har _____ indflydelse med hensyn til de unges valg af uddannelse.
6. Lærere og søskende påvirker de unge _____

23 Uddannelse

SKRIFTLIG OPGAVE

Skriv og fortæl om din egen uddannelse eller uddannelsesplaner/-ønsker for fremtiden.

Er der nogen, der har påvirket dig til at vælge, som du har valgt?

Hvem lytter du til nu, og hvem tror du, du vil diskutere dine uddannelsesplaner med i fremtiden?

Eller:

Lav et interview med en, du kender.

STX-huen

IB-huen

HTX-huen

HHX-huen

24 Kerneord og -udtryk

■ LYT OM SKOLE

Hvad klasse går du i?
I 0./4. klasse/2. g.

Hvad er dit yndlingsfag?
Natur og teknik.

Hvad er dit yndlingsfag?
Det er fysik/samfundsfag/idræt/historie/engelsk/...

Hvordan er din lærer?

Hun/Han er flink/lidt skrap/sød/altid så sur/meget god/simplethen så kedelig.

Hvad har du for?
Ikke noget.

Hvad har du for til i morgen?
Bare matematik.

Hvad har du for til på mandag?
Jeg skal læse ti sider kemi, og jeg har en aflevering i engelsk.

Har du lavet lektier?
Mmm.

Har du lavet dine lektier?
Jeg har ikke noget for.

Hvad laver du efter skoletid?
Jeg går i SFO'en/klub.

Hvornår skal du (op) til eksamen?
Jeg skal op om en uge./Den 18.

Hvornår skal du op i tysk?
På tirsdag.

Hvad skal du op i mundtligt?
I dansk og fysik.

Hvad skal du op i skriftligt?
I matematik.

Hvordan gik din eksamen?
Det gik godt. Jeg bestod/Jeg fik 7/Ikke særlig godt/Jeg dumpede.

Hvad var du oppe i?
I kemi. I det periodiske system/I samfundsfag.

Nå, hvad kom du op i?
I menneskerettigheder.

Hvad skal du efter 9. klasse?
Jeg skal i 10.

Hvad skal du efter 10.?
Jeg skal på teknisk skole/i gymnasiet/på hhx/på htx.

Har du nogensinde pjækket fra skole?
Nej, aldrig.

Har du nogensinde pjækket?
Ja, mange gange.

25 Kerneord og -udtryk

■ LYT OM STUDIER OG OM UDDANNELSER

Hvad skal Anna egentlig?

Hun søger ind på Professionshøjskolen Metropol.
Hun søger en læreplads som kok.
Hun søger ind på kvote 2 på CBS.
Hun er kommet ind på Silkeborg Teknisk Skole.
Hun har fået en standbyplads på medicin i Aarhus.
Hun skal på studieophold i England i et semester.
Hun ved ikke rigtig, hvad hun vil, så hun skal til
studievejledning.
Hun skal snakke med en uddannelsesvejleder.

Hvad kræver de?

Afgangskravet er folkeskolens afgangsprøve.
De kræver studentereksamener eller hf.
Man skal have 9,9 i gennemsnit for at komme ind.
Man skal til en optagelsesprøve.

Hvornår skal man søge ind?

Ansøgningsfristen er 5. juli.
Man skal søge inden 5. juli.

Hvornår får hun noget at vide?

Hun får svar den 30. juli.

Hvornår skal hun til eksamen?

Hun skal op til eksamen i næste uge.
Hun skal til svendeprøve om et par uger.
Hun var oppe i torsdags.

Hvordan gik det?

Hun fik en god karakter. Jeg tror, hun fik et 7-tal.
Hun fik kun 7.
Hun bestod/dumped.

Hvor langt er Anna egentlig?

Hun er lige kommet ind på biologi. Hun skal
på rustur i næste uge.
Hun er i gang med sit bachelorprojekt.
Hun er på kandidaten.
Hun er på 3. semester/modul 3/3. år.
Hun er lærling på 3. år.
Hun bliver færdig til sommer.
Hun bliver færdig med sin bachelor til sommer.
Hun bliver kandidat til februar.
Hun bliver udlært om en måned.
Hun er holdt op/sprunget fra/droppet ud.

OPGAVER TIL VIDEO

26 Ansvar for egen læring

SE & LYT ISSA OG NINA

Issa og Nina er fætter og kusine. De har begge to gået i almindelige folkeskoler fra 1. til og med 8. klasse. Deres forældre havde hørt om skolen på Statens Pædagogiske Forsøgscenter og syntes, at det lød spændende. Nina trængte til, at der skulle ske noget nyt, så hun ville gerne på forsøgsskolen. Issa ville gerne have nogle nye udfordringer, så han var også klar til at prøve en ny og anderledes skole.

På forsøgsskolen var der lige mange piger og drenge i klasserne, og eleverne var repræsentativt udvalgt. Det vil sige, at man udvalgte eleverne, så de fagligt set repræsenterede en gennemsnitlig dansk skoleklasse. Nina og Issa taler om, hvordan forsøgsskolen fungerede for dem.

Lyt til Issa og Nina, og skriv de sætninger, der mangler (1-4).

Issa: Det var meget sådan noget med, at man havde, øhm ansvar for sin egen øh, læring, og ... at man skulle møde op, ¹.....

og så var der to timer, hvor man så efterfølgende skulle øh, aflevere noget, og der brugte jeg halvanden time på at spille fodbold, og så en halv time på at lave noget, som ikke var særlig godt. Så for mig var det ikke særlig sjovt. ².....

Nina: Ja, ja, det synes jeg. Altså også for øh ³..... Så det passede mig meget godt, og jeg var meget god til at øh, sætte de der rammer for mig selv. Men jeg ... men jeg mindes da også, at det klart var en skole, som, som måske egnede sig bedst til piger, i hvert fald med den der struktur i den alder. Fordi ... Der var da mange af drengene, som mest bare ville rende rundt og sådan. Og det var der jo ikke noget galt i. Det var jo sikkert meget normalt på det der tidspunkt. Og så kunne den ... skolen så måske ikke rigtig magte at sætte de der rammer for dem, som havde behov for det. ⁴.....

27 Skole, lektier og fritidsjob

SE & LYT CAMILLA

Camilla er lige begyndt i 1. g. Hun har valgt et gymnasium, der ligger tæt på, hvor hun bor. Men hun har først og fremmest valgt det, fordi de har en særlig studieretning, hvor man kan kombinere idræt og naturvidenskab. Og så selvfølgelig også fordi hun har hørt, at det er et rigtig godt gymnasium. Camilla har biologi på A-niveau og idræt og matematik på B-niveau. Biologi og idræt er Camillas to yndlingsfag.

Camilla fortæller om kontrollen af elevernes fravær og afleveringer, om lektier og om det fritidsjob, hun har hos en frisør.

1. Hvordan melder man sig syg på Camillas gymnasium?
2. Hvad sker der, hvis eleverne bliver væk fra for mange timer?
3. Hvordan afleverer de deres skriftlige opgaver?
4. Hvor meget tid bruger Camilla på lektier ud over de store opgaver/afleveringer?
5. Hvad laver Camilla, når hun er på arbejde?
6. Hvad synes hun om jobbet?

28 To efterskoler, en bekymret mor og en fremragende fysiklærer

SE & LYT KATRINE

Flere år før Katrine skulle i 10. klasse, blev hun skrevet op til Mellerup Musikefterskole. Men allerede da Katrine blev færdig med 8. klasse, syntes hun, at der skulle ske noget nyt. Hun fik overtalt sin mor til, at hun kunne komme på efterskole allerede i 9. klasse, selv om hun skulle på Mellerup Musikefterskole i 10. Katrine søgte ind på forskellige skoler og endte i 9. klasse på Biologefterskolen i Nordjylland, for der var nemlig plads. Efter 10. klasse på musikefterskolen begyndte Katrine i gymnasiet i Skive på matematisk linje.

Mange unge går på efterskole i 9. eller 10. klasse. Men at gå på efterskole i to år på to forskellige skoler som Katrine har gjort, det er helt usædvanligt.

1. Katrine betegner eleverne på Mellerup Musikefterskole som *børn fra bedre stillede familier*. Hvad mener hun med det?
2. Hun bruger også en anden betegnelse om dem. Kan I få fat i den?
3. Katrine betegner eleverne fra Biologefterskolen i Nordjylland som *problemunge*. Hun bruger også en anden betegnelse om dem. Kan I få fat i den?
4. Hvorfor var moren så bekymret for Katrine, mens hun gik på biologefterskolen?
5. Hvad tror I, Katrine mener med, at hun fik udvidet sin horisont på biologefterskolen, og hvorfor skete det mest på biologefterskolen og ikke så meget på musikefterskolen?

29 Udlært bygningsmaler

SE & LYT ANNA

De fleste forbinder håndværksfag med mænd. Men i nogle fag er der efterhånden kommet en hel del kvinder ind på uddannelserne, specielt inden for malerfaget. Her er omkring 40% af lærlingene kvinder.

Anna er udlært bygningsmaler og ansat som svend i det firma, hvor hun var i lære, og hvor hun fik sit svendebrev.

- Hvad fortæller Anna om
- grunden til, at hun blev maler?
 - at finde en læreplads?
 - teknisk skole?
 - praktikken?
 - svendeprøven?

30 Lærerstuderende med erfaring

SE & LYT ANDREAS

Da Andreas var færdig med gymnasiet, var han ret skoletræt, så han besluttede at tage et sabbatår. Først var han i militæret på Vordingborg Kaserne i fire måneder. Derefter tog han på Interrail rundt i Europa sammen med fem kammerater og fik en masse gode oplevelser. Da han kom hjem, arbejdede han som lærervikar, inden han skulle begynde på et lærerseminarium.

Nu uddanner han sig til lærer med henblik på at blive folkeskolelærer.

1. Lyt til Andreas og skriv ned, hvad du kan få fat i.
2. Hvad er det, der gør, at det kan være svært at forstå Andreas?
3. Hvis det var dig, der interviewede Andreas, hvad ville du så sige til ham for bedre at kunne forstå ham?

31 To dansklæreres vej til jobbet på et sprogcenter

SE OLYT KENNETH OG UFFE

Kenneth og Uffe er kolleger på et sprogcenter i København. Der har de undervist voksne udlandinge i dansk i henholdsvis tre et halvt og fire år.

Lyt til Kenneth og Uffe, og skriv mindst seks sætninger, der begynder med hv- ...

Brug fx: Både Kenneth og Uffe fortæller noget om, hv- ...

De fortæller (også) begge to noget om, hv- ...

Kenneth/Uffe fortæller noget om, hv- ...

Han fortæller også noget om, hv- ... , og noget om hv- ...

Til sidst fortæller Kenneth/Uffe noget om, hv- ...

32 Sociolistuderende

SE OLYT NADJA

Nadja læser sociologi på 5. semester. Hun tager som regel på universitetet kl. 10:00 om morgenen og er der til kl. 16:00, både de dage hvor hun har undervisning, og de dage hvor hun ikke har nogen timer. Så læser hun i stedet. Nadja mødes tit med nogle venner på læsesalen, for så kan de holde kaffepause og spise frokost sammen. Det gør det hele lidt sjovere, synes hun. Hun læser også i weekenderne for at nå så meget som muligt. Men om torsdagen arbejder hun fra 10:00 til 18:00, så der får hun ikke læst.

Hvad fortæller Nadja om

- sit valg af studium?
- jobmuligheder for sociologer?
- sit drømmejob?

Hvad mangler der i følgende udskrift fra interviewet?

Har du øh, har du tænkt på, hvad du så vil skrive bachelorprojekt om?

Jeg havde faktisk snakket med nogle veninder om allerede at skrive ¹ _____, så jeg har tænkt æh, en del over det, øhm og det skete ... Jeg arbejder på øhm en kommune, hvor jeg laver pas og kørekort, og der kom en mand, som som skulle have sit æh, danske pas, og han havde været statsløs, indtil han kom. ² _____. Øhm, og det fik mig til at tænke på, hvor stor en indflydelse en stat eller en nation har for ens identitet, så jeg havde overvejet at skrive om, øh statens indflydelse på identitetsdannelse hos mennesker, øhm ...

Ja? Det lyder også lidt psykologisk altså ikke bare, hvad man rent praktisk får ud af at være statsborger, men også ..., ja hvordan det påvirker ens øh, identitet.

Ja men ... altså sociologi og psykologi ligger så også ret meget op ad hinanden, øhm, vi ... Der er mange af de samme øh, hvad hedder sådan nogle, teoretikere, som vi læser, som dem fra psykologi også læser og ... Vi ser bare på det i lidt større perspektiv, øhm, men ellers så lægger det sig ret meget op ad hinanden.

Du sagde, du arbejdede i en kommune? Æh, har du haft, eller har du andre øh, jobs ved siden af studiet?

Ja, ³ _____ hvor ... sammen med min veninde, som jeg også bor sammen med, hvor vi skal, en gang om ugen, tage hjem til en kvinde, som har fire børn. Hun er enlig – og ⁴ _____.

33 Færdiguddannet civilingeniør

SE & LYT BIRGITTE

Læs teksten, før du ser videoen. Se videoen, og skriv det, der mangler her i teksten.

Birgitte vidste ikke rigtigt, hvad hun ville, da hun var færdig med gymnasiet, ud over at hun gerne ville have et sabbatår. Hun syntes, hun trængte til at prøve noget andet end at læse. Hun valgte derfor at tage på Odder Højskole syd for Aarhus, hvor hun malede, tegnede og lavede keramik i et halvt år. Derefter arbejdede hun et halvt år på et kontor for ¹_____ nogle penge.

Birgitte ²_____ civilingeniør og har ³_____ i anvendt matematik. Men det er der ikke så mange, der ved, hvad dækker. Derfor siger hun tit *matematisk modellering* i stedet for. Også fordi hun synes, *anvendt matematik* lyder så tørt. På Birgittes ⁴_____ var der 10% piger, og det var en ⁵_____ med mange piger, så det er et typisk mandefag.

Lige før hun var færdig med sin bachelor, tog hun ⁶_____ til Toulouse i Frankrig. Det gjorde hun primært for at få ⁷_____, indrømmer Birgitte. Og så for at komme lidt væk fra de vante omgivelser derhjemme. Derudover fik hun nogle helt særlige faglige udfordringer, da undervisningen foregik på fransk. Hun var god til fransk i forvejen, men hun blev helt sikkert meget bedre til sproget efter semestret i Toulouse. Endelig mødte hun en masse andre internationale ⁸_____. Nogle af dem har hun stadig kontakt med.

Hjemme i Danmark havde Birgitte været vant til at være blandt de yngste studerende på sin ⁹_____. Men i Frankrig er systemet noget anderledes. De har mere klasseundervisning, end danskere har. De franske studerende, hun kom i klasse med, troede hun var ¹⁰_____ et par gange, fordi hun var et par år ældre end de fleste i klassen. De var ikke vant til, at man tog ¹¹_____.

Karrieremæssigt betyder det noget, at der står på ens ¹²_____, at man ¹³_____ i udlandet. Der bliver set positivt på, at man har lært sprog. Det har Birgitte erfaret, når hun har været til jobsamtaler. Ikke mindst at hun har læst på fransk. De fleste danskere vælger jo et ¹⁴_____ land.

Derudover betyder det noget, at man har ¹⁵_____ og er kommet af sted. Der skal jo forberedes en masse ting, før man bliver ¹⁶_____ på et udenlandske universitet, får søgt penge fra forskellige fonde osv., osv.

OPGAVER TIL TEKSTER

OM SKOLETYPER

- A Folkeskolen, privatskole eller friskole?
- B Efterskoler
- C Højskoler

Du får en af de tre tekster af din lærer. *Læs den, og genfortæl den i klassen.*

LÆRERE MAN HUSKER

- A Sønderjylland og en mærkelig vane
- B En fremragende lærer
- C Kulturchok og et godt svar
- D Min matematiklærer

Du får en af de fire tekster af din lærer. *Læs den, og genfortæl den i klassen.*

UNGE OM DERES UDDANNELSE

- A Bachelorstuderende på fødevarevidenskab
- B Frisøruddannet
- C Shippingtrainee

Du får en af de tre tekster af din lærer. *Læs den, og genfortæl den i klassen.*
Tal sammen om de tre uddannelser. Begynd sådan her:

- A: Kunne du tænke dig { at blive frisør?
 at få en bachelor i fødevarevidenskab?
 at blive shippingmand?
- B: { Ja, det kunne jeg godt, for ...
 { Nej, { det tror jeg ikke, for jeg er ikke særlig interesseret i ...
 jeg interesserer mig ikke for ...
 for jeg bryder mig ikke så meget om at ...
 for jeg er ikke særlig god til ...

Eske Willerslev på kanotur i Danmark.

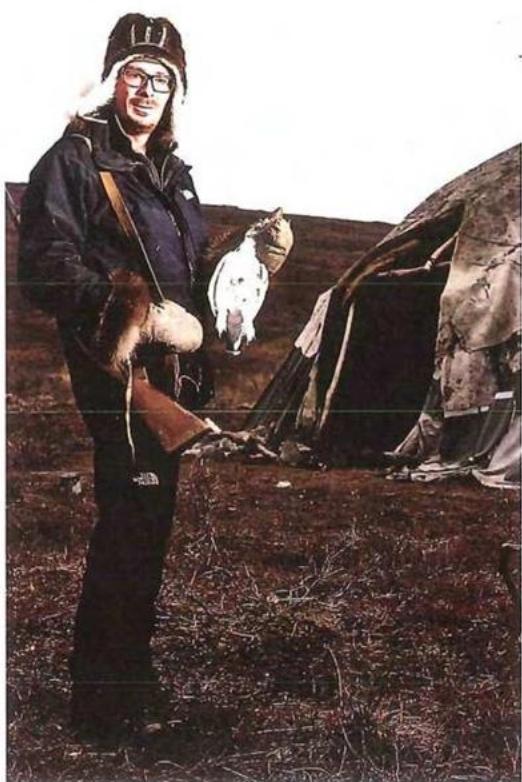
TO PROFESSORER

A Pelsjæger og professor

Læs teksten, som du får af din lærer. Find ud af, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

1. Eskes lærere i folkeskolen havde store forventninger til ham.
2. I gymnasiet klarede han sig nogenlunde.
3. Han begyndte på universitetet lige efter studenteksamen.
4. Eskes far lærte ham, at en mand skal kunne klare sig godt både fysisk og intellektuelt.
5. Sammen med sin bror tog han til Nordsverige for at stå på ski.
6. Eske har deltaget i mange ekspeditioner.
7. Juleaften var hans bedste aften i Sibirien.
8. I Sibirien overvejede han at begå selvmord.
9. Eske forsker i dna fra forhistoriske dyr.
10. I 2014 blev Eske Willerslev årets unge eliteforsker.
11. Nu drømmer han om at blive professor.

Rane Willerslev kommer „hjem“ fra jagt i Sibirien.

B Pelsjæger, flygtning og professor

Læs teksten, som du får af din lærer. Find ud af, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

1. Rane Willerslev har en tvillingebror.
2. Rane var en meget stille elev i folkeskolen.
3. Efter studenteksamen begyndte han at læse antropologi.
4. Ranes far lærte ham, at en mand skal være udholdende.
5. Rane og hans bror tog telte, tøj, redskaber og smykker med hjem til Danmark fra deres ekspeditioner i Sibirien.
6. I de store skove i Sibirien vokser der kun birketræer.
7. Pelsjægerne har altid fået en god pris for deres zobelkind.
8. Rane flygtede ud i tajgaen for ikke at blive arresteret.
9. På et tidspunkt var han ved at dø af sult.
10. Da Rane kom hjem fra Sibirien, giftede han sig med sin danske kæreste.
11. Rane skrev en ph.d. om zobeljagt.
12. Det tog Rane mange år at blive klar til at skrive om sine oplevelser i Sibirien.

g

MODALVERBER

at kunne	kan	kunne	har kunnet
at skulle	skal	skulle	har skullet
at ville	vil	ville	har villet
at måtte	må	måtte	har måttet
at burde	bør	burde	(har burdet)
at turde	tør	turde	har turdet
at gide	gider	gad	har gidet
at behøve	behøver	behøvede	har behøvet

Modalverber efterfølges af et andet verbum i infinitiv uden *at*. Men de kan også være sætningens eneste verbum. Modalverber bruges fx til at udtrykke sandsynlighed, nødvendighed, mulighed, vilje eller tilladelse. Her er nogle forklaringer og eksempler:

at kunne

noget man har lært

Juan *kunne* allerede *læse* i slutningen af første klasse. Miguel *kunne* 5-tabellen, før han begyndte i skolen.

en evne/en egenskab

Emma *kan* rokke med ørerne, men hun *kan ikke pifte*.

en mulighed

Der *kan* selvfølgelig altid *ske fejl*.

accept (sammen med *godt*)

Skal vi ikke gå i biografen? Det *kan vi godt*.

en venlig ordre (sammen med *ikke* og/eller *lige**)

Kan du ikke købe noget mad på hjemvejen?

at skulle

en plan

Anna *skal skifte* skole efter sommerferien.

et system, en automatik

Jari *skal* i 4. klasse efter sommerferien.

et krav/en pligt

Du *skal kunne* 5-tabellen! Peter *skal* selv *rydde op* på sit værelse.

et løfte/en forsikring (sammen med *nok*)

Jeg *skal nok være* der senest klokken syv.

et forslag (ofte sammen med *ikke*)

Skal vi (ikke) gå i biografen i aften?

at ville

vilje

Anna *vil* i vandet, selv om det kun er 12 grader!

Rozalina *vil lære* at gå på hænder!

intention

Christian har besluttet, at han *vil begynde* på sin uddannelse lige efter 10. klasse.

et ønske (ofte sammen med *gerne/godt*)

Jeg *vil gerne* i gymnasiet.

accept (ofte sammen med *godt*)

O.k., o.k. Jeg *vil godt* på efterskole, men jeg vil selv vælge hvad for en.

en ammodning

(ofte sammen med

ikke (og med *godt* og/eller *lige**)
godt (og med *lige**)
*lige**

Vil du ikke godt lige hjælpe mig med at sætte kommaer?

Vil du godt lige give mig min taske?

Vil du lige holde døren for mig?

at måtte

tilladelse/accept (ofte sammen med *(ikke) gerne/godt*)

Far, må jeg ikke godt få en is?

forbud

nødvendighed/noget man er nødt til

Du må gerne aflevere opgaven på nettet.

en logisk nødvendighed

Man må ikke ryge her.

ønske

Jeg må altså gå nu, klokken er mange.

Nå, jeg må hjem.

Hun må være god til tysk, når hun får sådan nogle høje karakterer.

I må have en god tur. Vi ses i næste uge!

at burde

noget moralisk rigtigt/forkert

Lærere bør komme til tiden.

noget man er bange for (sammen med ikke)

Lærerne bør ikke ryge på skolen.

at turde

noget man ikke er bange for (sammen med godt)

Jan tør godt være alene hjemme.

noget man er bange for (sammen med ikke)

Jan tør ikke springe fra timetervippen i svømmehallen.

at gide

noget man ikke har lyst til

Jeg gider bare ikke gå i skole i dag.

en hurtig anmodning om en lille tjeneste

Gider du godt lukke vinduet?

(ofte sammen med ikke og/eller godt og/eller lige)*

Gider du ikke godt lige hjælpe mig?

at behøve

nødvendighed

Du behøver ikke komme før klokken syv.

Behøver man skrive begge opgaver?

Bruges kun i negative udsagn og i spørgsmål.

I talesprog hører man tit *at efter turde, gide og behøve*.

Modalverber i datid

Bruges fx,

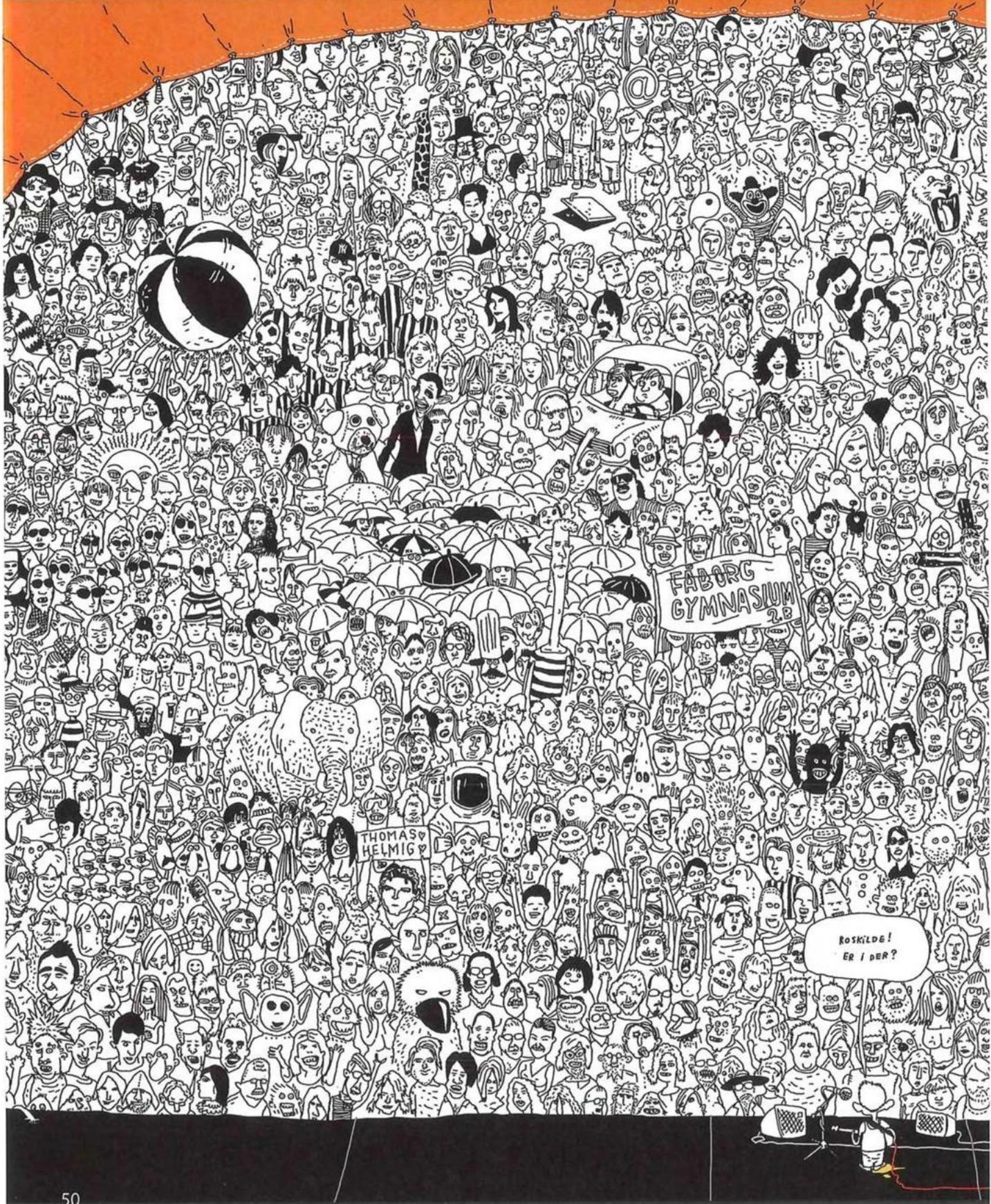
når man forestiller sig noget, som ikke er muligt *Hvis jeg havde råd, ville jeg købe en sejlbåd.*

når man vil give et godt råd *Du skulle prøve at arbejde lidt mere med din udtale.*

når man vil være særlig høflig *Kunne jeg ikke få dig til at hjælpe mig med mit hjemmearbejde?*

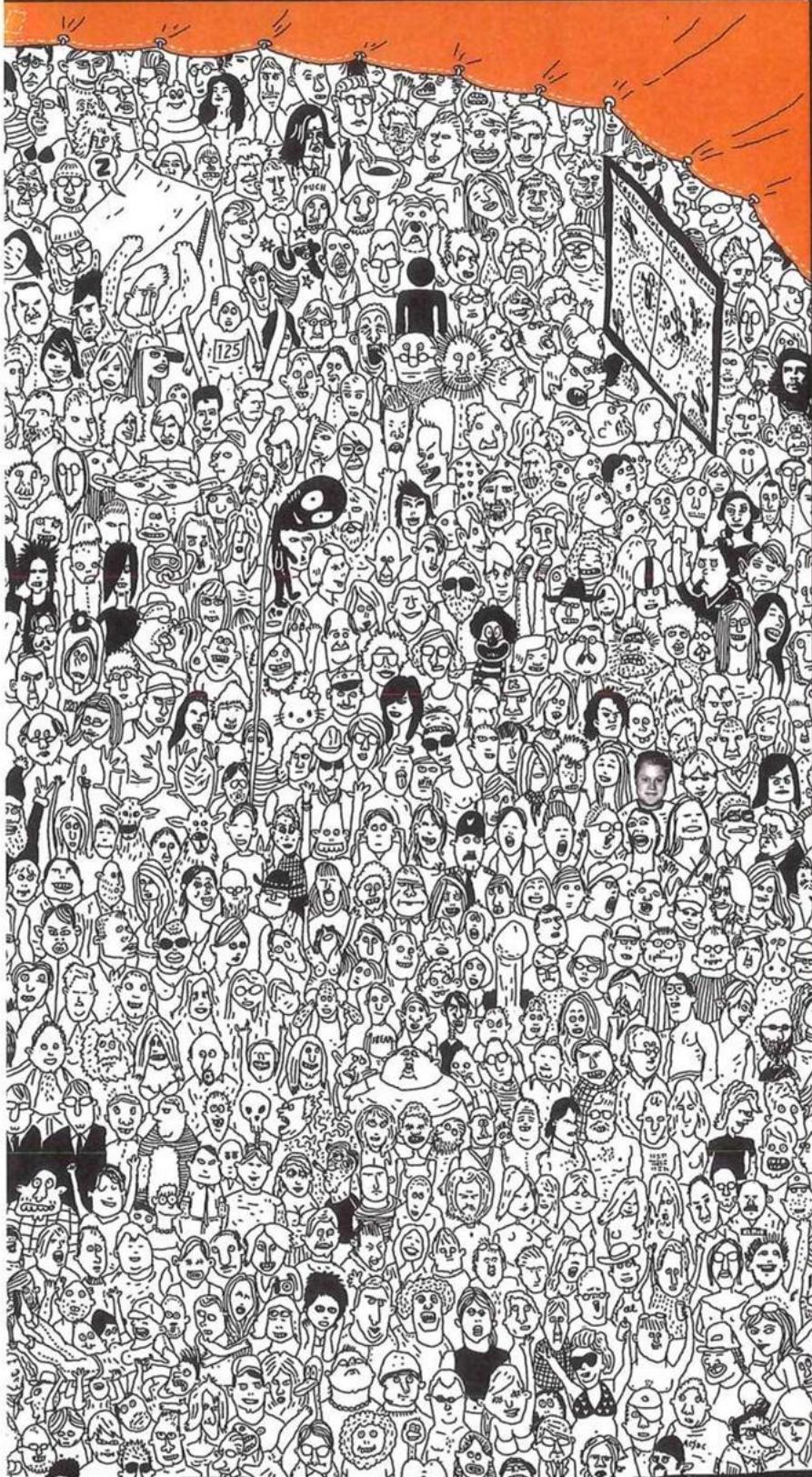
**lige* fortæller, at handlingen kun tager et øjeblik.

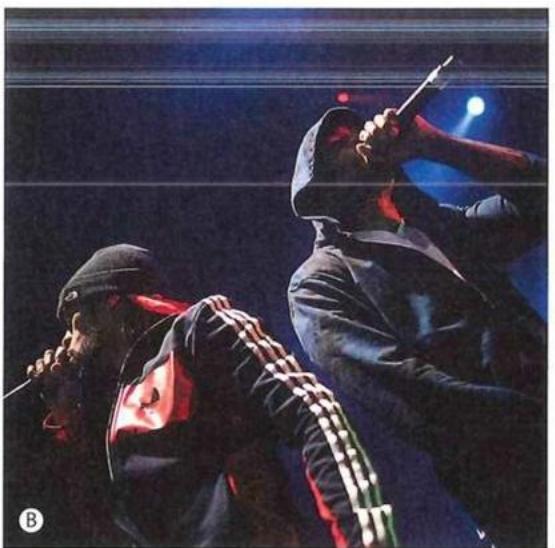
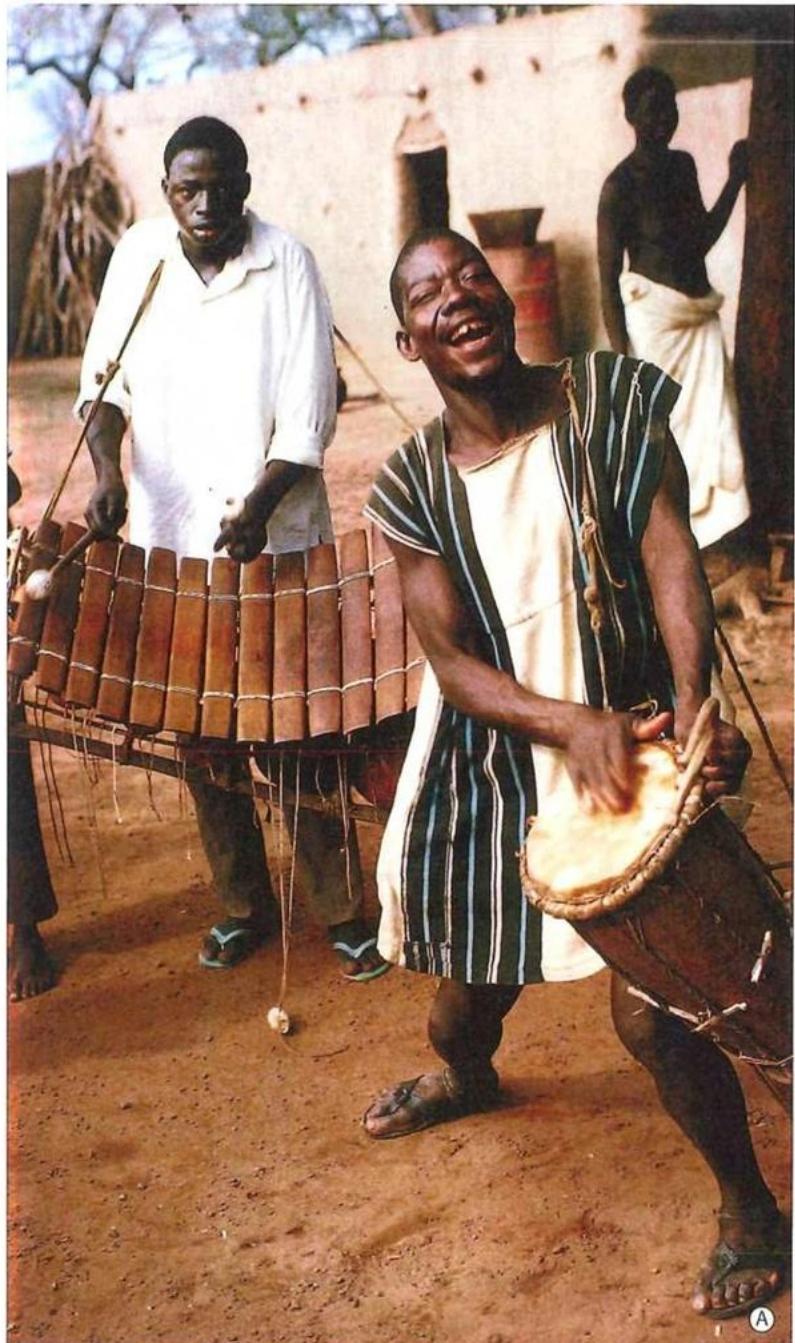
JAAAAAA!

3

Noget
om
musik

1 Mange slags musik

SAMTALE TO OG TO

Kig på billederne, og diskuter spørgsmålene.

1. Hvad forestiller billederne?
2. Hvad vil I helst høre?
3. Hvad vil I nødigst høre?
4. Hvor og hvordan tror I, de har lært at spille/synge/rappe?
5. Hvilke fem af ordene i kassen kan ikke ses på billederne?

et nodestativ · et klaver · en tromme · et flygel · en fløjte · en dirigent

et strengeinstrument · et blæseinstrument · et strygeinstrument

et messinginstrument · en sangerinde · en trumpetist · en saxofon

en rapper · et kor · en duo · et symfoniorkester

2 Smag og behag

Hvilke ord og udtryk kan man bruge, når man fortæller, hvordan man har det med fx jazz, fodbold, tegnefilm, at lave mad, at flyve, rugbrød, ... ?

positiv <i>jeg kan godt lide ...</i>	negativ <i>jeg kan ikke lide ...</i>	lige glad <i>jeg har ikke noget imod ...</i>

slags ... og type/typer ...

Læg mærke til, at der ikke er nogen præposition efter *slags* og *type/typer*, når man fx siger:

- Hvad *slags musik* hører du mest?
- Den eneste *slags klassisk musik*, jeg kan lide, er klavermusik.
- Jeg hører mange *forskellige typer musik*.
- Hvilken *type elektronisk musik* kan du bedst lide?

form/former for ...

Men her bruger man præpositionen *for*:

- Er der nogen *former for musik*, du simpelthen ikke kan holde ud?
Ja, bigbandmusik!

anden, anderledes og forskellig

en anden/et andet/nogle andre (end ...) og *noget andet (end ...)*

Bruges om et alternativ:

- Det er en dum sang. Lad os synge *en anden!*
- Det er et kedeligt nummer! Jeg finder lige *et andet*.
- Lyden er dårlig i mine hovedtelefoner. Så du skal købe *nogle andre end* dem, jeg har.
- Jeg er træt af at høre musik. Skal vi ikke lave *noget andet?*

anderledes (end ...)

Bruges om noget (person, ting, ...), der adskiller sig fra noget andet (person, ting, ...). Eller det bruges om noget, som adskiller sig fra det almindelige:

- Vores nye musiklærer er helt *anderledes end* Paul. Paul var skrap og blev tit sur. Jannie er glad og smiler hele tiden.
- Mia og Younis er 14 og 15. De er *anderledes*. Musik, tøj, facebook, fester, venner, kærester siger dem ingenting. Mia rider, fisker, studerer fugle osv. Og helst alene. Younis læser matematik dag og nat. Det er hans hobby.

3 Musiksmag og musikvaner

SAMTALE TO OG TO

Brug ord og udtryk fra listerne i nr. 2. Smag og behag, når I taler om spørgsmål 1 og 2.

1. Hvad slags musik synes du bedst om? (genre/type/stil, instrumenter, ...)
2. Er der nogen former for musik, du ikke bryder dig om?
3. Er der situationer, hvor det irriterer dig, at der bliver spillet musik?

Stil flere spørgsmål. Fortsæt fx med:

Hvorfor ...?

Hvem/Hvad/Hvor/Hvornår/Hvordan/Hvor tit plejer du at ...?

Hvornår har du sidst ...?

Har du nogensinde ...?

Hvad synes du om ...?

Har du en/et/nogle/noget yndlings...? Kan du beskrive musikken?

Tag noter. Måske skal I senere bruge noterne til 4. Interview om musik. Skriftlig opgave.

4 Interview om musik

SKRIFTLIG OPGAVE

Vælg en af opgaverne.

1. Skriv et resumé af den samtale, du havde med din klassekammerat under nr. 3. Musiksmag og musikvaner.
Du kan skrive interviewet som en sammenhængende tekst i tredje person. Eller du kan skrive dine spørgsmål og din klassekammerats svar.
2. Lav et interview med en, du kender, om hans/hendes musiksmag og musikvaner. Brug spørgsmålene i nr. 3. Musiksmag og musikvaner som inspiration. Brug også boksen side 54 om slags/typer/former ...

forskellige

Det er især flertalsformen, der bruges:

- Min kæreste og mig er meget **forskellige**.

forskellig/forskelligt

Bruges i ental til at beskrive ord med kollektiv betydning, dvs. sammen med et utælleligt substantiv:

- Max og Leo har **forskellig** musiksmag. (Musiksmag er altid ental).
- Max' og Leos musikudstyr er meget **forskelligt**. Max har kun gamle, brugte keyboards. Leo har altid det sidste nye. (Musikudstyr er altid ental).

anderledes og forskelligt som adverbier

Her betyder **anderledes** på en anden måde:

- Outlandish synger „I Danmark er jeg født“ som en popsang.
Danmarks Radios Pigekor synger den helt **anderledes**. De synger den som en klassisk sang.

Her betyder **forskelligt** på to forskellige måder:

- Outlandish og pigekor synger „I Danmark er jeg født“ helt **forskelligt**.

„Det er meget forskelligt“

A: Hvad for noget musik hører du, mens du laver hjemmearbejde?

B: Det er meget **forskelligt**. Somme tider klassisk. Og somme tider noget indisk musik.

Det kommer an på mit humør.

5 Hvordan har du det med at synge?

SE & LYT Hør, hvordan Issa, Anna, Jamilla, Nina, Andreas, Bodil, Camilla og Grethe har det med at synge.

Skriv navnene ind, så udsagnene passer på personerne.

- _____ sammenligner sig selv med andre.
_____ synger mest i forbindelse med sportsbegivenheder.
_____ er især glad for at synge sammen med andre.
_____ er lige begyndt at synge i kor igen efter en meget lang pause.
_____ prøver at undgå at synge.
_____ synger professionelt.
_____ har fået at vide, at han/hun ikke synger rent.
_____ er glad for at synge, men gør det kun i enrum.

LÆS OG FORTÆL

Du får en tekst af din lærer, hvor en person fortæller om sit forhold til at sygne.
Skriv nøgleord, mens du læser, og øv dig i at fortælle om din tekst på højst to minutter.
Øv dig også i at fortælle om dit eget forhold til at sygne. Fortæl i klassen om interviewet.
Svar på spørgsmål fra dine klassekammerater, både om det, du har læst og om,
hvordan du selv har det med at sygne.

6 Ej, et fedt nummer!

SAMTALE TO OG TO

Diskuter, hvad man siger, når man spontant kommenterer et stykke musik positivt
eller negativt, mens man hører det, eller lige efter man har hørt det.

KOMMENTER MUSIKKEN

Se en musikvideo i klassen, og kommenter den.

Brug: Ej, ...! Sikke ...! Hold da op, ...! og Hvor ...!

7 Når publikum snakker

LÆSEOPGAVE

UGEAVISEN har været til koncert på det lille spillested, Jazz-cafeen. Journalisten snakkede med folk i pausen og spurgte: „Synes du, det er okay, at publikum snakker, når musikken spiller?“

Læs de seks spørgsmål.

Læs, hvad personerne siger i den tekst, du får af din lærer.

Se eksemplet, og svar på spørgsmålene.

Du må højest bruge 10 minutter på opgaven.

Eksempel

Hvem synes, det er okay at snakke, hvis det er musikken, man snakker om? Frederik

1. Hvem synes, det kommer an på, hvordan møblerne er placeret i rummet? _____
2. Hvem synes, det kommer an på, hvor kraftig musikken er? _____
3. Hvem kan, uden at sige noget, få folk til at holde op med at snakke? _____
4. Hvem har en økonomisk interesse i, at folk gerne må snakke, når musikken spiller? _____
5. Hvem går mest til koncerter, hvor der er nogen, der synger? _____
6. Hvem er selv musiker? _____

SAMTALE

Hvordan har I det selv med, at folk snakker, når der er levende musik?

Brug ord og udtryk fra nr. 2. Smag og behag og her fra nr. 7. Når publikum snakker.

8 Tryk, rytme og melodi

■ LYT EKSEMPEL

Tryk og rytme

- A: Ej, hvor spiller de godt! Og sikkert en fantastisk trømmeslager!
B: Ja, det må du nok sige! Og ham forsangeren, hvor kan han synge højt!

Melodi

- A: Ej, hvor spiller de godt! Og sikkert en fantastisk trømmeslager!
B: Ja, det må du nok sige! Og ham forsangeren, hvor kan han synge højt!

Lyt, sæt trykstreger og tegn ringe. Læg mærke til melodien.

1. A: Hold da op, hvor var det fedt, at du nåede at få billetter, inden der var udsolgt!

B: Ja, er du sindssyg! Jeg tror aldrig, jeg har glædet mig så meget til en koncert!

2. A: Ej, hvor er det ærgerligt, at koncerten er blevet aflyst!

B: Ja, er du gal, hvor blev jeg skuffet, da jeg hørte, at han var blevet syg!

Bandet „Ring Them Bells“ har en øver i deres øvelokale.

9 En masse øvere

■ **LYT** Lyt, skriv og gentag

Anna:	9 ord	Anna:	11 ord	Anna:	9 ord
Peter:	9 ord	Peter:	10 ord	Peter:	5 ord
Anna:	10 ord	Anna:	6 ord	Anna:	3 ord
Peter	6 ord	Peter:	10 ord	Peter:	16 ord

10 Jeg har lige fået stjålet mit dankort

■ LYT EPISODE

MALIKA: Hej! Nå, du har måske heller ikke fået de sidste gaver endnu?

SISSE: Øh ... hej ... Nej ... øh ... jo, jo ... Men jeg har lige fået stjålet mit dankort!

MALIKA: Ej, hvor nederen! Skynd dig at få det spærret!

SISSE: Det har jeg allerede gjort. Jeg ringede med det samme. Jeg har nummeret på min mobil.

MALIKA: Ej, jeg anede ikke, du var så fornuftig!
Hvordan blev det stjålet?

SISSE: Det var i Fona. For et kvarters tid siden. Jeg var nede og købte de der hovedtelefoner, jeg fortalte dig om. ... Ja, ja, ja, jeg ved det godt. Men de er altså så lækkre! ... Nå, men da jeg havde betalt, så stak jeg bare kortet ned i jakkelommen. Jeg skulle nemlig lige ind i kiosken ved siden af og bruge det igen. Men så var det væk! Det mest åndssvage var, at jeg faktisk lige var blevet advaret om, at der var lommetyve her i centret. Folk stod nemlig og snakkede om det i køen i Fona.

MALIKA: Det er også det perfekte sted for en lommetyv. Og det perfekte tidspunkt. Folk er jo totalt stressede over alt det, de skal nå inden i morgen.

SISSE: Ja, pyha. Og nu her bagefter kan jeg godt se, at der er sat opslag op om lommetyve rundt omkring i hele centret. Prøv lige og se: Dér for eksempel! Så hvor dum kan man være!

MALIKA: Nå, men du har vel bare tænkt på dine nye hovedtelefoner.

SISSE: Ja, lige præcis. Jeg glæder mig helt vildt til at komme hjem og prøve dem! Men det er virkelig nederen, at jeg nu skal have lavet nyt dankort. Igen! Sidste gang tog det et par uger. Der troede jeg, det var blevet stjålet. Og så fandt jeg selvfølgelig det gamle, da jeg havde fået lavet et nyt!

MALIKA: Typisk! Nå, men det er i hvert fald godt, at du har fået det spærret så hurtigt. Min far, han fik nemlig også engang stjålet sit dankort. Men han spærrede det først, da der var gået en time, og så var der allerede blevet købt for over 12.000 kroner. Altså på nettet.

SISSE: 12.000! Ej, hvor sindssygt! Skulle han selv betale det?

MALIKA: Nej nej, det blev dækket af de der netbutikker eller af banken eller ...

SISSE: Ej, det minder mig om dengang, jeg skulle til Metallica-koncert. Eller rettere: Jeg troede, jeg skulle til Metallica-koncert. Jeg havde ikke råd til at købe en billet, men så fik jeg pludselig tilbuddt en til halv pris! Af en fyr, jeg mødte på et værtshus. Han var lige blevet opereret i fodden, sagde han. Og hvis han gik til koncert med 40-50.000 heavy-fans, så kunne han nok ikke undgå at blive trådt over tærne eller støde ind i nogen. Det turde han simpelthen ikke. Så derfor havde han besluttet at sælge billetten. For 250 kroner! Det kunne jeg ikke sige nej til.

MALIKA: Men var det så svindel?

SISSE: Ja! Dem, der stod ved indgangen og scannede folks billetter, de sagde, at min billet var ugyldig. Den var simpelthen blevet annulleret. Jeg brokkede mig helt vildt, men det hjalp ikke. De ville ikke lukke mig ind. 250 kroner lige ud af vinduet! Og ingen Metallica!

MALIKA: Men jeg forstår ikke, hvorfor billetten var ugyldig?

SISSE: Det gjorde jeg heller ikke. Jeg blev bare bedt om at gå. Men så læste jeg senere, at der var en, der havde købt 20 billetter på nettet, altså på et stjålet dankort. Og så da kortets ejermand meldte det stjålet, så annullerede billetbureauet bare de 20 billetter. Så min billet må have været en af dem. Og tyven, det var jo nok ham med „foden“. Nå, jeg skal ned i banken, inden de lukker. Jeg må jo se at få hævet nogle kontanter.

MALIKA: Ja, det er klart. Ved du hvad, jeg kunne godt tænke mig at prøve de der hovedtelefoner.

SISSE: Jamen, kom over i aften. Stefan er taget over til sine forældre i København.

MALIKA: O.k. Så tager jeg min guitar med. Du skal lige prøve den, efter at jeg har fået den lavet.

SISSE: Nå, er den endelig blevet repareret? Det var da også på tide!

11 Mellem linjerne

HVAD TROR I, OG HVORFOR TROR I DET?

1. Hvor møder de hinanden?
2. Hvad tid på året er det? Og hvad tid på dagen?
3. Hvorfor synes Malika, at Sisse er fornuftig?
4. Og hvorfor har Sisse været så fornuftig?
5. Hvorfor siger Sisse „Ja, ja, ja, jeg ved det godt! Men ...“
6. Hvorfor stolede Sisse på manden med „foden“?

HVAD MED JER?

1. Ville I have købt billetten, hvis I havde været Sisse?
2. Har I nogensinde fået stjålet kreditkort eller er I nogensinde blevet snydt/narret/fuppet? Hvis ja, hvad skete der, og hvad gjorde I?
3. Hvordan har I det med lydafspillere, hovedtelefoner og hifi-udstyr? Er det noget, I går op i?

at nå, når, nåede, har nået

Et verbum, de fleste bruger mange gange hver dag!
Det betyder *at have tid nok til ...* eller *være hurtig nok til ...*
Man bruger det, når der er en slags deadline.

- A: Jeg *skal nå* at hæve nogle kontanter, inden banken lukker.
B: Hvis du skynder dig, *kan* du godt *nå* det!
- Jeg håber, jeg *når* at få en siddeplads, inden de alle sammen er taget.
- A: *Nåede* I at få billetter til koncerten?
B: Næ, de var udsolgt i løbet af en time!
- Nå, du *har* måske heller ikke *nået* (at købe) de sidste gaver endnu?

12 Verber

HJEMME ELLER TO OG TO I KLASSEN

1. Find og understreg alle eksempler på verber i participiumsformen i episoden *Jeg har lige fået stjålet mit dankort*.

Participiet er den form, der ender på -et eller -t.

Understreg også hjælpeverbet/hjælpeverberne før participiet.

Fx: Du har måske heller ikke nået de sidste gaver endnu?

2. Snak om hver enkelt af sætningerne med de understregede verber:

- a Er verbet i fornutid eller førdatid? (Med hjælpeverbet *har/havde* eller *er/var*).
- b Er det en passiv form af verbet? (Med en form af *blive*).
- c Er det en passiv-lignende form af verbet? (Med hjælpeverbet *få* eller *have*).
- d Er der eksempler på, at participier bliver brugt som adjektiver?

3. Her er tre eksempler fra episoden, hvor verbet er i en passiv eller en passiv-lignende form.

Se, hvordan man kan sige nogenlunde det samme med verbet i aktiv form:

„Hvordan blev det stjålet?“

Hvordan stjal tyven det?

„Der er (blevet) sat opslag op om lommetyve ...“

Nogen har sat opslag op om lommetyve.

„Og så fandt jeg det gamle, da jeg havde fået lavet et nyt!“

Og så fandt jeg det gamle, da dem der laver dankort havde lavet et nyt til mig, efter at jeg havde bestilt det.

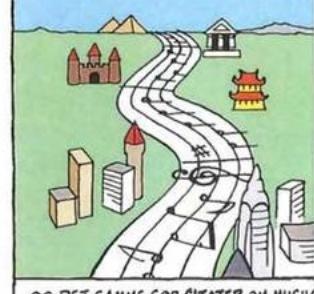
4. Find tre andre eksempler i episoden og snak om, hvordan de ville lyde i aktiv form.

5. Hvorfor tror I, man bruger den passive form?

Læs om passivformerne og de passiv-lignende former side 70-71.

CITATER I DUR OG MOL

MUSIK AFSPEJLER IKKE
OVERRASKENDE SAMTIDEN...

...OG DET SAMME GØR CITATER OM MUSIK

13 Musik og psykologi

„Musik bevæger os. Rytmens sætter gang i kroppen. Klange, melodier og harmonier fremkalder følelser. Musik vækker minder og trøster eller opmuntrer os, når vi er alene, og den knytter os sammen med andre, når vi synger, spiller eller lytter i fællesskab. Vi fødes med evnen til at kommunikere musikalsk, og høresansen er den sidste, der slukkes, når vi dør.“

Musikken har været en del af menneskets liv siden urtiden, og vores omgang med musik vil blive ved med at udvikle sig, så længe der er mennesker til. Men hvordan kan det være, at musikken kan alle disse ting? Hvorfor og hvordan påvirker musik os fysisk, psykisk, eksistentielt og socialt?

Er musik virkelig et ordløst, æstetisk og symbolsk sprog, der kan forstås af alle?“

Tekst på bagsiden af bogen *Musik og menneske* om musik og psykologi af Lars Ole Bonde

MUNDTILIG OPGAVE

To og to

1. Forklar, hvad der står i de følgende citater fra teksten.

Ikke med „musik“ som subjekt, men fx med „man“.

„Musik bevæger os.“ Hvordan reagerer man, når man bliver bevæget?

„Rytmens sætter gang i kroppen.“ Hvordan?

„Klange, melodier og harmonier fremkalder følelser.“ Hvilke følelser?

Brug:

Man $\left\{ \begin{array}{l} \text{kommer til at ...} \\ \text{kan ikke lade være med at ...} \\ \text{begynder at ...} \\ \text{bliver ...} \\ \text{får ...} \end{array} \right.$

Rytmens/... $\left\{ \begin{array}{l} \text{får én til at ...} \\ \text{giver én lyst til at ...} \end{array} \right.$

2. Fortæl, hvordan forskellige slags musik påvirker jer, og hvordan I reagerer.

3. Prøv at svare på de tre spørgsmål i andet afsnit af teksten.

4. Læs tegneserien „Citater i dur og mol“ højt.

Hvad mener de med det, de siger?

Hvilket citat er mest interessant?

14 Et dilemma

UGEAVISEN har en brevkasse på nettet, som de kalder „Dilemma“. Her kan folk skrive ind, hvis de står i et dilemma, stort eller lille, og trænger til et godt råd. Skiftende eksperter kommenterer sagen og giver gode råd. Brevkassen har netop modtaget følgende brev fra LM, som skriver på vegne af sin fætter.

Min fætters dilemma

For første gang i sit liv har min fætter besluttet at invitere familie, venner og kolleger til en stor fest. Anledningen er hans 40 års fødselsdag, og han har inviteret omkring 50 voksne og fem-seks store børn.

Som single uden børn har han ikke haft de traditionelle, „obligatoriske“ grunde til at holde fest. Men nu skal det altså være! Ikke mindst fordi han gerne vil gøre gengæld for alle de gode fester, som han gennem årene er blevet inviteret til.

Det vigtigste har han fået ordnet: Lokalerne er lejet, kokken er engageret, menuen er aftalt. Så nu er der bare musikken tilbage. Han vil nemlig gerne have, at det bliver en rigtig dansfest og ikke bare en sidde-og-snakke-fest. Og han vil gerne have levende musik.

Det fortalte han for et par uger siden sine naboer, et par, som også er inviteret med til festen, og de tilbød at skaffe et band. Det var en lettelse for min fætter, som ikke har så meget forstand på musik. Men det har nabolæret. Så langt så godt!

Men nu har min fætter lige ringet. Han havde lige mødt naboerneude på vejen, og de havde begejstret fortalt, at de allerede havde hyret et band: Deres egen søn og sønnens tre venner. De er 11-12 år og spiller sammen på den lokale musikskole. De glæder sig helt vildt, sagde naboerne, og de er i fuld gang med at øve sig. Det bliver deres første job, for det er kun tre måneder siden, de begyndte at spille sammen.

Det her job er *så* motiverende for dem, fortalte naboerne. Og *så* er de billige! De skal bare have 200 kr. hver! Drengene håber, at de kan nå at lære syv-otte numre inden festen. Dem vil de *så* spille flere gange. Og som nabokonen sagde, *så* lyder det jo nok bedre for hver gang!

Min fætter deler ikke naboens begejstring! Han havde faktisk forestillet sig et band af professionelle eller i hvert fald rutinerede (og voksne!) musikere. Og han er selvfølgelig helt indstillet på at betale, hvad den slags koste. Det regnede han med, at naboerne var klar over. Men alt det fik han

ikke sagt til dem, da de fortalte ham om drengebandet; både fordi han var for paf til at reagere, og også fordi naboerne havde lydt så stolte over at have fået sådan en „original“ idé.

I øvrigt har min fætter intet imod nabosønnen. Tværtimod! Da drengen var lille, passede han ham somme tider, når forældrene skulle ud. Min fætter kan rigtig godt lide ham, men var bare ikke klar over, at han var blevet musiker!

Nå, men for at gøre en lang historie kort: Min fætter kan ikke finde ud af, hvad han skal gøre, og *om* han overhovedet skal gøre noget. Jeg har fortalt ham, hvad jeg mener om sagen! Men hvad mener *I*? På forhånd tak!

Venlig hilsen

LM

PS: Det var mit forslag at kontakte „Dilemma“, men min fætter har sagt, det er okay. Han er spændt på, hvad *I* siger og håber, *I* kan nå at svare inden for en uge.

SAMTALE/DISKUSSION OG SKRIFTLIG OPGAVE

To og to

1. Hvad præcis er fætterens dilemma?
2. Hvilke handlemuligheder har han?
3. Hvad synes *I*, han skal gøre? Diskuter det, og bliv enige om, hvilke råd *I* vil give.

Skriv sammen et eksperstsvar på LM's mail.

Kun og bare

kun Det er **kun** tre måneder siden, de begyndte at spille sammen.“
Drengene er **kun** 11-12 år.

bare Fætteren vil gerne holde en dansefest, og ikke **bare** en sidde-og-snakke-fest.

A: Er du syg – eller sur?
B: Nej nej, jeg er **bare** træt.

kun/bare A: Én banan koster **tre** kroner.
Men du kan få **ti** for tyve.
B: Jeg skal **kun/bare** have **to**.

Kun bruger man, når man taler om mængde og antal.
Når man siger **kun** sammenligner/måler man mængden og antallet med en større mængde og et højere antal. **Kun** bruger man tit sammen med tal.

Bare udtrykker en følelse i forhold til noget.
Fætteren synes, en dansefest er mere festlig end en fest, hvor man ikke laver andet end at snakke.

Bare fordi „træt“ ikke er så alvorligt/kompliceret/... som „syg“ og „sur“.

Nogle gange kan man både bruge **bare** og **kun**:
Kun fordi to bananer er nok. **Bare** fordi ti bananer er „storindkøb“, og det er du ikke interesseret i.

15 Underbo, overbo og høj musik

LYT

1. Hvem er Nassim og Steffen?
2. Hvor godt kender de hinanden?
3. Hvad laver deres koner/kærester?
4. Hvad vil Steffen?
5. Hvordan argumenterer han?
6. Hvordan reagerer Nassim?
7. Hvordan argumenterer han?
8. Hvad ender det med?
9. Hvad ville der være sket, hvis Nassim ikke havde slukket for musikken?
10. Får episoden konsekvenser for forholdet mellem Nassim og Steffen og deres koner/kærester?

HVAD SYNES I, OG HVORFOR SYNES I DET?

1. Hvordan håndterer Steffen situationen?
2. Hvordan håndterer Nassim situationen?
3. Hvad ville I gøre, hvis I var Steffen?
4. Hvad ville I gøre, hvis I var Nassim?

16 Ordforråd og genfortælling

To og to i klassen. I får en udskrift af samtalens.

1. Gå teksten igennem replik for replik, og lav en liste over alle de verber og udtryk, I kan komme i tanke om, der beskriver, hvad der sker mellem de to personer.

Eksempler

- at banke/ringe på hos ...
- at lukke op
- at invitere nogen indenfor
- at afslå (en invitation),
at sige nej tak (til en invitation)
- osv. osv.

2. Genfortæl på skift et lille afsnit af episoden mundtligt.
Brug verber og udtryk fra jeres liste.
3. Skriv sammen en genfortælling af episoden,
eller skriv den hver især hjemme.

17 Musikken i mit liv

SKRIFTLIG OPGAVE

Skriv fx om

- musik og sang i din opvækst, din familie, din skole, din by, ... (var musik noget, man gik op i, eller spillede det ikke nogen rolle?).
- særlige former for musik i den kultur, du kommer fra.
- en særlig oplevelse med musik fra din barndom eller dine teenageår.
- hvordan dine musikvaner har ændret sig i løbet af dit liv.
- hvad musik betyder for dig i dag.

Find på en passende overskrift til din tekst.

18 Forskning og musik

ORD OG UDTRYK

I læser forskellige tekster, som I får af jeres lærer. Teksterne handler om forskningsprojekter, der har med musik at gøre. Brug formuleringer herfra, når I fortæller om jeres tekst:

Der er	<table border="0"> <tr> <td>nogle forskere en ph.d.-studerende en fysiker to studerende</td><td> <table border="0"> <tr> <td>på universitetet i ..., på Aarhus Universitet, på et universitet i ..., i Sydafrika,</td><td>der</td><td> <table border="0"> <tr> <td>har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...</td></tr> </table> </td></tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Formålet med</td><td> <table border="0"> <tr> <td>undersøgelsen projektet eksperimentet/eksperimenterne forsøget/forsøgene</td><td> <table border="0"> <tr> <td>er/var at ...</td><td>et eksperiment, hvor ...</td></tr> </table> </td></tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Han Hun De</td><td> <table border="0"> <tr> <td>har lavet lavede</td><td> <table border="0"> <tr> <td>en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,</td><td>der viser, at ...</td></tr> </table> </td></tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Han Hun De</td><td> <table border="0"> <tr> <td>har fundet ud af, fandt ud af, ved nu,</td><td>at .../hv-...</td></tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Forsøget/Forsøgene Eksperimentet/Eksperimenterne Resultatet/Resultaterne af undersøgelsen Målingerne</td><td> <table border="0"> <tr> <td>viste, viser,</td><td>at .../hv-...</td></tr> </table> </td></tr> <tr> <td>Det viser/viste sig, at ...</td><td> <table border="0"> <tr> <td>håber (på) satser på regner med er sikker/sikre på</td><td>at ... (i fremtiden).</td></tr> </table> </td></tr> </table>	nogle forskere en ph.d.-studerende en fysiker to studerende	<table border="0"> <tr> <td>på universitetet i ..., på Aarhus Universitet, på et universitet i ..., i Sydafrika,</td><td>der</td><td> <table border="0"> <tr> <td>har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...</td></tr> </table> </td></tr> </table>	på universitetet i ..., på Aarhus Universitet, på et universitet i ..., i Sydafrika,	der	<table border="0"> <tr> <td>har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...</td></tr> </table>	har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...	Formålet med	<table border="0"> <tr> <td>undersøgelsen projektet eksperimentet/eksperimenterne forsøget/forsøgene</td><td> <table border="0"> <tr> <td>er/var at ...</td><td>et eksperiment, hvor ...</td></tr> </table> </td></tr> </table>	undersøgelsen projektet eksperimentet/eksperimenterne forsøget/forsøgene	<table border="0"> <tr> <td>er/var at ...</td><td>et eksperiment, hvor ...</td></tr> </table>	er/var at ...	et eksperiment, hvor ...	Han Hun De	<table border="0"> <tr> <td>har lavet lavede</td><td> <table border="0"> <tr> <td>en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,</td><td>der viser, at ...</td></tr> </table> </td></tr> </table>	har lavet lavede	<table border="0"> <tr> <td>en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,</td><td>der viser, at ...</td></tr> </table>	en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,	der viser, at ...	Han Hun De	<table border="0"> <tr> <td>har fundet ud af, fandt ud af, ved nu,</td><td>at .../hv-...</td></tr> </table>	har fundet ud af, fandt ud af, ved nu,	at .../hv-...	Forsøget/Forsøgene Eksperimentet/Eksperimenterne Resultatet/Resultaterne af undersøgelsen Målingerne	<table border="0"> <tr> <td>viste, viser,</td><td>at .../hv-...</td></tr> </table>	viste, viser,	at .../hv-...	Det viser/viste sig, at ...	<table border="0"> <tr> <td>håber (på) satser på regner med er sikker/sikre på</td><td>at ... (i fremtiden).</td></tr> </table>	håber (på) satser på regner med er sikker/sikre på	at ... (i fremtiden).
nogle forskere en ph.d.-studerende en fysiker to studerende	<table border="0"> <tr> <td>på universitetet i ..., på Aarhus Universitet, på et universitet i ..., i Sydafrika,</td><td>der</td><td> <table border="0"> <tr> <td>har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...</td></tr> </table> </td></tr> </table>	på universitetet i ..., på Aarhus Universitet, på et universitet i ..., i Sydafrika,	der	<table border="0"> <tr> <td>har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...</td></tr> </table>	har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...																										
på universitetet i ..., på Aarhus Universitet, på et universitet i ..., i Sydafrika,	der	<table border="0"> <tr> <td>har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...</td></tr> </table>	har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...																												
har lavet nogle forsøg, hvor ... har eksperimenteret med at ... forsker i ... og har undersøgt ... har undersøgt, hv- .../om ... er i gang med et forskningsprojekt om ...																															
Formålet med	<table border="0"> <tr> <td>undersøgelsen projektet eksperimentet/eksperimenterne forsøget/forsøgene</td><td> <table border="0"> <tr> <td>er/var at ...</td><td>et eksperiment, hvor ...</td></tr> </table> </td></tr> </table>	undersøgelsen projektet eksperimentet/eksperimenterne forsøget/forsøgene	<table border="0"> <tr> <td>er/var at ...</td><td>et eksperiment, hvor ...</td></tr> </table>	er/var at ...	et eksperiment, hvor ...																										
undersøgelsen projektet eksperimentet/eksperimenterne forsøget/forsøgene	<table border="0"> <tr> <td>er/var at ...</td><td>et eksperiment, hvor ...</td></tr> </table>	er/var at ...	et eksperiment, hvor ...																												
er/var at ...	et eksperiment, hvor ...																														
Han Hun De	<table border="0"> <tr> <td>har lavet lavede</td><td> <table border="0"> <tr> <td>en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,</td><td>der viser, at ...</td></tr> </table> </td></tr> </table>	har lavet lavede	<table border="0"> <tr> <td>en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,</td><td>der viser, at ...</td></tr> </table>	en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,	der viser, at ...																										
har lavet lavede	<table border="0"> <tr> <td>en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,</td><td>der viser, at ...</td></tr> </table>	en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,	der viser, at ...																												
en række forsøg, hvor ... en undersøgelse af ..., nogle undersøgelser, et eksperiment,	der viser, at ...																														
Han Hun De	<table border="0"> <tr> <td>har fundet ud af, fandt ud af, ved nu,</td><td>at .../hv-...</td></tr> </table>	har fundet ud af, fandt ud af, ved nu,	at .../hv-...																												
har fundet ud af, fandt ud af, ved nu,	at .../hv-...																														
Forsøget/Forsøgene Eksperimentet/Eksperimenterne Resultatet/Resultaterne af undersøgelsen Målingerne	<table border="0"> <tr> <td>viste, viser,</td><td>at .../hv-...</td></tr> </table>	viste, viser,	at .../hv-...																												
viste, viser,	at .../hv-...																														
Det viser/viste sig, at ...	<table border="0"> <tr> <td>håber (på) satser på regner med er sikker/sikre på</td><td>at ... (i fremtiden).</td></tr> </table>	håber (på) satser på regner med er sikker/sikre på	at ... (i fremtiden).																												
håber (på) satser på regner med er sikker/sikre på	at ... (i fremtiden).																														

FIND, LÆS OG FORTÆL

Find på nettet eller andre steder oplysninger om et andet forskningsprojekt, der involverer musik, og som du synes er interessant. Fortæl om projektet i klassen. Brug ord og udtryk fra dialogen herover.

19 Kerneord og -udtryk

■ LYT

at høre ...
at høre efter
at lytte til ...
at lytte efter
at synge/spille rent/falsk
at sygne/spille med
at nynne
at stemme
at lyde – en lyd
at klinke – en klang
en stemme
en rytmie
en akkord
at spille trompet/...
at gå til sang/klaver/trommer/...

at spille i (et) band/(et) orkester/...

at sygne i kor
at spille efter gehør/noder
at kunne noder
en øver
et øvelokale
en prøve
at øve sig
et nummer
en sang, en melodi, et omkvæd
et stykke musik

at sætte noget musik på
at skrue op/ned (for musikken)

at tænde/slukke for musikken
at indspille en cd/en plade/et album
at udgive/udsende en cd/et album/...

Jeg hører altid musik, mens jeg arbejder.
Ti stille, og hør efter!!
Hun lytter virkelig til musikken. Hun hører den ikke bare.
Hvis du lytter (godt) efter, kan du godt høre fløjten.
Du synger falsk. Men når du spiller fløjte, spiller du rent.
Hent din guitar, og kom og spil med!
Jeg kan ikke huske teksten, så jeg nynner bare.
Skal du ikke lige stemme din violin?
Hørte du den lyd? Det lød som en syg kat.
Den klinger godt, din guitar! Den har en varm klang.
Hold da op en dyb stemme!
Klap lige den her rytmie: ...
Spil lige en c-dur-akkord. Og en a-mol. Tak.
Mia er begyndt at spille percussion.
Maryam vil gerne gå til guitar (på musikskolen).
Jeg har aldrig gået til spil/undervisning. Jeg har bare lært det af mig selv.
Da hun gik i gymnasiet, spillede hun elbas i et band.
Nu spiller hun kontrabas i et amatørorkester.
Han har sunget i kor det meste af sit liv.
Min kæreste spiller efter noder. Jeg spiller efter gehør.
Jeg kan faktisk ikke noder.
Vi har en øver kl. 18, så jeg kommer ikke hjem og spiser.
Kommunen har nogle øvelokaler, man kan leje.
Vi har prøve i aften, generalprøve i morgen og koncert på fredag.
Jeg skal hjem og øve mig. Jeg skal til spil/klaver i morgen.
Det er et rigtig godt nummer!
Jeg hader den sang! Melodien er dårlig. Og omkvædet er alt for langt.
A: Der var et stykke musik i radioen i går, som jeg meget
gerne vil have, men jeg ved ikke, hvad det hedder.
B: Du kan finde det på playlisten.
Skal vi ikke høre noget musik? Sætter du ikke noget på?
Det er altså for højt. Skru lige lidt ned!
Jeg kan næsten ikke høre noget. Skruer du ikke lige op?
Sluk/Tænd lige for musikken!
Vi begynder snart at indspille vores næste cd.
De har udgivet/udsendt et nyt album.

Musik er et effektivt middel til at påvirke mennesker psykisk. Musikforskere og -historikere har undersøgt, beskrevet og dokumenteret, hvordan musik er blevet brugt i krig igennem verdenshistorien. Populære sange om helte og fjender, patriotisme og kamp er blevet brugt i kampagner for at få unge mænd til at gå i krig. Trommer, horn, fløjter og sækkepiber har fået soldater til at marchere i takt fremad mod fjenden. Musik er blevet brugt til at stresse fjenden, og der er eksempler på, at musik ligefrem er blevet og stadig bliver brugt som torturmiddel.

I mange familier, på mange arbejdspladser og i mange foreninger er der tradition for, at nogen skriver en sang, når der er nogen eller noget, der skal fejres.

Her er det en arbejdsplads, der markerer en medarbejders 40 års jubilæum.

OPGAVER TIL VIDEO

20 Lejlighedssange

SE & LYT METTE

Læs teksten. Se derefter interviewet med Mette, og find ud af, hvor mange misforståelser der er i teksten.

Mette er glad for musik, men hun bryder sig ikke om at synge selv. Til gengæld kan hun godt lide at *skrive* sange, altså sangtekster! Det er især lejlighedssange, hun skriver, dvs. sange, der bliver sunget, når venner eller familie fejrer en eller anden glædelig begivenhed, fx fødselsdage, bryllupper og barnedåb.

Det bliver til rigtig mange sange om året, så for at gøre det lidt nemmere for sig selv skriver Mette alle sine sange på den samme melodi („Der bor en bager ...“).

Tre-fire dage før festen går Mette i gang med at skrive. Hun er mest inspireret om morgenens, så hun elsker at stå tidligt op og sidde og skrive et vers eller to, mens hun drikker morgenkaffe.

Tidligere var hun meget ambitiøs med sine sange. Hvert vers skulle være perfekt både i sprog og indhold. Men i dag tager hun det lidt mere afslappet og kan godt leve med, at et par af versene måske ikke bliver så gode, som hun havde tænkt sig.

Mettes familie har vænnet sig til, at Mette altid har skrevet en sang, når der er noget at fejre. Selv om hun synes, det er sjovt at skrive sange, er det også ret belastende, at alle altid forventer, at hun har en sang med til deres fest.

Fortæl i klassen, hvad i teksten der ikke passer med det, Mette siger.

Det passer ikke, at ...

Hun siger nemlig, at ...

21 Et blåt stempel

SE & LYT RIKKE

Se interviewet med Rikke, og find ud af, hvad der bliver sagt om

- musik i Rikkes barndomshjem.
- et kompliceret forhold til det at synge.
- at gå til kor og bruge sin stemme rigtigt.
- en genert veninde og en privat sanglærer.
- et blåt stempel.
- Rikkes søster og godnatsang.
- højskolesange.
- at huske teksten.

22 Dengang gik jeg meget op i musik

SE & LYT KENNETH OG UFFE

Kenneth og Uffe taler om deres erfaringer med at spille i band og spille et instrument.

Kender du udtrykket *at få noget ind med modernmælken*?

1. Uffe er kommet med i et nyt band. Han synes, det er en udfordring, selv om han har spillet i band før. Hvad er det, han synes er svært?
2. Engang gik Kenneth meget op i at spille bas, men så stoppede han fra den ene dag til den anden. Hvornår holdt han op? Og hvorfor holdt han op?
3. Kenneth fortæller, at hans lillebror fik en anden start på musikken end Kenneth. Hvad var forskellen?
4. I folkeskolen spillede Kenneth i band for allerførste gang. Hvornår var det? Og hvad var anledningen?
5. Kenneth begyndte igen at spille i band i gymnasiet. Hvad for noget musik spillede de?
6. Efter gymnasiet tog Kenneth på musikhøjskole i fire måneder. Hvad fortæller han om de andre elever på højskolen og om sine egne ambitioner?
7. Efter højskolen fortsatte Kenneth med at få undervisning i bas. Hvad fortæller han om sin lærer?
Hvordan gik det med Kenneths basspil?
8. Uffe taler om to forskellige måder at lære at spille bedre. Hvordan synes han selv, han lærer bedst?
9. Kenneth fortæller om den guitarlærer, som hans lillebror havde som barn. Læreren spillede måske ikke særlig godt selv, men Kenneth beskriver ham som en rigtig dygtig lærer. Hvad var det, læreren gjorde, der var så godt?

23 Løst og fast om sang, tv-shows og skolebørn

SE & LYT HENRIETTE OG LARS

Lars og Henriette er tidligere kolleger, der mødes efter ikke at have set hinanden i flere år. De kommer til at tale om musik. Henriette mener, hun kan huske, at Lars er glad for at synge. Det begynder de at tale om.

OPGAVE

Lyt til starten af Lars' og Henriettes samtale, og find ud af, hvilke af følgende udsagn der er rigtige, og hvilke der er forkerte.

1. Lars synger både på sit arbejde og i en kirke.
2. Henriettes børn går ikke til noget musikundervisning.
3. Henriettes børn går til noget teater.
4. Henriettes dreng kan godt lide at synge, men hendes datter kan ikke lide det.
5. Henriette synes altid, det er dejligt at høre børnene synge i skolen.

Lyt til resten af samtalens. Hvilke af følgende udsagn svarer bedst til det, Lars og Henriette siger? Sæt kun kryds ved én af de tre sætninger under hvert nummer.

6. Lars synes, det er dejligt, at amatører har mulighed for at synge i tv. Lars bryder sig ikke om at se talentprogrammer for amatører i tv. Lars ser en masse programmer i tv, hvor amatører synger.	
7. De voksne i Henriettes datters fritidshjem styrer det, når børnene optræder med musik. Børnene i Henriettes datters fritidshjem optræder med musik, uden at voksne styrer det. Børnene i Henriettes datters fritidshjem optræder ikke med musik, for de kan ikke styre det.	
8. Henriette synger med børnene i tysktimerne, fordi hun tror, det hjælper børnene til at lære. Henriette synger med børnene i tysktimerne, fordi de er glade for at synge. Henriette synger med børnene i tysktimerne, fordi hun synes, de skal lære at synge.	
9. Lars arbejder bedst til musik. Lars har aldrig kunnet arbejde til musik. Lars kan ikke arbejde til musik.	
10. Lars har en cd med afstressningsmusik, som han tit sætter på. Lars har en cd med afstressningsmusik, som han har hørt en enkelt gang. Lars tror ikke på, at afstressningsmusik på cd'er virker afstressende.	

OPGAVER TIL TEKSTER

HVORDAN HAR DU DET MED AT SYNGE?

Tekster til nr. 5 side 56

- A Thomas Rand, 31, om en skolemusical og et traume
- B Line Rosenkvist, 27, om fællessang på Zentropa
- C Vibeke Stegger, 30, om musikskolen og babysang
- D Elise Laursen, 42, om festsange
- E Jonas Åby, 19, om fodboldsange

SKRIFTLIG OPGAVE

Fortæl, hvordan du har det med at synge.

Cirka fire procent af befolkningen er tonedøve. De kan ikke skelne toner fra hinanden, hverken når de lytter, eller når de selv synger. Men ellers kan alle lære at synges og genkende melodier. Jo tidligere de begynder, jo bedre bliver de til det. Ifølge hjernehorskere kan nyfødte bedre lide at høre sang end tale, så lige fra fødslen er børn motiveret for at syngle.

Hver morgen inden redaktionsmødet er der morgensang på dagbladet Information. Medarbejderne skiftes til at vælge en sang. På den måde starter man dagen med et grin, fortæller en af fotograferne. Og chefredaktøren, som har indført systemet, siger, at man ikke begynder at skændes, når man lige har sunget sammen.

FORSKNING OG MUSIK

Tekster til nr. 18 side 64

- A Musik og smerter, et forskningsprojekt
- B Musik og fodbold, et forskningsprojekt
- C Musik og høreskader, et forskningsprojekt
- D Orkestermusikere og deres ører, et forskningsprojekt

OPGAVE

Læs en af teksterne, og fortæl i klassen om forskningsprojektet.

Brug nr. 18 Forskning og musik side 64.

g

AKTIV OG PASSIV

Sofie siger: *Kjeld vil godt reparere min guitar for mig.*

Og når han har repareret den, sælger jeg den.

I de to sætninger er verberne i aktiv form. Sofie bruger aktiv form, fordi hun gerne vil fortælle, hvem der reparerer guitaren, og hvem der sælger den.

Sofie siger: *Min guitar skal repareres.*

Og når den er blevet repareret, skal den sælges.

Her er verberne i passiv form. Sofie bruger passiv form, fordi hun gerne vil fortælle, hvad der skal ske med guitaren, men ikke hvem der skal reparere den, og hvem der skal sælge den. Måske ved hun det ikke endnu. Måske er det bare ikke vigtigt for hende at fortælle det.

Det, der er objekt (guitar/den) i de aktive sætninger, er subjekt i de passive sætninger.

BLIVE-PASSIV OG S-PASSIV

Læg mærke til forskellen mellem de aktive former af verberne og de to forskellige passive former.

	Infinitiv	Nutid	Datid	Førnutid/førdatid
Aktiv	reparere	reparerer	reparerede	har/havde repareret
	spise	spiser	spiste	har/havde spist
	sælge	sælger	solgte	har/havde solgt
S-passiv	(skal) repareres	repareres	repareredes*	(findes ikke)
	(skal) spises	spises	spistes*	(findes ikke)
	(skal) sælges	sælges	solgtes*	(findes ikke)
Blive-passiv	blive repareret	bliver repareret	blev repareret	er/var blevet repareret
	blive spist	bliver spist	blev spist	er/var blevet spist
	blive solgt	bliver solgt	blev solgt	er/var blevet solgt

*formen
bruges sjældent

HVORNÅR BRUGER VI S-PASSIV, OG HVORNÅR BRUGER VI BLIVE-PASSIV?

S-passiv bruges især

- om noget, der plejer at ske.
- i officiel information/i annoncer/på skilte.
- i regler/love/procedurer.
- i instruktioner/opskrifter.

Blive-passiv bruges især

om konkrete situationer.

Eksempler

Porten *låses kl. 19.*

Klaveren *stemmes og repareres.*

Alle ansøgninger *behandles fortroligt.*

Fisken *grilles to-tre minutter på hver side.*

Porten *blev ikke låst i går!*

Vores klaver er *blevet repareret og stemt*, så nu lyder det godt igen.

Jeg håber, min ansøgning *bliver behandlet fortroligt.*

Fisken var helt perfekt, da den var *blevet grillet lidt på hver side.*

SAMMEN MED MODALVERBER BRUGER MAN SOM REGEL S-PASSIV

Eksempler

Jeg vil *klippes*, inden jeg skal rejse.

Klaveret *skal stemmes.*

Kan den her guitar *repareres?*

Musikundervisningen i folkeskolen *bør prioriteres meget højere!*

Man kan også bruge **blive-passiv** sammen med modalverber.

Men det giver sætningen en anden betydning:

Eksempler

Kursister: *Vi vil rettes, når vi laver grammatiske fejl!* (Vilje, de insisterer!)

Vi vil gerne rettes når vi laver fejl. (Ønske)

Lærer: *I vil blive rettet, men kun når jeg synes, det er vigtigt.* (Forudsigelse)

Okay, I skal nok blive rettet. (Løfte)

„**DER**“ + PASSIV

Eksempler

Der snakkes for meget og gøres for lidt, når det drejer sig om miljøet.

Der blev spillet noget irriterende musik til festen.

Har du set, der er blevet fældet en masse træer i parken?

Hvis man skal „oversætte“ eksemplerne til aktive sætninger, er subjektet upersonligt eller ukendt, fx *man/nogen/folk/alle/de*:

Man snakker for meget og gør for lidt, når det drejer sig om miljøet.

De spillede noget irriterende musik til festen.

Har du set, at der er nogen, der har fældet en masse træer i parken?

PARTICIPIUM MED OG UDEN „**BLIVE**“

Klaveret er blevet stemt.

Klaveret er stemt.

Passiv form. Der er fokus på handlingen:

„stemt“ fungerer som adjektiv og beskriver klaverets tilstand:

Nogen har (måske for nylig) stemt

Klaveret er i orden. Det lyder godt og behøver ikke stemmes.

klaveret, så det nu lyder godt.

MODALVERBUM + „**HAVE**“ + PARTICIPIUM (+ OBJEKT)

Vi skal/vil/må have stemt vores klaver, før Sara begynder på musikskolen.

Her kan man ikke se, om det er en professionel klaverstemmer, der skal stemme klaveret, eller om de stemmer det selv. Det vigtige er, at nogen stemmer klaveret.

„**MÅ SE AT FÅ**“ + PARTICIPIUM (+ OBJEKT)

Eksempler

Vi må se at få stemt vores klaver!

Du må se at få repareret din cykel!

Jeg må se at få lavet hjemnearbejde!

Han må se at få trænet!

... **må se at få** ... bruger man, når man gerne vil udtrykke, at man ønsker, at noget bliver gjort/afsluttet. Ofte kan man ikke se, om det er den talende, der selv skal gøre/afslutte noget, eller om en anden skal gøre/afslutte noget. Det vigtige er, at det bliver gjort.

„**FÅ**“ + PARTICIPIUM (+ OBJEKT) OM AFSLUTTEDE HANDLINGER

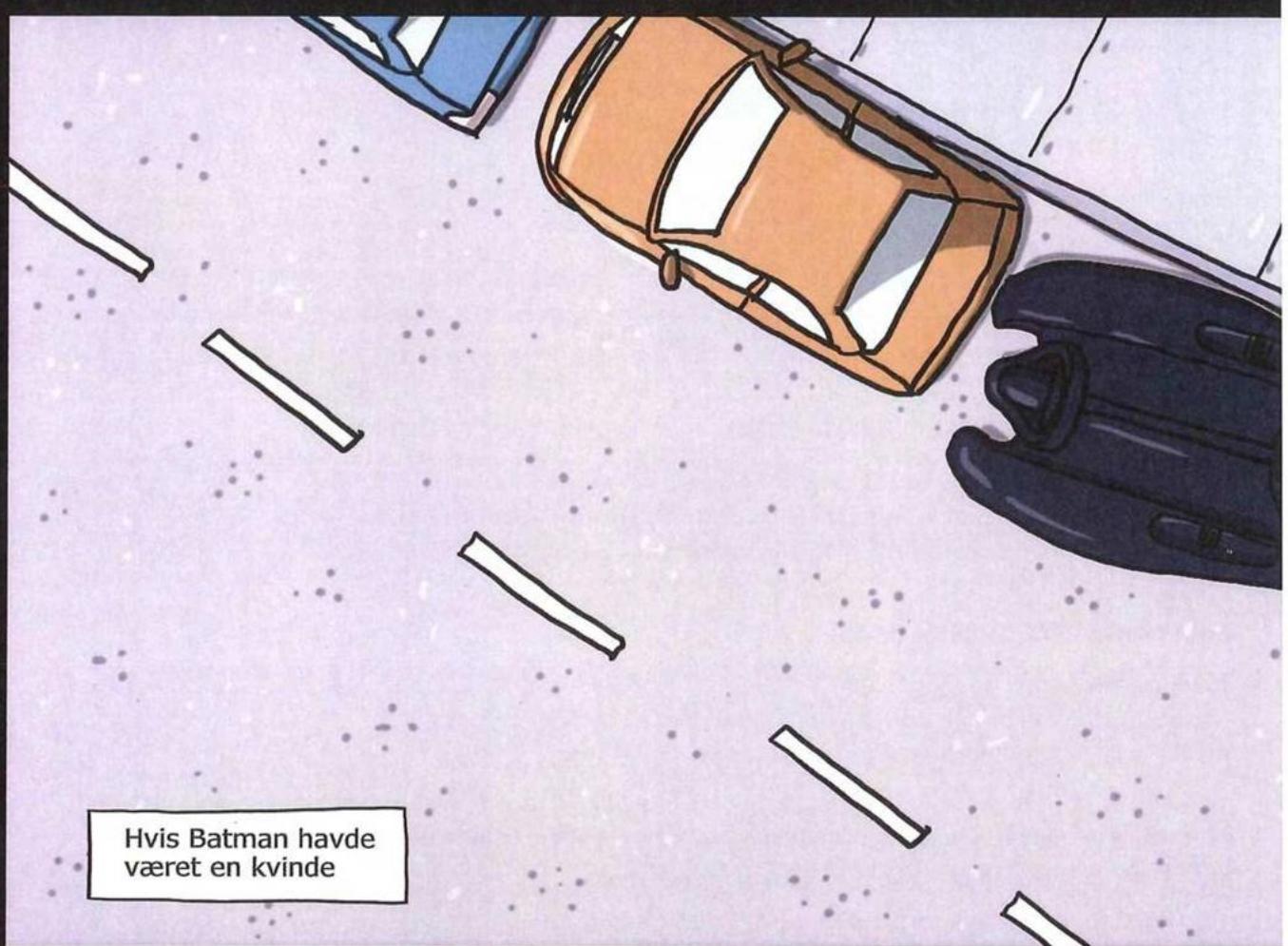
Eksempler

Nå, har I fået stemt klaveret?

I går fik jeg endelig skrevet julemails til hele min familie.

Jeg har fået ryddet op i mit skab. Det var dejligt!

Igen er der fokus på, om/at noget er udført/afsluttet.

4

Noget om køn og lidt om alder

1 Ordforråd

Kender I andre ord for mand og kvinde, dreng og pige? Fx herre, tante ...

Er ordene *neutrale, kærlige, nedsættende* eller *aldersbestemte*?

Er der nogen af ordene, der er slang?

2 Alder

Hvor gammel er:

en pige/en ung pige, en ung/gammel/ylngre/ældre/midaldrende kvinde?

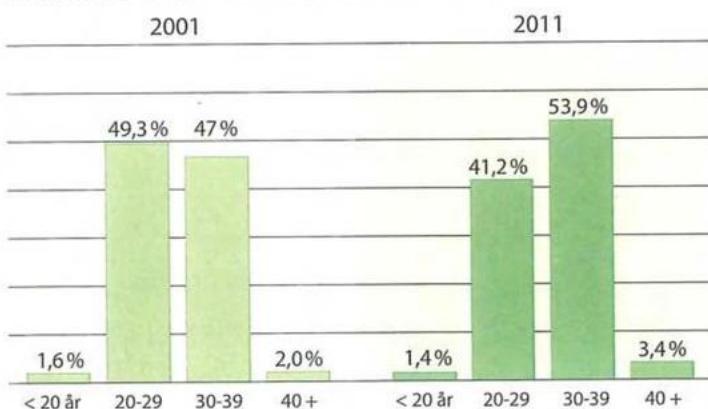
en dreng/en fyr, en ung/gammel/ylngre/ældre/midaldrende mand?

Brug:

En ... er { mellom ... og ...
fra ... til ...
omkring/højst/mindst/i hvert fald 40.
i 40'erne.
i begyndelsen/midten/slutningen af 40'erne.
først/midt/sidst i 40'erne.

Hvor gamle tror I, børnene, kvinderne og mændene på billederne er?

Antal fødsler fordelt efter moderens alder

3 Statistik

Hvad betyder verberne *at falde* og *at stige*, og hvordan børjer man dem?

SAMMENLIGNING

Eksempel

Grafen viser, at andelen af fødsler blandt unge kvinder under 20 faldt fra 1,6% til 1,4% mellem 2001 og 2011.

To og to. Fortsæt sammenligningen med gruppen af kvinder mellem 20 og 29 osv.

4 Quiz

OM MÆND OG KVINDER I DANMARK

To og to. Markér det rigtige svar. Tjek svarene med jeres lærer.

Hvem i klassen havde flest rigtige svar?

1. I 2017 var gennemsnitsalderen på førstegangsfødende kvinder $\left\{ \begin{array}{l} 25,2 \text{ år.} \\ 27,2 \text{ år.} \\ 29,2 \text{ år.} \end{array} \right.$

2. I 2017 var gennemsnitsalderen for førstegangsfædre $\left\{ \begin{array}{l} 31,2 \text{ år.} \\ 33,2 \text{ år.} \\ 35,2 \text{ år.} \end{array} \right.$

3. 45%
75%
95% $\left\{ \text{af alle fædre er til stede, når deres børn bliver født.} \right.$

- Ingen
4. Nogle
Alle $\left\{ \text{fædre har ret til fædreorlov.} \right.$

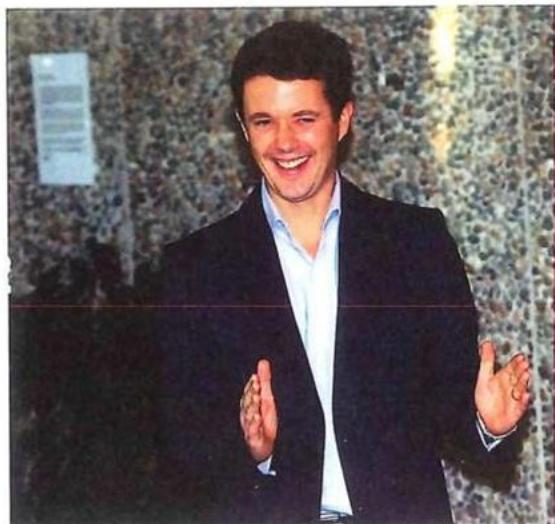
5. Hvis forældre bliver skilt, får $\left\{ \begin{array}{l} \text{moren} \\ \text{faren} \\ \text{både moren og faren} \end{array} \right\}$ automatisk forældremyndigheden.

6. I $\left\{ \begin{array}{l} 1943 \\ 1973 \\ 2003 \end{array} \right\}$ blev der indført fri abort.

7. I 1739 blev der indført skolepligt for $\left\{ \begin{array}{l} \text{piger} \\ \text{drenge} \\ \text{både piger og drenge} \end{array} \right\}$ mindst tre måneder om året.

- 62 % af drengene og 76 % af pigerne
8. 76 % af drengene og 72 % af pigerne
70 % af drengene og 76 % af pigerne $\left\{ \text{tog en studentereksamen i 2015.} \right.$

9. I 2012 færdiggjorde $\left\{ \begin{array}{l} \text{færre kvinder end mænd} \\ \text{lige mange kvinder og mænd} \\ \text{flere kvinder end mænd} \end{array} \right\}$ en lang videregående uddannelse.

Kronprins Frederik var over 37, da han fik sit første barn, prins Christian.

- 31%
 10. 41% } af alle ph.d.-studerende i 2014 var kvinder.
 51% }
- 1875
 11. Fra { 1905 } kunne kvinder gå på universitetet i København.
 1915 }
- 80.000
 12. I 1930 var der omkring { 180.000 } tjenestepiger i Danmark.
 280.000 }
1946.
 13. Loven om ligeløn: samme løn for samme arbejde blev indført i { 1976.
 1996. }
- kvinder
 14. I 1849 fik { mænd } begrænset almindelig valgret.
 både kvinder og mænd }
- kvinder
 15. I 1915 fik { mænd } almindelig valgret.
 både kvinder og mænd }
- 110
 16. Ved valget i 2015 blev der valgt { 128 } mandlige folketingsmedlemmer til de 179 pladser i folketingenet.
 148 }
- Danmarks
 17. I 1924 blev socialdemokraten Nina Bang { Europas verdens } første kvindelige minister.
1991.
 18. Manu Sareen blev Danmarks første mandlige ligestillingsminister i { 2001.
 2011. }
- stiger,
 19. Kvindelige advokaters blodtryk { ændrer sig ikke, } når de kommer hjem fra arbejde.
 falder,

I hele Danmark er veje, gader og pladser opkaldt efter mænd, der har markeret sig i samfundet. Først i de senere år har man besluttet, at der også er kvinder, som fortjener den ære. Fx har Nina Bang lagt navn til en plads bag Rundetårn i København.

Manu Sareen til paneldiskussion i OECD om kvinder i ledelse.

Lene Twilling gør sig klar til søndagens gudstjeneste.

20. Mandlige advokaters blodtryk $\begin{cases} \text{stiger,} \\ \text{ændrer sig ikke,} \\ \text{falder,} \end{cases}$ når de kommer hjem fra arbejde.
21. I den danske folkekirke er der $\begin{cases} \text{flest mandlige} \\ \text{lige mange mandlige og kvindelige} \\ \text{flest kvindelige} \end{cases}$ præster.
22. For $\begin{cases} \text{første} \\ 17. \\ \text{sidste} \end{cases}$ gang i Danmarkshistorien blev en kvinde brændt på bålet som heks i 1693.
23. Som det første land i $\begin{cases} \text{Norden} \\ \text{Europa} \\ \text{verden} \end{cases}$ indførte Danmark i 1989 registreret partnerskab for homoseksuelle par.
24. Fra $\begin{cases} 1917 \\ 1947 \\ 1977 \end{cases}$ fik kvinder og mænd samme beløb i folkepension.
25. Uligheden mellem mænds og kvinders løn er størst blandt $\begin{cases} \text{privatansatte.} \\ \text{kommunalt ansatte.} \\ \text{statsansatte.} \end{cases}$
26. Unge bander $\begin{cases} \text{mindre end midaldrende og ældre.} \\ \text{lige så meget som midaldrende og ældre.} \\ \text{mere end midaldrende og ældre.} \end{cases}$

5 Samtale

Hvilke af svarene i quizzzen,
overraskede dig/kom bag på dig?

Begynd med:

Det kom bag på mig, at ..., for ...
Men det overraskede mig ikke, at ..., for ...

6 Ordforråd

Forberedelse til nr. 7. På café.

Hvordan er en privat virksomhed typisk opbygget i Danmark?
Hvilke generelle ord bruger man om dem, der arbejder der?

7 På café

■ LYT EPISODE

CHARLOTTE: Hvad siger du så? Der er kommet en kvinde ind i vores bestyrelse.

SIGNE: Nå, hvem er det?

CHARLOTTE: Det er en, der hedder Vibeke Stampe. Det er ikke en, du kender. Hun er økonomidirektør i et af vores koncerns andre selskaber.

SIGNE: Nå, men det var da også på tide.

CHARLOTTE: Jamen, der har jo ikke været nogen, der var kvalificeret før.

SIGNE: Ej, sikke noget sludder! Der er da masser af kvalificerede kvinder, der gerne vil være bestyrelsesmedlemmer.

CHARLOTTE: Jamen, de skal jo også have erfaring.

SIGNE: Ja, og det er der da også mange, der har. Det er bare, fordi mænd er vant til at vælge mænd. De ser slet ikke kvinderne som potentielle topledere eller bestyrelsesmedlemmer.

CHARLOTTE: O.k. Det kan du måske have ret i. Men jeg gad i hvert fald ikke sidde i en bestyrelse med en flok halvgamle, selvglade mænd, hvis det var mig.

SIGNE: Det er da ikke noget argument. Det handler om *ligestilling*. Om at få indflydelse på lige fod med mændene og om karriere.

CHARLOTTE: Men de fleste kvinder prioriterer alligevel altid familien. De tænker ikke på karriere.

SIGNE: Ej, det kan du da ikke mene? Hvorfor er der så flere og flere kvinder, der tager lange uddannelser? Og hvorfor er der så så mange kvindelige mellemledere?

CHARLOTTE: Åh, det er da også mest i det offentlige.

SIGNE: Men hvad er der i vejen med det offentlige?

CHARLOTTE: Ja, det ved jeg ikke, men æh ... Der kan man jo ... Altså ...

SIGNE: Nej, vi skulle gøre som i Norge. De har en *lov* om kønsvotering. Der skal være 40% kvinder i alle bestyrelser i Norge. Og det fungerer fint. De har ikke haft noget problem med at finde de 40%.

CHARLOTTE: Det er nu ikke, hvad jeg har hørt. Desuden er de fleste kvindelige ledere i Danmark *imod* kønsvotering. De vil nemlig ikke bare vælges på grund af deres køn. De vil selvfølgelig vælges på deres kompetencer.

SIGNE: Tror du, alle mandlige ledere har de kompetencer, der skal til? Nej du, vi har først ligestilling, når der er inkompetente kvinder på lederposter. Basta!

CHARLOTTE: Jeg synes nu alligevel, der er mange kvinder på topposter i Danmark.

SIGNE: Mange? Der tager du helt fejl. Har du ikke set EU-statistikkerne? Danmark ligger tredjesidst, når det drejer sig om kvindelige ledere! Det er kun Malta og Cypern, der har færre kvindelige ledere, end vi har. Det stod i avisens i går.

CHARLOTTE: Nå?! Ja, jeg ... Jeg ved ikke, hvorfor det er sådan. Men hvorfor skal Danmark også altid ligge enten først eller sidst i alle mulige internationale statistikker? Og det er lige meget, om det handler om at være mest lykkelig eller om at drikke mest eller ... eller om korruption eller ...

SIGNE: Ej, nu snakker du altså udenom.

CHARLOTTE: O.k., men hvad så med dig selv? Hvad med dig og *din* karriere? Hvor sikker er *du* på, hvad *du* vil?

SIGNE: Ja, nu skal du høre! Jeg har lige set en annonce om en stilling i et konsulentfirma på nettet. Den passer perfekt til min profil.

CHARLOTTE: Men hvad med din barselsorlov? Skal du ikke lige være færdig med den først?

SIGNE: Jo, jo, men Kasper synes også, det er en god idé. Og han vil godt tage de sidste to måneder af barselsorloven. Åh nej, nu er min kaffe blevet kald!

Da

Adverbiet **da** har mange forskellige funktioner. Man bruger det fx, når man vil:

- forsikre, at noget er rigtigt, hvis man mærker, at nogen ikke er enig:
*A: Jamen, de skal jo også have erfaring.
B: Ja, og det er der **da** også mange, der har.
Der er **da** masser af kvalificerede kvinder, der gerne vil være bestyrelsesmedlemmer.*
- have bekræftet en forventning eller mistanke:
*Vi har **da** fri mellem jul og nytår, ikke? Vi skal **da** ikke have en kvindelig chef igen, vel?*
- understrege sit engagement:
*Det var **da** godt, at hun endelig fandt et job.*
- forstærke et udtryk:
*A: For søren **da!** Nu kommer vi for sent igen.
B: Nå **da da**, det var ikke så godt.*
- og i betydningen *i det mindste/i hvert fald*:
*Du kunne **da** godt have sagt, at du også søger jobbet.
Måske havde han ikke store chancer for at få jobbet, men han kunne **da** have sendt en ansøgning.*

8 Tryk i 'internationale' ord

■ LYT Lyt og sæt tryk.

økonomidirektør · koncern · kvalificeret · kvalificerede · potentielle · argument · karriere
prioriterer · kønsvotering · procent · kompetencer · inkompetente · basta · EU-statistikkerne · internationale
statistikker · korruption · annonce · konsulentfirma · argumentation · det private erhvervsliv

9 Samtale om episoden

1. Find Signes argumenter for kønsvotering i bestyrelser.
2. Find Charlottes argumenter mod kønsvotering i bestyrelser.
3. Er der nogen af Signes og Charlottes argumenter, der er usaglige?
4. Hvem af de to er mest saglig i sin argumentation, synes I?
5. Hvilke ord og udtryk viser, hvornår Charlotte og Signe er enige og uenige?
6. Hvad mener I om kønsvotering på arbejdsmarkedet?

10 Fokus på ordforråd

at være vant til at have ret (i) at tage fejl

Find udtrykkene i episoden og forklar, hvad de betyder.
Skriv to minidialoger med hvert udtryk.

11 Lyt, skriv og gentag

■ LYT EN MANDLIG ELLER KVINDELIG AFDELINGLEDER?

Anna: 15 ord	Anna: 21 ord og 6 bogstaver
Peter: 10 ord	Peter: 5 ord
Anna: 13 ord	Lone: 11 ord
Peter: 13 ord	Peter: 8 ord

12 Der/det

Læs uddraget fra episoden, og diskuter to og to, hvorfor der er brugt *der/det*.

Der er hjælp at finde
på side 88 her i bogen.

PÅ CAFÉ

CHARLOTTE: Hvad siger du så? *Der* er kommet en kvinde ind i vores bestyrelse.

SIGNE: Nå, hvem er *det*?

CHARLOTTE: *Det* er en, *der* hedder Vibeke Stampe. *Det* er ikke en, du kender.

Hun er økonomidirektør i et af koncernens andre selskaber.

SIGNE: Nå, men *det* var da også på tide.

CHARLOTTE: Jamen, *der* har jo ikke været nogen, *der* var kvalificeret før.

SIGNE: Ej, sikke noget sludder! *Der* er da masser af kvalificerede kvinder.

CHARLOTTE: Jamen, de skal jo også have erfaring.

SIGNE: Ja, og *det* er *der* da også mange, *der* har. *Det* er bare, fordi mænd er vant til at vælge mænd. De ser slet ikke kvinderne som potentielle topledere eller bestyrelsesmedlemmer.

CHARLOTTE: O.k. *Det* kan du have ret i. Men jeg gad i hvert fald ikke sidde i en bestyrelse med en flok halvgamle, selvglade mænd, hvis *det* var mig.

SIGNE: *Det* er da ikke noget argument. *Det* handler om at få indflydelse på lige fod med mændene – og også om karriere.

13 Hvad taler de om?

SKRIFTLIG OPGAVE

Genlæs episoden. Skriv mindst fem sætninger, der begynder med: De taler om, hv- ...

Eksempel

„Desuden er de fleste kvindelige ledere i Danmark imod kønsvotering. De vil nemlig ikke bare vælges på grund af deres køn. De vil selvfølgelig vælges på deres kompetencer.“

De taler om, hvorfor de fleste kvindelige ledere i Danmark er imod kønsvotering.

14 Tryk, rytme og melodi

■ LYT Eksempel

Der er da mange kvinder, der gerne vil have en lederstilling.

Der er da mange kvinder, der gerne vil have en lederstilling.

Lyt, sæt trykstregen og tegn ringe. Læg mærke til melodien.

1. Der er da ingen unge, der gider tale om ligestilling.
2. Der er da en del ældre, der gerne vil arbejde, til de bliver over 70.
3. Der er da nogle mænd, der ikke går særlig meget op i karriere.
4. Der er da en del kvinder, der gerne vil arbejde på deltid, når de har små børn.

15 Far, mor og børn

■ **LYT** Malte og Ina har boet sammen i ni år. I de sidste par år er de gledet mere og mere fra hinanden. De har derfor længe overvejet at flytte fra hinanden. Men det er svært, for de har to børn: Jes på seks og Ella på tre. Malte taler med sin søster, Sofie, om sine og Inas overvejelser.

Ved I, hvad *at mærke, omvæltninger og på skift* betyder?

1. Sofie og Malte nævner fem forskellige måder, de kan bo på. Hvilke?
2. Hvad er fordelene og ulemperne ved de forskellige løsninger på problemet, synes du?
3. Hvilken af de fem løsninger, synes du, Ina og Malte skal vælge?
4. Hvad er den almindeligste måde i dit land?

16 a eller α?

To og to. Hvilke af ordene udtales med a og hvilke med α?

land · radioen · erfaring · alder · gammel · kompetencer · faktisk · slags · have
har · hinanden · svar · bare · mand · fra · falder · mange · sammenligne · valgret
arbejde · partner · snakket · sagt · lang · tager · tage · barselsorlov

[a]

[α]

17 Diskussion

Læs de følgende udsagn, og diskuter dem i grupper på tre eller fire.

1. Piger og drenge skal opdrages ens.
2. Mænd går lige så meget op i deres udseende som kvinder.
3. Parforhold fungerer bedst, når manden er ældre end kvinden.
4. De fleste par bliver skilt, hvis kvinden begynder at tjene mere end manden.
5. Mænd og kvinder burde dele barselsorloven ligeligt.
6. Kvindelige chefer er mere engagerede i deres ansatte end mandlige chefer.
7. Mænd har mere humor end kvinder.
8. Der bør indføres kønskvotering i folketingset og i byrådene/kommunalbestyrelserne.

SKRIFTLIG OPGAVE

Vælg tre af udsagnene, og kommenter dem, eller gå i dybden med et af dem.

18 Barndommens kønsroller

SAMTALE

Tal sammen tre og tre om forskelle i jeres egen barndom i

- pigers og drenges leg.
- organiserede fritidsaktiviteter.
- pligter derhjemme.
- måder at straffe og belønne piger og drenge på.
- alder: hvornår må piger og drenge hvad?
- jeres mors og fars rolle i opdragelsen.
-

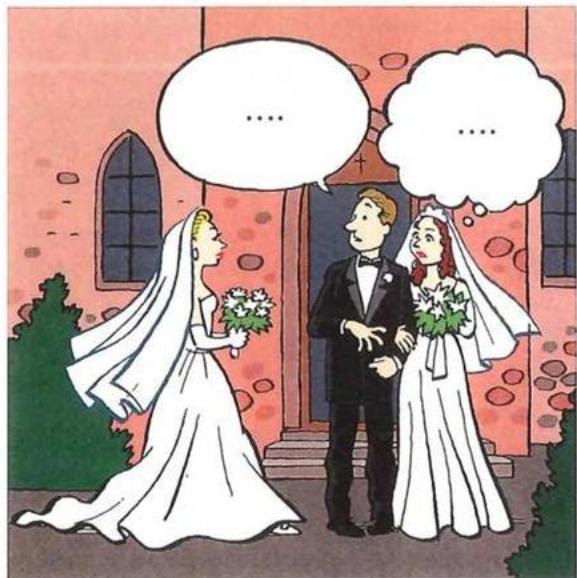
SKRIFTLIG OPGAVE

Fortæl om kønsrollerne i din egen familie, da du var barn.

Eller:

Lav et interview med en du kender om barndommens kønsroller.

Skriv interviewet i tredje person.

OPGAVER TIL VIDEO

19 En lærerig proces

SE & LYTT UFFE

Uffe underviser på et sprogcenter i København. Han er gift med Kristine og far til tvillingerne Hilmer og Aske på halvandet år, så det meste af hans tid går med familien og jobbet.

Hvilke af følgende udsagn er rigtige, og hvilke er forkerte?

1. Uffe og Kristine havde lige lang barselsorlov.
2. Uffe savner ikke mænd i vuggestuen.
3. Både Uffe og Kristine henter og bringer børnene.
4. De skifter og bader tvillingerne begge to.
5. Uffe følte sig under pres, da han skulle klare børnene alene.
6. Uffe og Kristine skændes aldrig om børnene.
7. Han syntes, det var svært at klare de daglige rutiner med tvillingerne.
8. Det lykkedes ham aldrig at få rutinerne ind under huden.
9. Uffe synes, at det er vigtigt i et parforhold, at han som mand føler, at han har lige del i alt omkring børnene.
10. Der er særlige orlovsregler for tvillingeforældre.

Uffe siger, at mænd og kvinder giver noget forskelligt til børnene, og at de fokuserer forskelligt. Hvad tror I, han mener med det?

20 Børneopdragelse, pigede sider, farvetryanni og kønsroller

SE & LYT KATRINE

Før I ser videoen:
Ved I, hvad *at græde*, *at tude* og *at tudbrøle* betyder?

Katrine er gift med Frederik, mor til Sylvester på fem og Joanna på 14 måneder og venter nu barn nummer tre.
Sylvester går i børnehave og Joanna i vuggestue.

1. Hvad fortæller Katrine om Sylvester som helt lille?
2. Hvad er det for en episode, hun fortæller om, da han var tre-fire år?
3. Hvordan reagerer Sylvester senere på den historie?
4. Hvordan er kønsrollerne hjemme hos Katrine?
5. Hvordan viser det sig i hverdagen?

21 Fortjente karakterer?

SE & LYT HENRIETTE

Henriette, der er tysklærer, fortæller om drenges og pigers forskellige måder at reagere på i eksamenssituationen.
Se, lyt, og skriv de ord (substantiver), der mangler her i udskriften:

Altså det typiske er jo, når de skal til øh¹ _____. Der sidder² _____, som er et klart 12-tal og har fulgt med og læst alting. Når hun kommer i en prøvesituation, så sidder hun og stammer – tænker³ _____ over det, hun siger, øh får det ikke over⁴ _____. Hun får simpelthen ikke talt tysk nok, til at man kan give hende den karakter, hun i⁵ _____ fortjener. Og⁶ _____ kommer ind med godt hår og⁷ _____ i orden og „babler“ bare løs på tysk, og det er jo det, det drejer sig om: at⁸ _____ den skal køre. Og det kan⁹ _____ i den her situation.

Og så er de ligeglade med¹⁰ _____.

Fuldstændig. Men det betyder ... det betyder noget, men ikke så meget i 9., der skal man jo bare vise, at man kan føre en samtale på tysk. Så når vi er i den situation ... de kan have fået 02-4¹¹ _____, og når vi så kommer til øh¹² _____, så går de op og laver et 10-tal.

Nej. Hvordan reagerer¹³ _____ så på det?

De bliver jo død ... frustrerede over det – meget kede af det og græder ... Altså, det ...

Det kan man godt forstå.

Spørgsmål til jer

1. Kan I genkende den eksamenssituation, som Henriette beskriver som typisk, fra jer selv eller andre?
2. Er der andre stress-situationer, hvor piger og drenge, kvinder og mænd reagerer forskelligt?
3. Til mundtlig eksamen skal man bevise, at man ved noget om det emne, man kommer op i.
Men hvilke evner/egenskaber/kompetencer eller andet viser eksamenssituationen også?

22 Civilingeniør på barselsorlov

SE & LYT BIRGITTE

Birgitte er uddannet civilingeniør på DTU. Efter hun blev færdig, arbejdede hun først i det private erhvervsliv. Da hun havde gjort det et par år, fik hun job i DSB. Her er hun nu, men på barselsorlov med sit første barn, Eskild.

1. Hvordan har Birgitte og hendes kæreste fordelt barselsorloven? Og hvorfor?
2. Hvad synes Birgitte, er det gode ved at være på barsel? Og hvad synes hun er mindre godt?
3. Hvilket køn dominerer Birgittes arbejdsplads?
4. Hvad foretrækker hun?

23 Tre videocitater

SE & LYT

Før I ser videoen:

Synes I, der er forskel på at være på en arbejdsplads/uddannelsesinstitution, der er kvindedomineret eller mandsdomineret, eller hvor kønnene er ligeligt fordelt? Hvorfor/Hvorfor ikke?

Ved I, hvad *en hønsegård*, *en skurvogn* og *en sneboldkamp* betyder?

HØNSEGÅRD

Birgitte

1. Hvorfor taler Birgitte om en hønsegård?
2. Hvordan mener hun, kvinder reagerer på problemer?
3. Og hvad med mændene?

SKURVOGNSSNAK

Kenneth og Uffe

1. Har Kenneth mest arbejdet på kvinde- eller mandearbejdspladser?
2. Hvad mener han om det?
3. Hvad mener han om skurvognssnak?

SNEBOLDKAMPE

Henriette

1. Hvordan reagerer de kvindelige lærere på børnenes sneboldkampe?
2. Og hvad med de mandlige lærere?

Birgitte, Kenneth, Henriette

1. Er der noget, de alle tre er enige om?
2. Hvad mener I om det, de tre siger?

OPGAVER TIL TEKSTER

KØNSFORSKELLE

- A Mænd i toppen og bunden af samfundet
- B Køn og søvn
- C Arbejde, løn og køn

Du får en af de tre tekster af din lærer.

Læs den, og genfortæl den i klassen.

BØRN OG KØN

- A Egalia
- B Legetøj og køn

Du får en af de to tekster af din lærer.

Læs den, og genfortæl den i klassen.

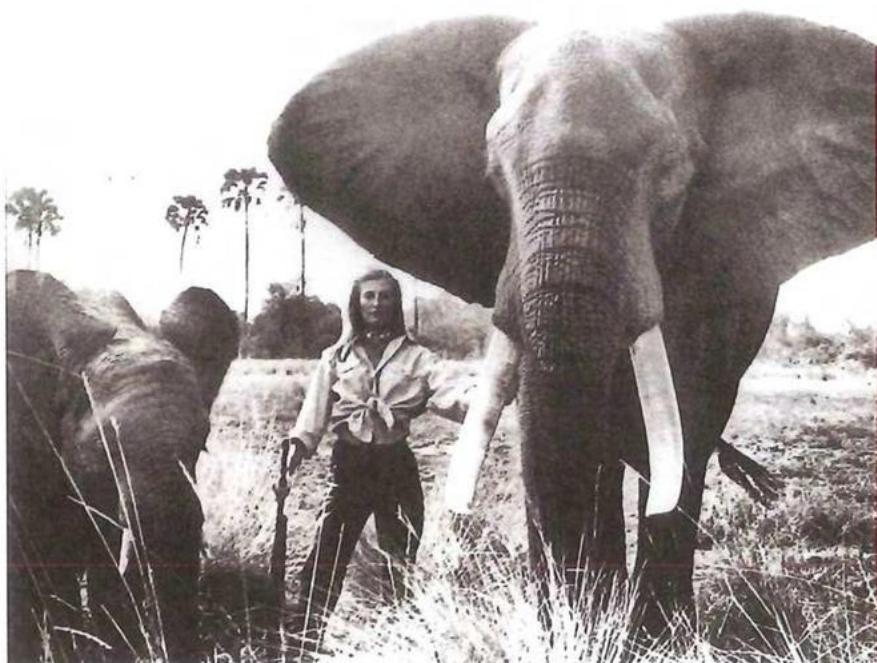
MAN KAN, HVAD MAN VIL!

- A Professionel jæger

Læseopgave

Hvilke af følgende udsagn svarer til det, I har læst om Natasha Illum Berg?
Sæt kryds ved en af de tre sætninger under hvert nummer.

Forfatter og storvildtjæger Natasha Illum Berg i Tanzania.

1. Alle kvinderne i Natashas familie gik på jagt både i Afrika og Indien.
Som barn gik Natasha på jagt sammen med sin farvor.
Da hun kom til Afrika som ung pige, besluttede hun at blive storvildtjæger.	
2. Det var ikke så nemt for Natasha Illum Berg at finde en læreplads som storvildtjæger, men det gik godt til sidst. Hun kom i lære hos tre professionelle jægere.
Natasha Illum Berg er én af efterhånden mange kvindelige professionelle storvildtjægere i Afrika.
Det lykkedes aldrig Natasha Illum Berg at finde en læreplads og få licens som storvildtjæger.	
3. Natasha Illum Bergs køn betød, at hendes chef ikke brød sig om, at hun var alene i campen med de mandlige kunder og de afrikanske ansatte.
Natasha Illum Bergs kunder blev meget forbavsete, når de fandt ud af, at „deres“ storvildtjæger var en kvinde.
Natasha Illum Bergs kunder og kolleger reagerede oftest meget positivt på hendes køn.	
4. Natasha Illum Berg bryder sig ikke om at være alene, når hun skal finde dyr til kunderne.
Natasha Illum Berg tager kunderne med, når hun skal ud og finde dyr til dem.
Natasha Illum Berg bor i telt, når hun helt alene skal finde dyr til sine kunder.
Det har hun det godt med.	
5. Natasha Illum Berg har skrevet mange digte.
<i>Te i den blå sofa</i> blev ikke Natasha Illum Bergs sidste bog.
Ingen af hendes bøger er udkommet på andre sprog end dansk.	

Tété-Michel Kpomassie
tog fra Vestafrika til Grønland.

MAN KAN, HVAD MAN VIL!

B Fra Togo til Grønland

Læseopgave

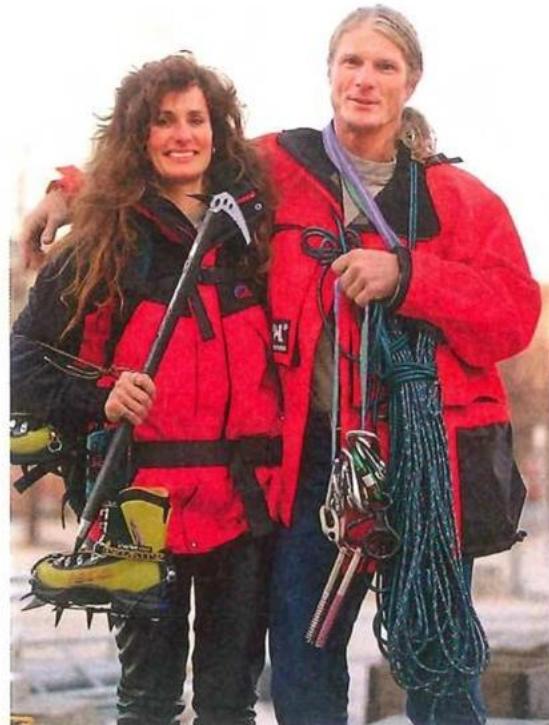
Hvilke af følgende udsagn svarer til det, I har læst om Tété-Michel Kpomassie?

Sæt kryds ved en af de tre sætninger under hvert nummer.

1. Tété-Michel blev ved med at være småsyg i lang tid efter sit fald.
Tété-Michel fejlede ikke noget tre uger efter sit fald.
Tété-Michel blev kureret af en læge efter sit fald fra kokospalmen.	
2. Tété-Michel Kpomassie rejste, arbejdede, sparede penge til sin rejse og læste alt om Danmark.
Tété-Michel Kpomassie rejste, arbejdede, lærte mange sprog og læste alt, hvad han kunne finde om Danmark.
Tété-Michel Kpomassie rejste, arbejdede, lærte sprog og brugte sin fritid i Danmark på at læse om Grønland.	
3. Tété-Michel Kpomassie kunne ikke vænne sig til det kolde grønlandske klima.
Tété-Michel Kpomassie vænnede sig aldrig til den meget frie sexualmoral i Grønland.
Tété-Michel Kpomassie vænnede sig aldrig til den meget anderledes grønlandske kost.	
4. Tété-Michel Kpomassie er født i begyndelsen af 1940'erne.
Han vendte tilbage til Europa sidst på sommeren 1965.
Som 24-årig vendte han tilbage til Paris.	
5. Tété-Michel Kpomassie skrev ikke bare dagbog i Grønland, men også mange breve til sine venner og sin familie i Togo.
Tété-Michel Kpomassies familie hørte først om ham, da han blev kendt, som den unge mand, der var rejst hjemmefra som bare 16-årig for at møde grønlænderne.
Det første Tété-Michel Kpomassie gjorde, da han kom tilbage til Paris, var at ringe til sin familie.	

*Lene Gammelgaard
og Scott Fischer
inden turen gik til toppen
af Mount Everest.*

MAN KAN, HVAD MAN VIL!

C Til toppen og sikkert ned igen

Læseopgave

Hvilke af følgende udsagn svarer til det,
I har læst om Lene Gammelgaard?

Sæt kryds ved en af de tre sætninger under hvert nummer.

1. Efter gymnasiet begyndte Lene at forberede sig på at bestige Mount Everest.

Da Lene havde fået sin studentereksamen, sejlede hun rundt i Caribien.

Mens Lene sejlede rundt i Caribien, besluttede hun, at hun ville bestige Mount Everest.

2. Formålet med ekspeditionen var både at rydde op efter tidligere bjergbestigere
og at reklamere for forskellige firmaer.

Formålet med ekspeditionen står der ikke noget om i teksten.

Formålet med ekspeditionen var både at komme op til toppen og at samle affald
efter de tidligere bjergbestigere.

3. Før Lene Gammelgaard tog af sted, var hun bange for at tage på.

Før Lene Gammelgaard rejste, spiste hun så meget som muligt for at tage på.

Før Lene Gammelgaard tog af sted, spiste hun så lidt som muligt for ikke at tage på.

4. Alle deltagerne i ekspeditionen nåede sikkert ned.

Alle deltagerne nåede op til toppen af Mount Everest.

Lene Gammelgaard var meget stolt over at have nået toppen.

5. Lene Gammelgaard har to børn: et med sin tidligere mand og et adopteret barn.

Lene Gammelgaard var næsten midaldrende, da hun fik sine børn.

Lene Gammelgaard fik sine børn i en sen alder, fordi hun ikke havde tænkt på det før.

DET OG DER

Vi bruger ***det***

- når det egentlige (det rigtige) subjekt er bestemt.
- når vi refererer til det, der lige er sagt.
- når det egentlige subjekt er en infinitiv, en at-ledsætning eller en hv-ledsætning.

Eksempler

- A: Hvem er ***det***?
 B: ***Det*** er min kæreste, Tine.

 A: *Mette og Anders skal giftes den 25.*
 B: Hvornår har du fået ***det*** at vide?

 A: *Er du gift?*
 B: Ja, ***det*** er jeg

Det er svært at forstå Jans reaktion.
Det er trist, *at Jan og Lin skal skilles*.
Det er hemmeligt, *hvornår Ea og Bo skal giftes*.

Vi bruger ***der***

- når det egentlige subjekt er ubestemt.
- når vi tænker på et sted
- når vi tænker på et tidspunkt
- for ikke at sige det samme ord to gange (som relativt pronomen)
- sammen med passiv
- som subjekt i ledsætninger med hvem/hvad/hvilken, hvilket, hvilke

Eksempler

- Der*** er sket *et uheld*.
Der er mange nye elever i klassen.

 A: De skal giftes *i Herning*.
 B: Er det ikke ***dér***, Rikke kommer fra?
 Jo. Jeg har faktisk aldrig været ***der***.

 A: Festen er *den 22. juni*.
 B: ***Der*** kan vi ikke komme. Vi rejser den 18.

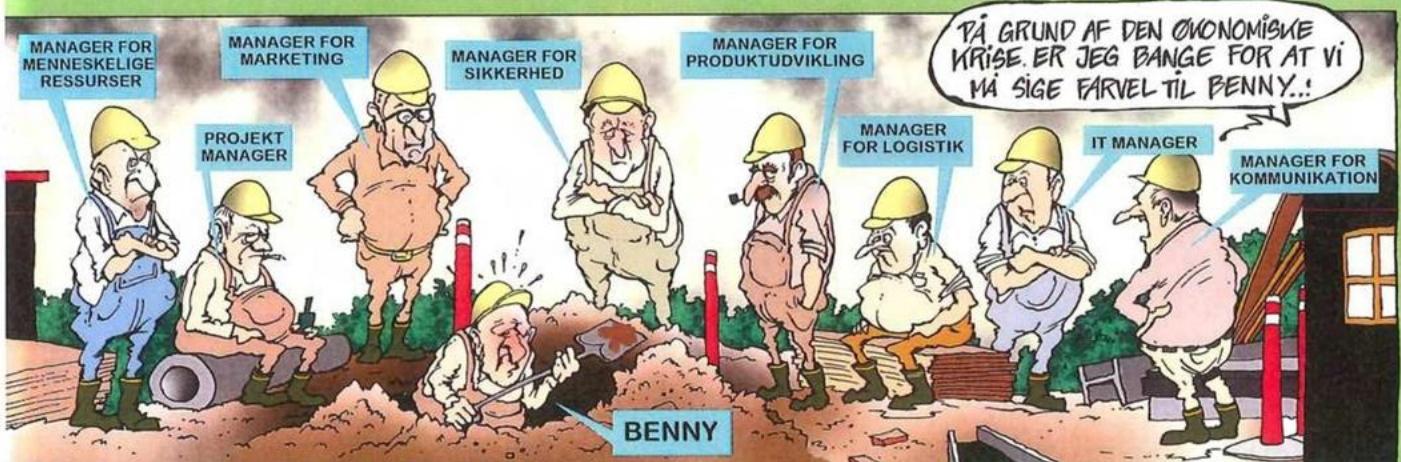
 Jeg har *en datter*, ***der*** hedder Marie-Louise.

Der skal gøres rent efter festen.
Der blev gjort rent efter festen.

 Jeg ved ikke, *hvem der* har malet det billede, men det er flot.
 Det er et spørgsmål om, *hvad der* kom først.
 Hønen eller ægget?
 Kan du huske, *hvilke datoer der* passer ham?

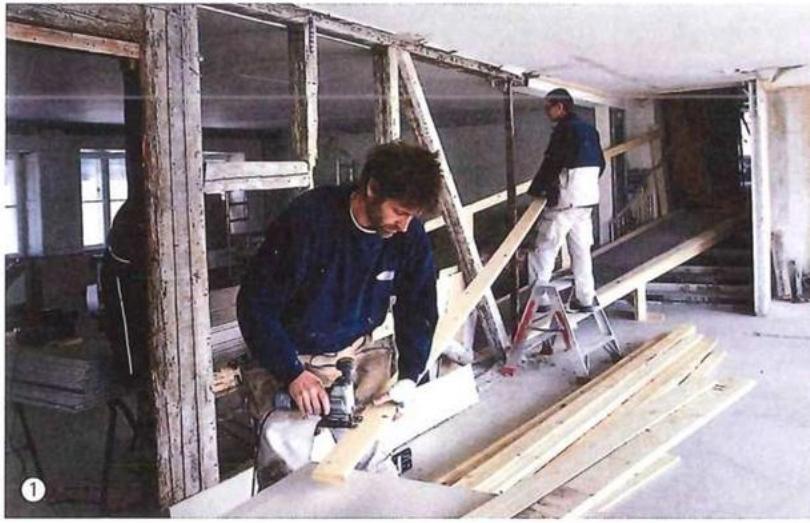
5

Noget om arbejde

HUSK AT TAGE EN UDDANNELSE

COPYRIGHT : MORTEN INGEMANN

1

2

3

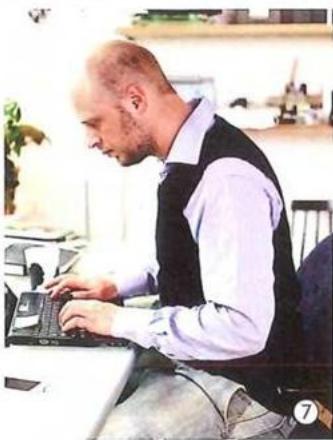

4

1 Hvem laver hvad?

Se på billederne, og læs teksterne. Hvem siger hvad, og hvad laver de?

- a Det her er et billede, der er taget af mig for nogle år siden. Hvis det var i dag, så ville jeg jo være på min nye elektriske. Den er jeg rigtig glad for. Den kræver ikke så mange kræfter. Og så er den mere sikker. Til gengæld er mit område blevet meget større, så man skal stadig være i god fysisk form for at nå det hele til tiden. Mit job kan godt være lidt ensomt, men jeg har gode kolleger. Vi hjælper hinanden, og vi mødes også privat.
- b Når folk hører, hvad jeg laver, tror de fleste, at jeg arbejder meget udendørs. Men jeg bruger faktisk mest tid indendørs. Alt vores arbejde bliver registreret i en database, der hele tiden holder øje med udviklingen. Og al den registrering tager jo tid. Heldigvis er der mange i branchen, der kigger i databasen og ser, at vores søger er i top, så forretningen går rigtig godt. Det betyder blandt andet, at jeg kan have to ansatte og en elev. Det er jeg glad for, ellers kan man jo godt blive lidt ensom i hverdagen herude på landet.
- c I mit job møder man tidligt om morgen. Jeg er A-menneske, så det har jeg ikke noget imod. Jeg kan også godt lide at arbejde udendørs, men for tiden arbejder jeg mest indendørs. Man kan godt sige, at mit arbejde også er min hobby. I øjeblikket er jeg ved at lave nyt køkken derhjemme. Og det er min kæreste rigtig glad for. Hun har nemlig ti tommelfingre, så det er mig alene, der sætter vores lejlighed i stand. Men somme tider kan mit arbejde godt være ret fysisk belastende. Det tænkte jeg ikke på, da jeg blev lærling. Men det går nok ...
- d Det vigtigste i mit arbejde er faktisk at bruge sine øjne godt. Og så skal man være meget tålmodig og omhyggelig. Når vi er færdige med et arbejde, skal det ikke kunne ses, at vi har været der. Men en professionel kan selvfølgelig næsten altid se, hvad man har lavet. Og sådan skal det også være. I perioder arbejder jeg meget alene og møder ikke så mange mennesker. Men det har jeg ikke noget imod. Generelt kan man sige, at mit job er en spændende blanding af kreativitet og naturvidenskab.

SÅ

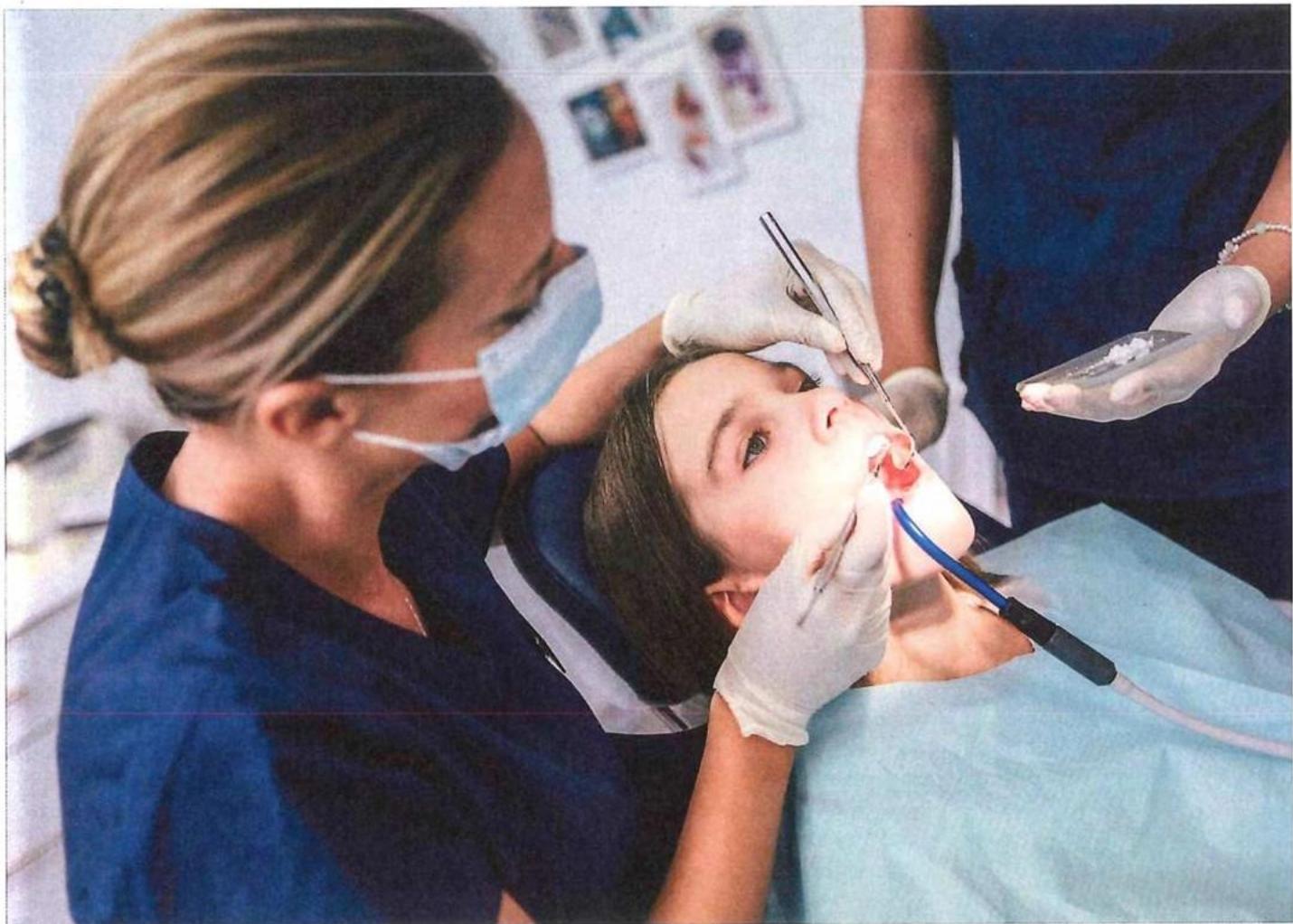
To og to. Ordet så bruges 16 gange i teksterne.
Diskuter, hvilken funktion det har i de forskellige tilfælde.

Der er hjælp at finde
på side 106 her i bogen.

- e Det var lidt af et chok for mig, da jeg begyndte i mit job for ti år siden. Jeg havde selvfølgelig været i praktik i løbet af uddannelsen, men det er noget helt andet, end når man selv står med ansvaret. Vi arbejder heldigvis i teams, og jeg har nogle rigtig gode og erfarne kolleger, så vi kan altid spørge hinanden til råds. Jeg synes selv, at jeg er blevet rigtig god til det, vi kalder „klassaledelse“.
- f Jeg er den tredje i min familie i det her job, min far, min fætter og så mig. Min far skal snart pensioneres, så han har mest skrivebordsarbejde. Vi synes alle tre, at det bedste ved jobbet er, at det er så afvekslende. Og så har jeg altid gerne villet have noget med mennesker at gøre. Jeg kan tit gå hjem fra arbejde og føle, at jeg har hjulpet nogen på den ene eller den anden måde. Det kan godt være fysisk voldsomt. Men vi er altid to, når vi for eksempel skal anholde nogen, og så får jeg jo nok lidt mere hjælp af min makker, end andre ville få.

g I min karriere har jeg både prøvet at være selvstændig og ansat i det offentlige og i det private erhvervsliv. Jeg har også prøvet både at fyre folk og selv blive sagt op. Nu er jeg selvstændig for anden gang. Det har jeg det godt med, selv om min familie gerne vil have, at jeg trapper lidt ned. Det har jeg lidt svært ved, men jeg slukker for mobilen, og jeg tjekker heller ikke mails efter klokken ni om aftenen. Og så kan jeg jo møde på arbejde, når det passer mig, hvis familien har brug for mig. Vi er tre i firmaet, men forhåbentlig får vi snart råd til at ansætte en til.

h Når man har mine arbejdstider, så kan man ikke altid komme med til familiefesterne eller til en kammerats svendeprøve og festenbagefter. Men jeg kan lide det, jeg laver, og jeg synes, det er sjovt hver dag. Jeg har ikke lyst til at sidde med næsen i bøgerne. Jeg kan lide at bruge min krop. Man skal selvfølgelig have talent, men talentet skal hjælpes på vej med disciplin og hårdt arbejde. Til gengæld har jeg oplevet det helt utrolige sus, det giver at blive tiljublet af tusindvis af glade mennesker.

at møde og at mødes

Læg mærke til, at de to verber bruges om to forskellige situationer:
Jeg mødte min gamle studiekammerat, Samir, på en konference for nylig. Mødet er tilfældigt.

To gange om året mødes jeg med mine gamle kolleger til en god frokost. Mødet med en anden eller nogle andre er arrangeret.

Læg mærke til, at **møde** også kan betyde „begynde“:

Jeg møder altid på arbejde klokken 9:00. Tidspunktet og stedet (som regel en arbejdsplads eller en skole) er bestemt på forhånd.

2 Et godt job

Diskuter følgende spørgsmål tre og tre.

Skriv jeres konklusioner i stikord.

Referer derefter jeres konklusioner i klassen.

1. Hvad kan give jer arbejdsglæde?
2. Ud over „mad på bordet“, hvad betyder det så at have et job?
3. Hvordan skal en chef være?
Der er hjælp at finde i kapitel 2 nr. 5 side 32.
4. Hvad er et godt arbejdsmiljø?

3 Fremtidsønsker

1. Hvilke fem af følgende job drømmer flest danske gymnasieelever om at få, tror I?

fysiker · lærer · kemiker · it (fx programmør/webdesigner/...) · politiker
økonom · journalist · tandlæge · biolog · jurist · sygeplejerske · ingenør
frisør · læge · socialrådgiver · professionel soldat

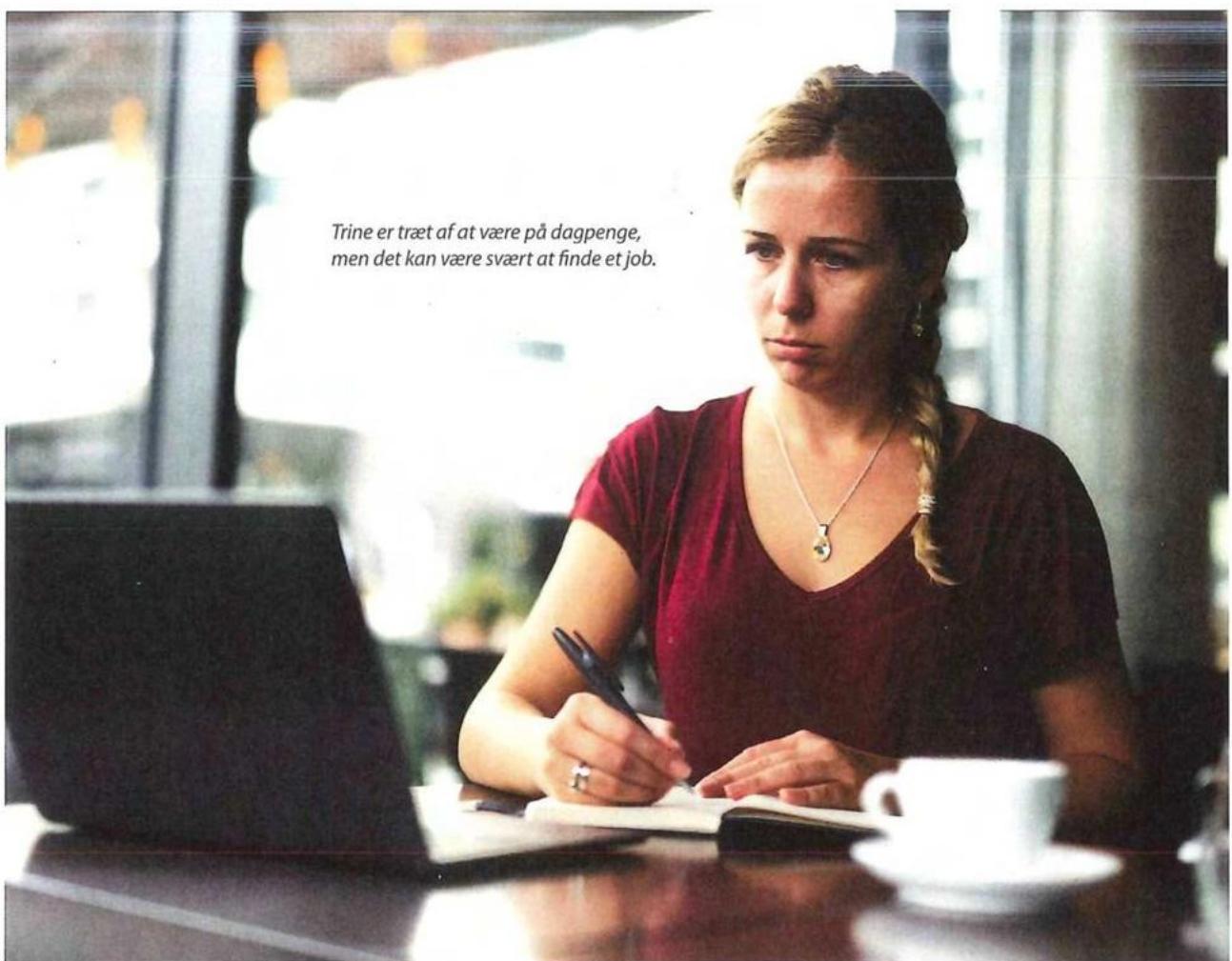
Piger

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

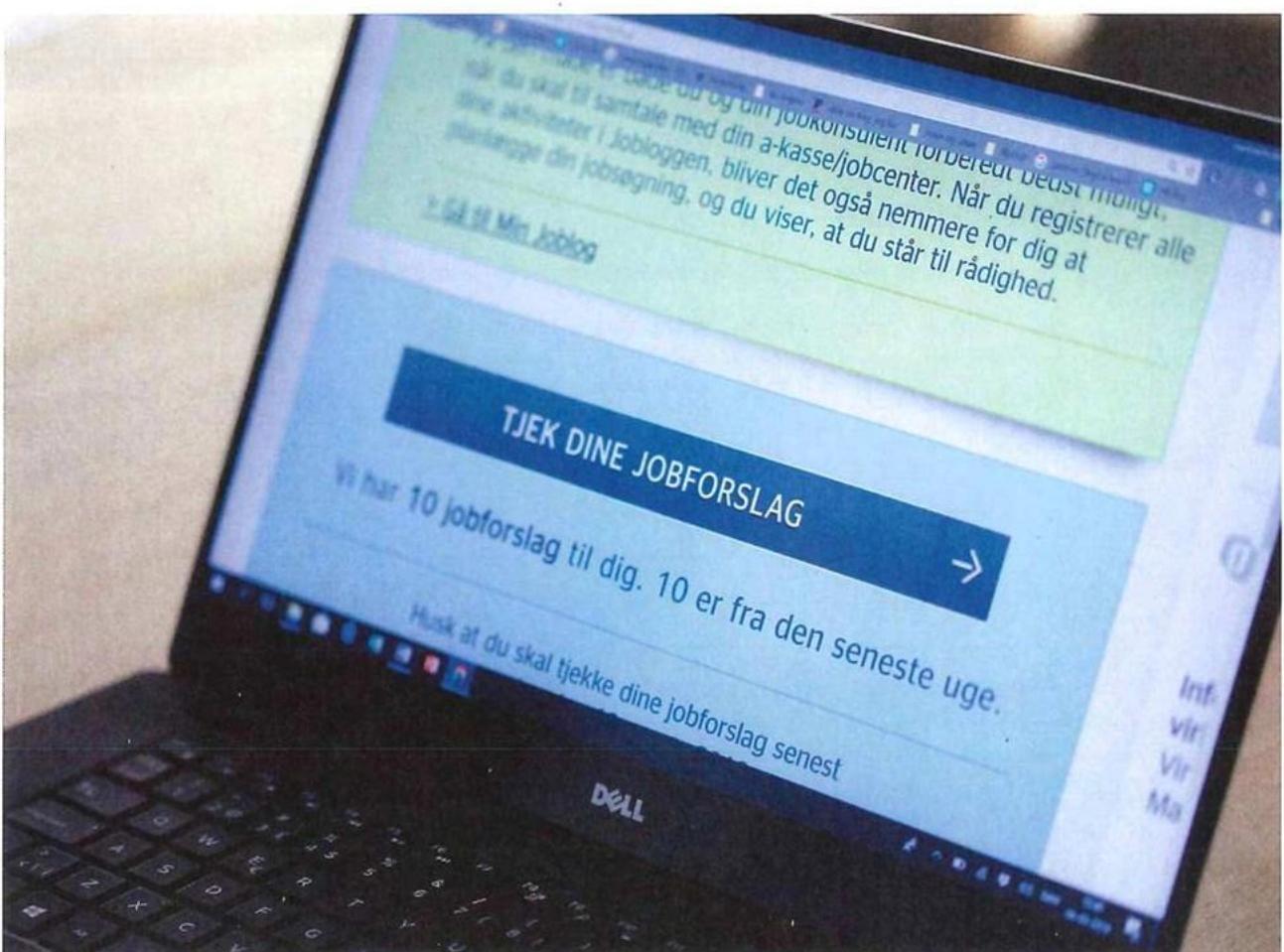
Drenge

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

2. De rigtige svar får I af jeres lærer.
Hvorfor er det lige de fag, pigerne/drenge drømmer om?
3. Drømmer unge i jeres land anderledes?

Trine er træt af at være på dagpenge,
men det kan være svært at finde et job.

4 Da jeg var barn ...

MUNDLIGT HJEMMEARBEJDE

Tal sammen om, hvad I drømte om at blive, da I var børn. Brug:

A: Hvad drømte du om at blive, da du var barn?

B: Da jeg var lille/barn/11-12/teenager/ung,

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{ville jeg gerne være ...,} \\ \text{drømte jeg om at blive ..., for ...} \end{array} \right\} \begin{array}{l} \text{for jeg var helt vild med biler/Obama.} \\ \text{for så kunne jeg komme i fjernsynet/ud i rummet.} \\ \text{for det var min mor/far.} \end{array}$$

Da jeg blev større/15-16/ældre,
$$\left\{ \begin{array}{l} \text{bestemte jeg mig til/for at blive/læse til ...,} \\ \text{fandt jeg ud af, at jeg ville være ...,} \\ \text{for jeg ville gerne arbejde med mennesker/it/mine hænder/...} \\ \text{fordi jeg gerne ville have et job, der havde noget med mennesker/it/... at gøre.} \\ \text{fordi jeg var interesseret i kommunikation/litteratur/at lave mad/ ...} \\ \text{fordi jeg var vild med teater/teknik/tal/at fotografere/ ...} \end{array} \right.$$

Efter skolen/gymnasiet/mit sabbatår besluttede jeg (mig til/for) at ... Jeg fandt nemlig ud af,

at det der med
$$\left\{ \begin{array}{l} \text{bøger/fysisk arbejde,} \\ \text{at sidde ved en computer hele dagen,} \\ \text{indendørs/udendørs arbejde,} \end{array} \right\}$$
 det var slet ikke mig.

SKRIFTLIG OPGAVE

Lav et kort interview med en du kender om de forskellige fremtidsdrømme, han/hun har haft.

Eller:

Fortæl, hvad du drømte om at blive som barn/yngre og hvorfor.
Og også hvorfor du måske ikke blev det.

5 Når man beskriver et arbejde

■ LYT ORDFORRÅD

Her er nogle ord og udtryk, man kan beskrive et job med.

1. Hvad tror I, de betyder? Er de positive, negative eller neutrale?
2. Lyt til jeres lærer, og sæt trykstregen.
3. Find syv modsætningspar.

ansvarsfuldt · udfordrende · stillesiddende · ensidigt belastende
ufaglært · krævende · håndværksmæssigt · lavlønnet · prestigefyldt
kreativt · fysisk anstrengende · servicebetonet · vellønnnet
ensformigt · faglært · udendørs · afvekslende · meningsfuldt
indendørs · selvstændigt · alsidigt · risikobetonet · stressende
et fuldtidsjob · et job i det offentlige · et skifteholdsarbejde
et karrierejob · et deltidsjob · et job i det private erhvervsliv

6 Mit job

LÆSEOPGAVE 1

Hvad ser de fire personer som positivt og negativt ved deres job?

Lav en negativ og en positiv liste for hver person.

Christoffer Svenningsen

sygeplejerske på en ortopædkirurgisk afdeling

Da jeg skulle vælge uddannelse, havde jeg forskellige kriterier: Det skulle først og fremmest være et fag, der havde med mennesker at gøre. Man skulle også helst have mulighed for at komme ud og rejse. Og så skulle det også meget gerne være afvekslende og med mulighed for fleksible arbejdstider. Og alt det har man som sygeplejerske.

Først tænkte jeg på at læse medicin eller blive Falckredder, men mit gennemsnit var ikke højt nok til medicin, og jeg har en knæskade, som udelukkede, at jeg kunne blive Falckredder. Så var der sygeplejerske tilbage. Men jeg må indrømme, at jeg havde svært ved at beslutte mig for uddannelsen. Det er jo et totalt kvindedomineret fag. Heldigvis kom jeg i en klasse med fire andre mænd. Og jeg søgte også ind på den her afdeling, da jeg blev færdig, fordi der var to mænd i forvejen.

På længere sigt tænker jeg på at specialisere mig og blive intensivsygeplejerske. Jeg kan godt lide at være, hvor der sker noget og få nogle udfordringer. Men indtil videre tænker jeg mest på at få noget mere praktisk erfaring. Vinteren er kun lige begyndt, men vi har allerede haft en masse patienter i alle aldre med alle mulige former for brud: brække ankler og brække ben og håndled og arme og skuldre og næser ... Det er jeg glad for. Ja, det er selvfølgelig ikke så sjovt for patienterne, men for mig betyder det masser af erfaring. Nogle dage giver det ret meget overarbejde, nogle gange lidt for meget. Min kæreste og jeg overvejer at søge job i Grønland om et års tid. Hun arbejder også som sygeplejerske. Vores eneste problem er, at det nogle gange er svært at få fri på samme tid.

Anna Shevchenko

ingeniør, nyansat i kommunen

Da jeg gik på DTU, var der flest drenge på mit hold. Det var okay, men jeg ville ønske, der var flere piger, der var lige så vilde med tal og it som mig. De piger, jeg gik i gymnasiet med, ville meget hellere have noget med mode og den slags at gøre.

Nå, tilbage til min historie. Da jeg blev færdig som ingeniør, blev jeg ansat i det private erhvervsliv. Jeg fik job i et stort konsulentfirma, hvor mindst 85 % af de ansatte var mænd. Og de var meget anderledes end dem, jeg var vant til fra mit studium. De fleste kom fra handelshøjskolerne og var meget ambitiøse. De skulle bare gøre karriere. Og de havde virkelig albuer. Det var slet ikke noget for mig. Og jeg var ligeglads med den prestige, jobbet gav. Da jeg havde været i firmaet i tre år, sagde jeg op. Når jeg blev der så længe, var det kun, fordi jeg vidste, at det ville se godt ud på mit cv.

Nu har jeg fået en stilling i kommunen. Her er kønsfordelingen mere lige. Det er jeg rigtig glad for. Men vi har ret travlt, så jeg har temmelig meget overarbejde. Det er i orden, især fordi jeg ikke har nogen kæreste i øjeblikket.

I mit gamle job arbejdede jeg meget alene, fordi mit arbejde var meget specialiseret, men her kræver mit job også, at jeg har kontakt med en masse forskellige mennesker. I sidste uge havde jeg fx flere møder med folk fra teknisk afdeling, og i næste uge skal jeg til møde med nogle læger på Hvidovre Hospital. Det er nyt for mig, men også meget, meget spændende.

Mit eneste problem er, at jeg ikke bryder mig særlig meget om min chef. Han er meget flink og superdygtig, men ...

LÆSEOPGAVE 2

Læs teksterne igen, se også på jeres positiv/negativ-liste, og svar på spørgsmålene.

1. Hvad har Christoffer til fælles med Kristina?

Hvad har Anna og Allan til fælles?

Hvad med Anna og Christoffer?

Hvad med Kristina og Allan?

Og hvad med Anna og Kristina?

Brug både ... og ..., hverken ... eller ... og begge to ...

2. Er der noget, de alle har til fælles?

Allan Friis Hansen

uddannet finanskønkom, revisor på 3. år

Det første jeg gør, når jeg møder på mit arbejde klokken 8:30, er at sætte mig foran computeren med en kop kaffe og læse mails fra kunderne. Derefter går jeg i gang med regnskaberne. I øjeblikket har vi travlt. I revisorbranchen er foråret og sommeren den travleste tid, når skatteregnskaberne skal afleveres. Jeg bliver heldigvis ikke så let stresset, og jeg kan godt lide at have travlt. Men jeg foretrækker at gå hjem klokken 16:30 hver dag. Jeg kan godt lide, når jeg ved, hvordan min arbejdsgang ser ud. Desværre har jeg en chef, der blander sig lidt for meget. Det er irriterende. Jeg har ikke ambitioner om at få en stor karriere i en stor revisorvirksomhed, hvor man ikke laver andet end overarbejde. Man kan godt arbejde over en gang imellem, men det er ikke målet med det hele.

Jeg ved ikke hvorfor, men der er altid nogen, der spørger, om det ikke er kedeligt at sidde med alle de tal. Det forstår jeg simpelthen ikke. Når jeg har min revisormanual og en kundes regnskaber, så er jeg i mit es. Jeg har altid godt kunnet lide at arbejde med tal. Og det er en enorm tilfredsstillelse at få orden i kaos. Lige nu sidder jeg med en sag, hvor kunden kom med seks ringbind og fire plastikposer med bilag. Han har åbnet en café, hvor han og hans kæreste laver det hele selv. De ville gerne have et arbejde, hvor det først og fremmest handlede om at hygge om folk. Det skulle i hvert fald ikke være noget med kontorarbejde. Her til morgen kom han med en pose til, som han havde glemt!

Kristina Andreasen

freelancejournalist i udlandet

For tiden er jeg hjemme på besøg, men ellers bor jeg i New York, hvor jeg arbejder som freelancejournalist. Det har jeg gjort det sidste års tid. Før jeg begyndte på journalisthøjskolen i Aarhus, vidste jeg bare, at jeg først og fremmest skulle have et job, jeg kunne rejse med. Og det kan man som journalist. Men man skal selvfølgelig have noget praktisk erfaring først. Da jeg blev færdig med uddannelsen, var jeg så heldig at få ansættelse på et af de store dagblade med det samme. Der var aldrig to dage, der var ens. Og altid masser af nye mennesker.

Efter et par år var der så et job ledigt i Berlin. Jeg søgte det og fik det, selv om jeg ikke talte tysk. Men det fik jeg hurtigt lært. Jeg skrev hjem om alt muligt: kultur, økonomi, politik osv. Berlin er en utrolig levende by. Der sker virkelig meget hele tiden, og det er jeg vild med. Somme tider ville jeg gerne være tre steder på samme tid. Det er der mange, der bliver stressede over, men ikke mig. Jeg bliver nærmest høj af det.

Da jeg syntes, at jeg kendte Berlin rigtig godt, søgte jeg job i New York og fik en treårig kontrakt. Desværre havde min avis ikke råd til at forlænge den, da kontrakten løb ud. Men jeg havde et helt fantastisk netværk i New York, så jeg besluttede at blive og klare mig som freelancer, for New York er bare min by. Indtil videre er det faktisk gået rigtig godt. Jeg har lige skrevet og solgt en serie interviews med unge musikere og sangere fra Danmark, der arbejder i New York. Og nu skal jeg i gang med en artikel om de nyeste trends inden for fitness, som et fagblad har bestilt. Jo, det går fint. Nu mangler jeg bare en kæreste.

SKRIFTLIG OPGAVE

Skriv og fortæl om et job, du har haft, har eller gerne vil have.

Fortæl, hvad der var/er/vil være godt og mindre godt ved det, og hvorfor.

7 d

■ LYT

blødt d	hårdt d	stumt d
uddannelse	uddannelse	indrømme
havde	andre	kan lide
mulighed	dage	Grønland
skrevet	ret	mænd
meget	lidt	levende
udfordringer	udfordringer	indtil
glad	medicin	kunde
møde	studium	blander
jobbet	kæreste	vild
videre	dygtig	tilfredsstillende

To og to. Læs de følgende ord, og bliv enige om, hvor der er blødt d, hårdt d og stumt d.
Der kan være to d-typer i samme ord.

i øjeblikket · skrevet · ansættelse · desværre · afvekslende
nyeste · ledigt · netværk · bestilt · råd · arbejdede · stilling
fagblad · udelukkede · gået · med · faktisk · inden for · arbejder

8 Lyt, skriv og gentag

■ LYT Om morgenen

Manos:	12 ord
Eva:	5 ord
Manos:	9 ord
Eva:	3 ord
Manos:	20 ord
Eva:	4 ord
Manos:	15 ord
Eva:	13 ord
Manos:	11 ord

9 Lyt, skriv og gentag

■ LYT Om aftenen

Manos:	2 ord
Eva:	4 ord
Manos:	12 ord
Eva:	21 ord
Manos:	5 ord
Eva:	2 ord
Manos:	7 ord
Eva:	12 ord
Manos:	8 ord
Eva:	2 ord

Kan man ikke få job inden for sit fag, må man tage, hvad man kan få. Det mener nogle politikere i hvert fald.

10 Tidsudtryk

Læs følgende eksempler med tidsudtryk.

Diskuter to og to, hvad de betyder, og hvilke konsekvenser det har for verbernes tider.

1. *I øjeblikket* arbejder jeg som konsulent i et mindre it-firma.
2. Jeg har arbejdet i firmaet *siden januar*.
3. *For en uge siden* blev jeg tilbuddt et job i et større firma.
4. *Før i tiden* arbejdede jeg som konsulent.
5. *Indtil videre* er jeg meget glad for mit job.
6. Min mand er arbejdsløs *for tiden*.
7. Jeg har arbejdet i firmaet *det sidste års tid*.
8. Du får selvfølgelig en ny computer, men kan du ikke bruge den her *indtil videre*?
9. *I september* blev jeg tilbuddt et job i et større firma, men *på det tidspunkt* var jeg midt i et projekt, jeg gerne ville fortsætte med, så jeg sagde nej tak.
10. Jeg regner med, at vi begynder på projektet *i år*.
11. Jeg regner med, at vi begynder på projektet *om et år*.
12. Vi har arbejdet rigtig hårdt med et nyt projekt *i de sidste syv måneder*.

altså bruges

for nærmere at forklare det, der lige er sagt.

Jeg skal arbejde i et halvt år i Maputo – altså i hovedstaden i Mozambique.

Jeg skal til London sammen med Paula, altså hende min nye afdelingschef.

for at understrege noget.

Det er altså et rigtig godt firma at blive ansat i.

Jeg har altså ikke tid til at ringe til forsikringsselskabet lige nu.

for at vise følelser fx irritation, glæde eller engagement.

Nej altså, nu kommer vi for sent igen!

Altså, hvor er du heldig!

for at vise, at noget er en logisk følge.

Andrea skal til jobsamtale for anden gang hos Lego. Altså har hun stadig mulighed for at få jobbet.

Jeg hørte Juan tale dansk med en kunde. Han kan altså godt, når han skal.

for at fortælle, at der er en forudsætning for det, der siges.

Jeg skal arbejde i salgsafdelingen, hvis jeg altså får jobbet.

Adan har lovet at hjælpe mig med mit projekt, hvis han altså får tid.

11 Hvor kommer du fra, og hvad laver du?

■ **LYT** Skriv de ord, udtryk og sætninger, der mangler i dialogen.

Harolyn: Nu har jeg boet i Danmark i seks år, og jeg taler ¹_____ dansk. Og så meget accent har jeg da heller ikke. Og alligevel bliver jeg altid ²_____ det samme spørgsmål:
Hvor kommer du fra?

Anders: Jamen, jeg tror bare, folk er ³_____. Og dit dansk *er* virkelig godt, men man kan selvfølgelig altid spotte en accent, også selv om den er minimal. Og så ⁴_____ du jo ikke nogen gennemsnitsdansker.

Harolyn: Nej, men man bliver altså lidt træt af altid at skulle ⁵_____ det samme spørgsmål.

Anders: Jamen, det skal vi andre da også, det er bare et andet spørgsmål, vi får. Det er altid: Nå, men hvad laver du så? Det må du da også blive ⁶_____ om?

Harolyn: Ja, det er selvfølgelig rigtigt. Men det er så spørgsmål nummer to, når det er mig.

Anders: Benjamin, du ved, ham jeg gik på Arkitektskolen med, han er arbejdsløs ⁷_____.
Og han synes ikke, det er særlig sjovt at blive ⁸_____, hvad han laver, hver gang han er sammen med nogen nye mennesker.

Harolyn: Det forstår jeg godt, men i jeres ⁹_____ bliver man jo hurtigt arbejdsløs, hvis det går dårligt med økonomien. Det ved folk jo godt.

Anders: Ja, måske ... men alligevel.

Harolyn: Arbejdede du ikke sammen med ham engang? Altså Benjamin Koch. Jeg synes, jeg kan huske noget om, at han tit sad og arbejdede ¹⁰_____.

Anders: Jo, vi blev faktisk ¹¹_____ på den samme tegnestue, lige da vi var blevet ¹²_____.
Og jo, du har ret, han arbejder altid, men han blev altså ¹³_____ alligevel.

Harolyn: Jamen, hvorfor?

Anders: Han er altså ikke særlig nem at arbejde sammen med. Han vil helst gøre altting på sin ¹⁴_____ måde.

Harolyn: Så skulle han måske være ¹⁵_____?

Anders: Ja, det tror jeg også, han ¹⁶_____. Men han ved godt selv, at han ¹⁷_____ det der med kunderne. Han vil helst selv bestemme altting. ¹⁸_____.

Harolyn: Nej! Kunden har altid ret!

Anders: Lige præcis. Og Benjamin er typen, der hurtigt bliver uvenner med folk, hvis de ikke er enige med ham.

Harolyn: Så er det da ikke så mærkeligt, hvis han bliver ¹⁹_____.

Anders: Nej, men han er skidedygtig. Hvis ikke det var for ham, så havde hans firma aldrig ²⁰_____ den der konkurrence i Amsterdam.

Harolyn: Og så ²¹_____ de ham bare bagefter? Altså! Det kan man da ikke.

Anders: Nej, men der var ret ²²_____, har jeg hørt. Men han skal nu nok få et nyt job.
Alle ²³_____ ved jo, hvor dygtig han er.

12 Samtale

Spørg hinanden tre og tre:

Hvad er de første tre spørgsmål, du får her i Danmark, når du møder nye mennesker? Er der nogen af spørgsmålene, der irriterer dig, gør dig sur eller ked af det?

Hvad er de første spørgsmål, man stiller en fremmed i dit land?

13 Hvad laver du?

ROLLESPIL

To og to. I får nogle rollekort af jeres lærer. Den ene af jer er A, den anden er B. Når I er færdige med de første seks små rollespil, bytter I roller så A er B og omvendt. Find derefter en ny partner.

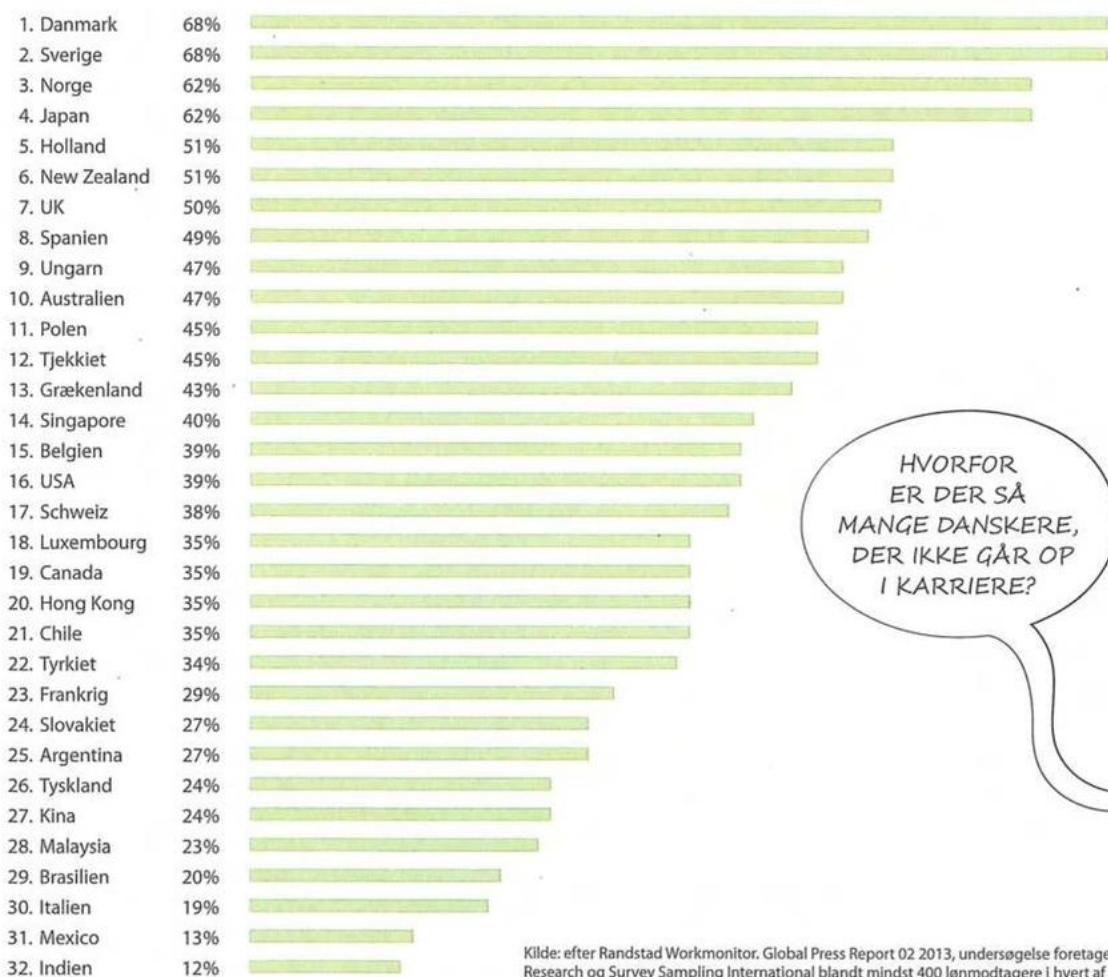
14 Interview om arbejde

To og to. Skriv fem-seks spørgsmål, som I gerne vil stille en dansker eller en udlænding, der arbejder i Danmark, eller som er arbejdsløs for tiden. Skriv dem på tavlen.

SKRIFTLIG OPGAVE

Lav et interview med en dansker/udlænding om deres arbejde. Brug spørgsmålene fra tavlen.

Så mange har ikke fokus på at blive forfremmet

HVORFOR
ER DER SÅ
MANGE DANSKERE,
DER IKKE GÅR OP
I KARRIERE?

Kilde: efter Randstad Workmonitor. Global Press Report 02 2013, undersøgelse foretaget af Blauw Research og Survey Sampling International blandt mindst 400 lønmodtagere i hvert af 32 lande.

15 Jeg skulle have været taxachauffør

■ LYT

Åh jeg skulle have været taxachauffør!
pludselig kan jeg sé det –
Jeg skulle have været taxachauffør!
Jeg ville ha været alle tiders taxachauffør
taxachaufførernes Greatest Hit
the cabdriver to end all cabdrivers –
Jeg ville have siddet dér ved rattet
være hjemme og på arbejde samtidig
som i et sneglehus
eller som den perfekte værthus-vært –
Jeg ville sidde ved siden af kunden
adskilt af askebæger og knirkende gearstang
og jeg ville sidde rank og rolig som en rutineret rotte –

Og jeg ville hygge om kunderne –
Jeg ville fortælle dem opmuntrende nyt fra vejrmeldingen
(jeg ville ha radioen gående hele dagen
og måske endda termokande) –
Jeg ville give dem råd og tips
om hvor de skulle gå hen efter hvad
og hvor de kunne finde det samme billigere
og hvor de kunne finde det samme med musik –
Jeg ville anbefale dem en god restaurant en god tandlæge en god revisor en god revy
Jeg ville stille forslag til deres engelske tipskuponer
og mindes bronze-holdet fra '48 eller Fiffer-Revyerne sammen med ældre kunder
og dem fra provinsen ville jeg anvise passende hoteller
Jeg ville hjælpe dem alle sammen med deres problemer
Jeg ville have prøvet det samme
fra spiritus til skilsmisse, fra stress til schizofreni
og jeg ville være medfølende
og jeg ville prøve på ikke at vide *bedre* –

Åh jeg kan næsten ikke vente!
Når jeg bliver stor vil jeg være taxachauffør!
I mit næste liv vil jeg måske blive taxachauffør – ENDELIG!

Uddrag af digt af Dan Turèll fra *Drive-in digte*, 1976

16 20 spørgsmål til professoren

HVAD LAVER DU? – LEG

Tre og tre. En af jer tænker på et job.
De to andre stiller spørgsmål.
Spørgsmålene skal være ja/nej-spørgsmål,
altså ingen hv-spørgsmål.
Målet er at gætte jobbet inden det 20. og
sidste spørgsmål.
Hold regnskab med antallet af spørgsmål undervejs.

17 Iværksætter

SKRIFTLIG OPGAVE

Tænk på et projekt, du godt kunne tænke dig at starte: en virksomhed, en forretning, en hjemmeside, et arrangement ...
Det kan være hvad som helst, du har lyst til at iværksætte, men hvor du har brug for en medarbejder eller en partner, som har de egenskaber og/eller kompetencer, du selv mangler.
Skriv, hvad du kunne tænke dig at starte/grundlægge/oprette, og beskriv den person, du leder efter. Begynd sådan her:
Jeg søger en partner/medarbejder/person, der er interesseret i ..., kan stå for .../tage sig af .../sørge for ...

MUNDTLIG OPGAVE

Tre og tre. Fortæl hinanden om jeres projekter den følgende gang.

18 Kerneord og -udtryk

■ LYT HVAD LAVER DU?

Jeg er studerende/lærling.

Jeg læser til ingeniør.

Jeg studerer til lærer.

Jeg studerer på Aalborg Universitet.

Jeg læser på Syddansk Universitet.

Jeg er i lære som frisør/tømrer.

Jeg er frisorelev/tømrerlærling.

Jeg er i praktik.

Jeg har lige fået en praktikplads.

Jeg har lige fået et job som pædagogmedhjælper.

Jeg har lige fået arbejde som tjener.

Jeg har lige fået en stilling som sælger.

Jeg søger job.

Jeg søger job som slagter.

Jeg arbejder som maler.

Jeg er jurist.

Jeg er tømrer/direktør i et forsikringsselskab.

Jeg er leder af en transportvirksomhed/chef for Kulturnatten.

Jeg arbejder i Novo Nordisk.

Jeg arbejder hos Mærsk.

Jeg arbejder på Carlsberg.

Jeg er ansat i politiet/hos Thomas Vestergård.

Jeg er selvstændig.

Jeg har mit eget firma/min egen virksomhed.

Jeg har min egen forretning/butik.

Jeg har mit eget værksted.

Jeg arbejder i det offentlige/det private erhvervsliv.

Jeg er på barsel//barselsorlov.

Jeg går hjemme/er hjemmegående.

Hvad laver du?

Jeg er lige blevet fyret.

Jeg leder efter et job.

Jeg er gået på pension/efterløn.

Jeg er blevet sagt op/afskediget.

Jeg søger job som journalist.

Jeg er pensioneret/pensionist.

Jeg har lige sagt op.

Jeg er arbejdsløs/...

OPGAVER TIL VIDEO

19 Gravid maler

SE & LYT Anna

Hvad siger Anna? Der kan både være et, to eller tre rigtige svar.

Markér det, du mener, er rigtigt.

1. Anna siger, at hun bruger masker og dragt for ikke at få maling på tøjet og i øjnene.
blive påvirket af farlige opløsningsmidler.
fryse, når hun arbejder udendørs.
2. Anna fortæller, at hendes arbejde er fysisk belastende, fordi hun står meget på stige.
bærer på mange ting.
skal gå meget.
3. Anna synes, at kvinder komplicerer tingene mere end mænd gør.
tænker lidt mere over tingene end mænd.
er meget umiddelbare.
4. Anna synes, det er svært at være gravid som maler på grund af arbejdstiderne.
den fysiske belastning.
könsfordelingen i faget.
5. Anna tror,
håber,
regner med, at hun fortsætter som maler, når hun har fået sit barn.

20 Det bliver man ret bidt af

SE&LYT Nina og Jamilla

Nina er uddannet sanger fra Det Rytmiske Musikkonservatorium i København.

1. Hvorfor er det efter Ninas mening nødvendigt at have selvdisciplin i hendes profession?
2. Hvem optræder Nina med?
3. I hvilke sammenhænge kommer Nina ud og spille?
4. Arbejdsmæssigt er det godt for Nina at være i New York. Hvorfor synes hun det?
5. Hvilken anden grund er der til, at hun er glad for New York?
6. Hvordan har Nina det med at skrive sange?
7. Hvad lever Nina af?
8. Til allersidst i interviewet retter Nina sig selv. Hvorfor?

21 Det er et vilkår, når de bliver ansat

SE&LYT Lars

Lars er forstander på et sprogcenter.

Han og den øvrige ledelse ansætter nye lærere, når der er behov for det.

1. Ansøgernes køn spiller en rolle. Hvordan? Og hvorfor?
2. Ansøgernes alder spiller også en rolle. Hvordan? Og hvorfor?
3. Hvad fortæller Lars om aldersfordelingen blandt lærerne før og nu?
4. Hvorfor sammenligner Lars lærere på sprogcentret med sygeplejersker og butiksansatte?

22 Noget med mennesker

SE&LYT Rikke

Sæt kryds ved a, b eller c i nr. 1-4, og svar på spørgsmål 5.

1. Da Rikke gik i 9. klasse, ville hun gerne i praktik
 - a som lærer i et kreativt fag.
 - b et sted, hvor hun kunne gøre noget for andre mennesker.
 - c som teaterskædder.
2. Da Rikke skulle beslutte, hvilken uddannelse hun ville have, syntes hendes forældre først og fremmest,
 - a hun skulle vælge det, hun havde mest lyst til, selv om det måske var „skørt.“
 - b hun skulle vælge noget, hvor hun kunne hjælpe andre mennesker.
 - c hun skulle tænke på, at hun i fremtiden skulle have en god økonomi.
3. Rikke har faktisk også en uddannelse som
 - a jordemoder.
 - b social- og sundhedshjælper.
 - c sygeplejerske.
4. Nu arbejder Rikke som dansklærer,
 - a men hun overvejer somme tider at tage en sundhedsuddannelse mere.
 - b og hun er 100 procent sikker på, at det er det rigtige job for hende.
 - c men hun kunne for eksempel også godt tænke sig at blive håndværker.
5. Hvad kan Rikke godt lide ved at undervise udlændinge i dansk?

OPGAVER TIL TEKSTER

INDVANDRERE I DANMARK

- A Indvandrere fra Polen
- B Indvandrere fra Tyrkiet
- C Indvandrere fra Sverige

I får både teksterne og opgaverne af jeres lærer.

ORGANISERING PÅ ARBEJDSMARKEDET

- A Fagforeninger og a-kasser
- B Interview
- C Interview

Læs din tekst, og genfortæl den i klassen.

TO SKIBSREDERE

A A.P. Møller 1876-1965

1. Havde du hørt om rederiet *A.P. Møller*, før du læste teksten?
2. Hvad synes du er positivt og negativt ved A.P. Møllers kvindesyn?
3. Hvordan var A.P. Møllers forhold til sin søn ifølge teksten, synes du?
4. Hvilke ord karakteriserer en mand som A.P. Møller, synes du?
5. Hvis der er noget, du husker fra teksten om en måned eller om et år, hvad tror du så, det er?

Brug fx:

Jeg tror, det vil være det $\left\{ \begin{array}{l} \text{med ...} \\ \text{med at ...} \end{array} \right\}$ for ...

6. Hvilke fire ord eller udtryk fra teksten vil du gerne kunne huske og bruge senere?
7. Spørg nogle danskere, om de kender udtrykket „rettidig omhu“. Spørg dem også, om de ved, hvor det stammer fra.

B Mærsk Mc-Kinney Møller 1913-2012

1. Havde du hørt om rederiet *A.P. Møller-Mærsk*, før du læste den her tekst?
2. Kunne du tænke dig at have en mand som Mærsk Mc-Kinney Møller som chef? Hvorfor/Hvorfor ikke?
3. Hvordan var Mærsk Mc-Kinney Møllers forhold til sin far ifølge teksten, synes du?
4. Hvilke ord karakteriserer en mand som Mærsk Mc-Kinney Møller, synes du?
5. Hvis der er noget, du husker fra teksten om en måned eller om et år, hvad tror du så, det er?

Brug fx:

Jeg tror, det vil være det $\left\{ \begin{array}{l} \text{med ...} \\ \text{med at ...} \end{array} \right\}$ for ...

6. Hvilke fire ord eller udtryk fra teksten vil du gerne kunne huske og bruge senere?
7. Spørg nogle danskere, om de kender udtrykket „rettidig omhu“. Spørg dem også, om de ved, hvor det stammer fra.

SÅ

SÅ INDLEDER HOVEDSÆTNINGER

Så er en *konjunktion*, der bruges i *hovedsætninger* og har samme betydning som adverbiet *derfor*. Hovedsætninger, der indledes med **så** har ikke inversion. (Det har hovedsætninger, der indledes med *derfor*).

Eksempler

Jeg var meget glad for mine kolleger, **så** jeg havde ikke lyst til at flytte til vores afdeling i Grenå. Vores kontor i København skal lukke 1. oktober, **så** alle medarbejderne bliver fyret.

SÅ (AT) INDLEDER LEDSÆTNINGER

..., **så (at)** bruges også som *konjunktion* i *ledsætninger*.

..., **så (at)** forklarer meningen/hensigten med hovedsætningen eller en anden ledsætning, hvorfor man mener eller siger eller gør noget.

Ledsætninger med **så** har samme ordstilling som alle andre ledsætninger.

Eksempler

Ring til mig, **så (at)** vi kan få talt ordentligt sammen om vores samarbejdsproblemer med Gitte. Vent med at ringe til mig, til du er kommet ud fra kontoret, **så (at)** de andre ikke hører, hvad vi taler om.

SÅ SOM ADVERBIUM

Så (og så) bruges til at udtrykke *rækkefølge*.

Eksempel

Først fik vi en kop morgenkaffe. Og **så** præsenterede vores gamle chef den nye, **så** holdt den nye chef en kort tale, **så** gik vi tilbage til vores arbejde, **og så** gik dagen ellers, som den plejer.

En hovedsætning, der følger efter en ledsætning, indledes tit med **så**. Men kun i talesprog. **Så** har her betydningen i *den situation*.

Eksempel

Hvis Enisa går ned i tid, **så** kan jeg måske få hendes timer.

Når vi er færdige med vores projekt, **så** tager jeg til Mallorca uden min bærbare.

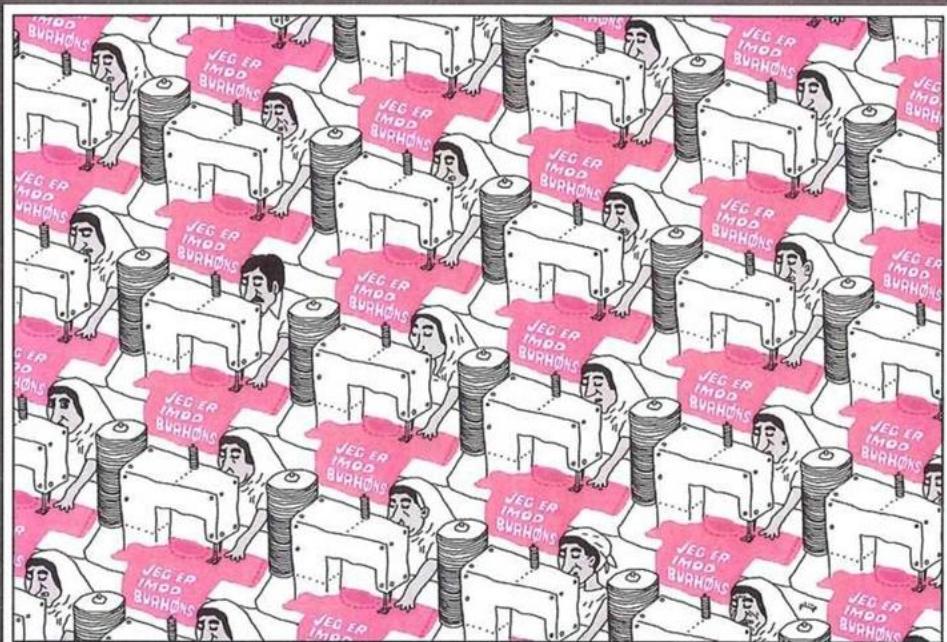
Adverbiet **så** bruges også til at understrege, det man siger. **Så** betyder her *meget*.

Eksempel

Jeg er **så** glad for, at jeg først skal møde klokken 9:00 på mit nye arbejde.

6

Noget om tøj, budskaber og bæredygtighed

De danske tekstilvirksomheder får produceret det meste af deres tøj i Asien.
Tøj er en af Danmarks helt store eksportvarer. Tøjet eksporteres hovedsageligt til europæiske lande.

1 Farver og budskaber

ORDFORRÅD

Understreg alle de verber og udtryk, der betyder, at man kommunikerer noget med sit farvevalg, fx udtrykket give udtryk for i tredje linje herunder.

Tænk dig om, når du klæder dig på til din næste jobsamtale! Ifølge et svensk karrieremagasin og en norsk farveekspert afhænger dine chancer nemlig af, hvilke farver du vælger at tage på. Du giver udtryk for din personlighed med dit farvevalg. Her er ekspertens råd til jobansøgere:

BLÅ er finansverdenens og erhvervslivets farve. Hvis du gerne vil udtrykke, at man kan have tillid til dig, skal du klæde dig i blåt. Konservativ marineblå og lyseblå er sikre kort. Det skulle også være lettere at få lån, hvis man klæder sig i marineblåt til et lånemøde i banken.

RØD sender et budskab om kamp, mod og styrke, så det kan måske være lidt risikabelt at gå til jobsamtale i rødt fra top til tå. Det kan nemlig virke truende over for chefens autoritet. En lille smule rødt er nok til at sende et signal om styrke.

ORANGE udstråler kreativitet og humor. Det passer fint, hvis det fx er et job i underholdnings- eller restaurantionsbranchen, du søger. Men igen: Lad være med at overdrive!

GRØN er den rigtige farve, hvis man gerne vil vise, at man er empatisk og omsorgsfuld. Det er derfor en god idé at være klædt i grønt, hvis man søger arbejde inden for omsorg og pleje eller som fx pædagog eller naturvejleder.

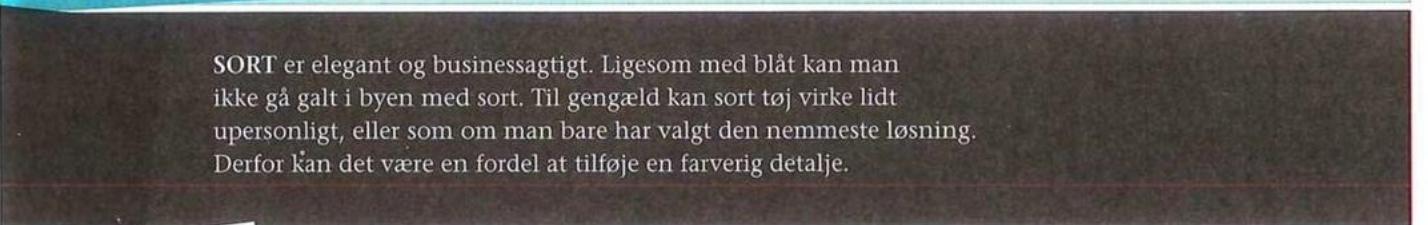
GUL er intellektrets farve. Hvis man søger et vidensbaseret job, skal man tage noget gult på for at signalere, at man er vidende og intelligent. Men overdriv ikke! Lidt gult er nok.

SAMTALE

1. Hvilken farve skal man ifølge farveeksperten og karrieremagasinet tage på til jobsamtalen, hvis man søger et job som fx
 - a studievært i et tv-comedyshow?
 - b gartner med ansvar for daglig vedligeholdelse af de grønne arealer omkring et luksushotel?
 - c forsker på et samfundsvidenkabeligt forskningsinstitut?
 - d massør i et helsecenter?

TURKIS er den farve, man skal vælge, hvis man vil virke frisk og ungdommelig. Farven er også velegnet til jobsamtaler, hvor man gerne skulle signalere godt helbred og god hygiejne. Igen er det ikke en farve, man skal overdrive.

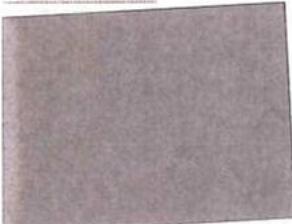

SORT er elegant og businessagtigt. Ligesom med blåt kan man ikke gå galt i byen med sort. Til gengæld kan sort tøj virke lidt upersonligt, eller som om man bare har valgt den nemmeste løsning. Derfor kan det være en fordel at tilføje en farverig detalje.

HVID er en neutral farve og siger ikke særlig meget om ens personlighed. Hvis man gerne vil adskille sig fra de andre ansøgere, er det derfor ikke så smart at komme i hvidt. På den anden side sender hvid også det signal, at man er seriøs. Og det er jo altid en positiv egenskab.

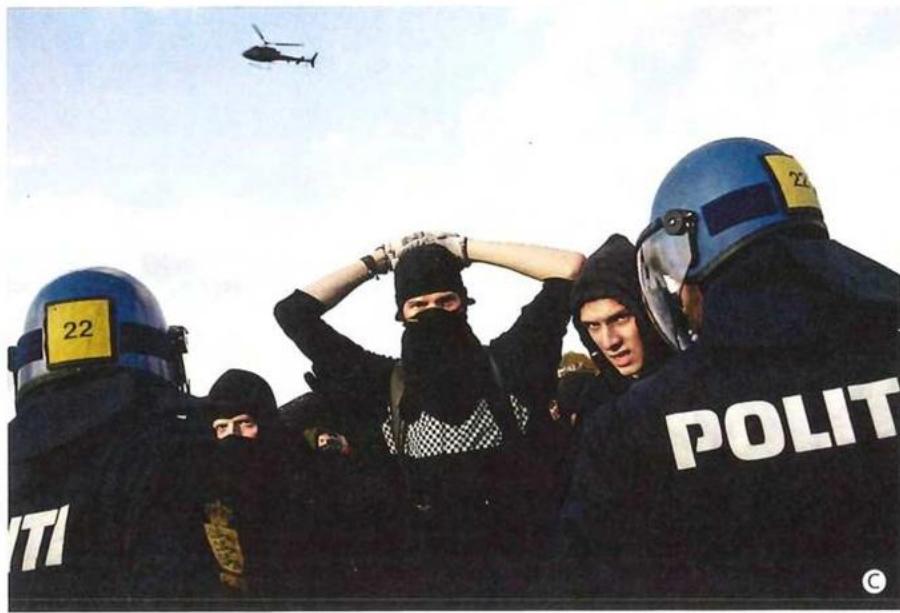
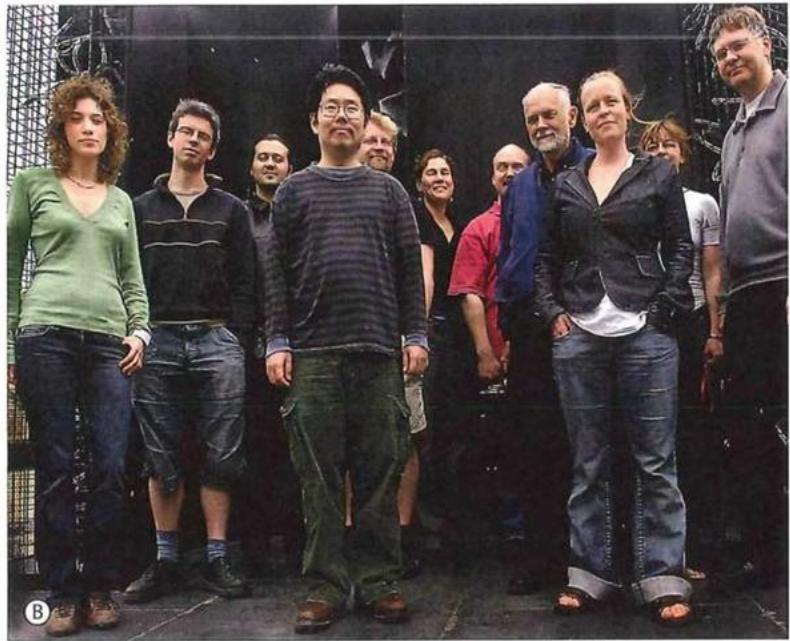
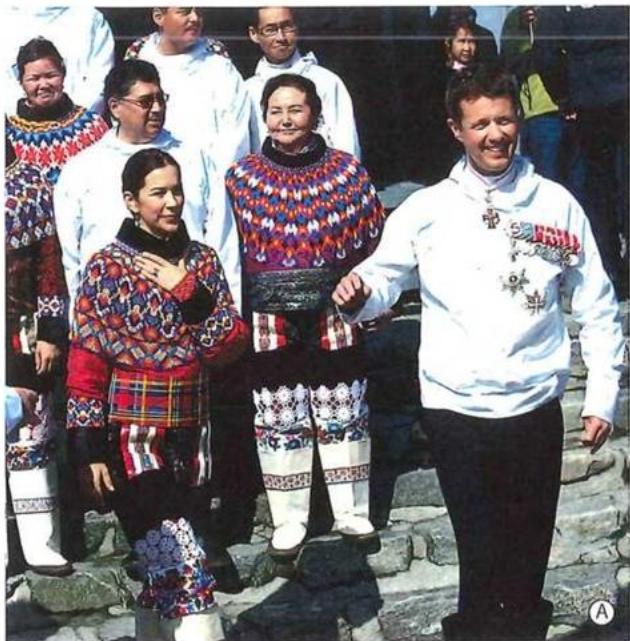

BRUN/BEIGE får folk til at føle sig trygge. Det passer godt til jobsamtaler, hvor det er en fordel at blive opfattet som stabil og jordnær. Kommer du i brunt og beige, giver du indtryk af, at du er én, man kan regne med! Og samtidig viser du, at du er realistisk og ikke får flyvske ideer.

GRÅ er den kedeligste og mest intetsigende af alle farverne. Ligesom hvid fortæller den ikke noget om din personlighed. Nogle grå nuancer kan dog være elegante. Men et generelt godt råd: Klæd dig aldrig 100 procent i gråt til en jobsamtale. Hvis du elsker gråt, så pep det op med noget med farver.

2. Er der noget om snakken? Eller er det noget pjat?
3. Hvordan har I det selv med tøj og farver?
4. Har I selv overvejet jeres påklædning før en jobsamtale, en mundtlig eksamen eller lignende?

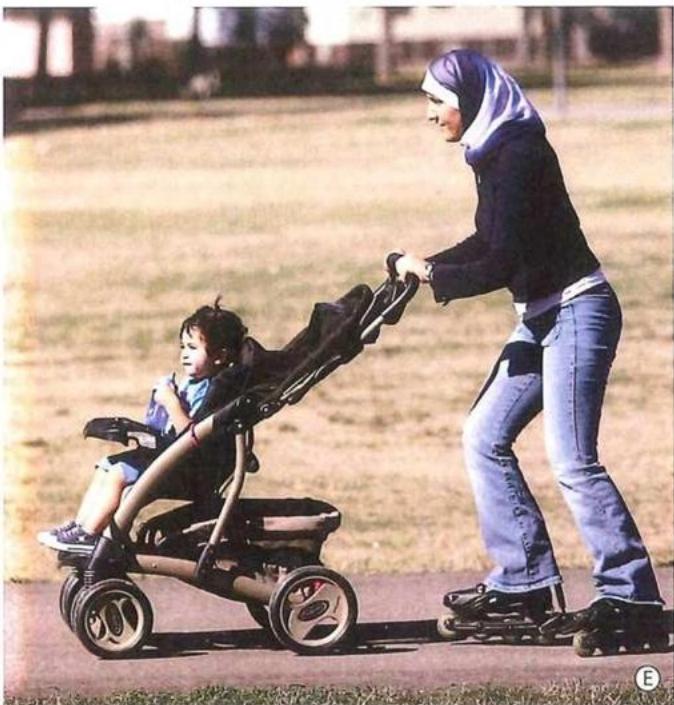
2 Tøj og budskaber

Tre og tre

1. Beskriv de forskellige menneskers påklædning på billederne Ⓐ-Ⓖ.

Der er ordhjælp på side 114-115, men I får også brug for ordene:
nationaldragt^{en,-er}, rygmærke^{et,-r}, hættetrøje^{en,-r}, hjelm^{en,-e}.

2. Diskuter, hvad de forskellige mennesker på billederne udtrykker med deres påklædning. For hvert af billederne skal I blive enige om mindst to ting, der signaleres. Brug de „kommunikationsord og udtryk“, som I understregede i nr. 1. Farver og budskaber.

SKRIFTLIG OPGAVE

Beskriv, hvad personerne på billedeerne Ⓐ-⦿ har på, og fortæl, hvad du mener, de udtrykker med deres påklædning.

3 Kvalifikationerne er jo trods alt det vigtigste!

UGEAVISEN I vores serie om skrevne og uskrevne regler på danske arbejdspladser tager vi i dag fat på emnet tøj.

Er medarbejdernes påklædning noget, som ledere eller kolleger blander sig i? Eller er der frit valg fra alle hylder, skuffer og bøjler, så vi bare kan klæde os efter vejr og humør?

Vi starter på Vestervangens Skole, en helt almindelig folkeskole, hvor vi har talt med skoleleder Bjarne Smedes.

Har I regler for lærernes påklædning?
Næ, det har endnu ikke været nødvendigt med en politik på det område. Men vi har nok nogle uskrevne regler. Mon ikke man har det de fleste steder? Som sagt har jeg ikke oplevet nogen situationer, hvor jeg har savnet nogle nedskrevne regler.

Hvordan forholder I jer til piercinger og tatoveringer? Må en lærer godt have det?
Tatoveringer er jo blevet meget almindelige i de senere år, så der er selvfølgelig også nogle af vores lærere, der har tatoveringer. Synlige piercinger har jeg endnu ikke set blandt lærerne. Altså bortset fra dem i øerne.

Hvis en ansøger kommer til jobsamtale med piercinger i ansigtet og meget iøjnefaldende tatoveringer, så ville jeg først se på vedkommendes kvalifikationer. Det er jo trods alt det vigtigste! Og så ville jeg tage en generel snak om hans eller hendes udseende. Og piercingerne i ansigtet, dem ville jeg nok bede ham eller hende tage ud. Skolelærere er jo en slags rollemodeller for deres elever.

Må lærerne komme i shorts og klipklapper på en varm sommerdag?
Sandaler og klipklapper er helt i orden. Og også shorts, hvis de er

knælange. Det er jo vigtigt, at man føler sig fysisk godt tilpas, også på sådan en rigtig hed sommerdag. Men jeg vil ikke bryde mig om, at lærerne kommer i korte, badebukseagtige shorts. Så hvis det skete, ville jeg påtale det.

Hvad siger I til T-shirts med budskaber?
Jeg synes ikke, en lærer skal komme med et tydeligt politisk budskab på sin T-shirt. Så det ville jeg også tage en snak om. I hvert fald hvis det politiske budskab fx var, at man skulle stemme på et bestemt parti. Børnene må selvfølgelig gerne vide, hvilke politiske holdninger deres lærere har, men lærere skal ikke agitere for en bestemt holdning. Lærerne skal jo hjælpe eleverne med at danne deres egne holdninger.

Må en lærer komme i en nedringet, lårkort kjole?
En af de uskrevne regler er helt sikert, at man som lærer ikke klæder sig udfordrende, når man er på arbejde. Jeg tror også, de allerallerflest lærere er opmærksomme på, hvilke signaler de sender gennem deres påklædning, så det er heldigvis ikke noget, jeg har behøvet at blande mig i. Jeg har faktisk aldrig oplevet, at en lærer var meget udfordrende klædt.

Men for nogle år siden havde vi faktisk emnet oppe i en langvarig debat om børnenes tøj. Den strakte sig over flere måneder.

Det startede med, at nogle forældre opfordrede skolen til at indføre ordensregler for påklædning. De skulle gælde både for børnene og de voksne. Det var dengang, det var på mode blandt piger at gå med et stykke bar mave mellem en lille top og nederdelen eller bukserne. Og drengene gik i de der såkaldte hængerøvsbukser, hvor man kunne se det meste af balderne, når de bukkede sig ned.

Det var nogle forældre i de små klasser, der tog initiativ til debatten. De var trætte af at have daglige konflikter med deres små piger, der ville gå med bare maver ligesom de store. Og de syntes generelt, at man skulle forbyde børnene at gå i tøj, der ikke dækkede mave og balder.

Heldigvis slap vi for at indføre påklædningsregler og forbud. Det ville jeg have været ked af. Den slags kan nemt blive meget besværligt at administrere.

Men der kom faktisk nogle gode diskussioner ud af det både i klasserne, på lærerværelset, i skolebestyrelsen og til forældremøder. Og det var mit klare indtryk, at lærerne var helt bevidste om, hvad tøj kan udtrykke og om deres eget ansvar i den forbindelse. Derfor mener jeg ikke, vi behøver nogen nedskrevne dresscode for lærerne her på skolen.

ORDFORRÅD OG GRAMMATIK

Hjemme, når du har læst og forstået teksten:

Understreg fem ord og udtryk, som du gerne vil begynde at bruge selv.

To og to i klassen.

Vis hinanden jeres understregninger. Snak om dem, og prøv at lave andre eksempler mundtligt.

SPØRGSMÅL OG DISKUSSION

Tre og tre. *Formuler sammen tre spørgsmål, som I synes, det kunne være interessant at diskutere i klassen på baggrund af interviewet.*

Skriv spørgsmålene på tavlen, og diskuter dem.

4 Jo mere kundekontakt man har, jo mere skal man tænke på det

LYT Christine Briand er direktør for et reklamebureau.

Hør interviewet med hende om hendes holdninger til personalets påklædning.

Find ud af, hvad hun siger om:

- dresscode
- signaler
- kunderne
- piercinger og tatoveringer
- shorts og klipklapper
- T-shirts med budskaber
- kjolelængde

Jo ..., jo ...

Jo mere kundekontakt man har, jo mere skal man tænke på sin påklædning.

Jo oftere man vasker sit tøj, jo hurtigere bliver det slidt.

Læg mærke til ledstillingen. I eksemplerne er ledstillingen i den første sætning s v og v s i den anden.

Man kan også bruge udtrykket i en forkortet version:

A: Har jeg for mange farver på? B: Nej, nej! Jo flere, jo bedre!

To og to

Diskuter Christine Briands holdning til personalets påklædning.

Er den/hun streng/afslappet/urimelig/rimelig/formuftig/latterlig/gammeldags/moderne/professionel/konservativ/...?

Brug fx På den ene side På den anden side ...

På nogle punkter På andre punkter ...

Det kommer (lidt) an på, om .../hv- ...

Det afhænger af, om .../hv- ...

5 Hvordan har du det med tøj?

SE LYT VOXPOP

Jamila

Issa

Bodil

Uffe

Kenneth

Camilla

Grethe

Anna

Læs og forstå kommentarerne herunder. (De høres ikke på videoen).

Se videoen.

Hvem skal have hvilken kommentar, synes I?

- a Det er da spild af penge, hvis du ikke bruger det, du køber!
- b Kan du ikke bare selv sige, hvad du mener? Hvorfor skal tøjet gøre det?
- c Ja, du har søreme meget at glæde dig til!
- d Men ikke bukser og trøjer og jakker og ...?
- e Helt enig! Jeg kan heller ikke fordrage at have tøj på, der strammer eller kradser eller ...
- f Er det ikke en lettelse? Det må i hvert fald være meget billigere!
- g Ja, dem kan man ikke så godt arve. I hvert fald ikke, hvis de er slidte.
- h Ja, jeg synes også, det er meget nemmere at være spontan, når man har fri.

6 Ordforråd

STEDER OG TING TIL TØJ

skab ^{et/-e} · klædeskab/garderobeskab/tøjskab · kommode ^{en-r}
hylde ^{en-r} · skuffe ^{en-r} · bøjle ^{en-r} · tøjstativ ^{et/-er} · prøverum ^{et/-}

NÅR MAN PRØVER SKO OG TØJ

sko kan

passe¹, klemme²
være (for) store/små/brede/smallle/spidse/flade/højhælede/klodsede, størrelse 42, ...

bukser kan

passe¹, stramme¹, sidde⁰ godt/dårligt, klæde² én, ...
være (for) korte/lange/stramme/vide/et nummer for små/ternede/ ...

en kjole og en nederdel kan

passe¹, stramme¹, sidde⁰ godt/dårligt, klæde² én,
være (for) kort/lang/stram/vid/spraglet/....

Diskuter, hvad man kan sige om et jakkesæt, en sweater, en frakke, et par støvler, ...

HVAD MAN GØR MED TØJ OG SKO

Man kan

tage¹ tøj/sko på/af
 have¹ tøj/sko på
 skifte¹ tøj/sko/et barn
 klæde² et barn/... på/af, give et barn/... tøj/sko på
 klæde om (fx når man skal dyrke sport)
 klæde sig af
 klæde sig på
 klæde sig om
 klæde sig ud (som klovn/...) til karneval/fastelavn
 være¹ omklædt/udklædt/velklædt/påklædt/nøgen(afklædt)
 (ikke/godt) passe¹ sit tøj/en kjole, ...
 lægge¹ en nederdel/et par bukser/... ind/ud/op/ned
 have en enkel/sjov/elegant/ ... (tøj)stil
 være enkelt/sjovt/elegant/... klædt
 gå¹ med/i hvidt/farvestrålende/stramt/praktisk/det samme/... tøj
 (altid/mest) gå i sort/hvidt/rødt/... (altså uden ordet „tøj“)

Diskuter, hvad man ellers kan gå i/med.

7 Tryk, rytme og melodi

■ LYT EKSEMPEL

A: Hvórför er det kún børnene, der skal klædes úd til fastelávn?

B: Jamen, dū må da ógså gérne kómme údklædt!

A: Hvorfor er det kun børnene, der skal klædes ud til fastelavn?

B: Jamen, du må da også gerne komme udklædt!

■ LYT ØVELSE

Lyt, sæt trykstreger og tegn ringe. Læg mærke til melodien.

1. Min far går tit i grønt, og det klæder ham rigtig godt.
2. Øv,ærmerne er for korte, og de kan ikke lægges ned.
3. Støvlerne klemmer lidt, og jeg synes også, de er alt for klodsede.
4. Tag den lige af, og prøv den her i stedet. Den er et nummer større.
5. Skynd dig at klæde om! De andre er allerede i gang med at varme op.
6. Behøver vi klæde om til middagen? Eller kan vi godt bare komme i det her?

8 Lyt, skriv og gentag

■ LYT 1. På vej i byen

Amira: 6 ord

Beate: 14 ord

Amira: 7 ord

Beate: 10 ord

■ LYT 2. I byen

Carl: 20 ord

Dejan: 7 ord

Carl: 14 ord

Dejan: 8 ord

Carl: 15 ord

■ LYT 3. På vej hjem fra byen

Emily: 11 ord

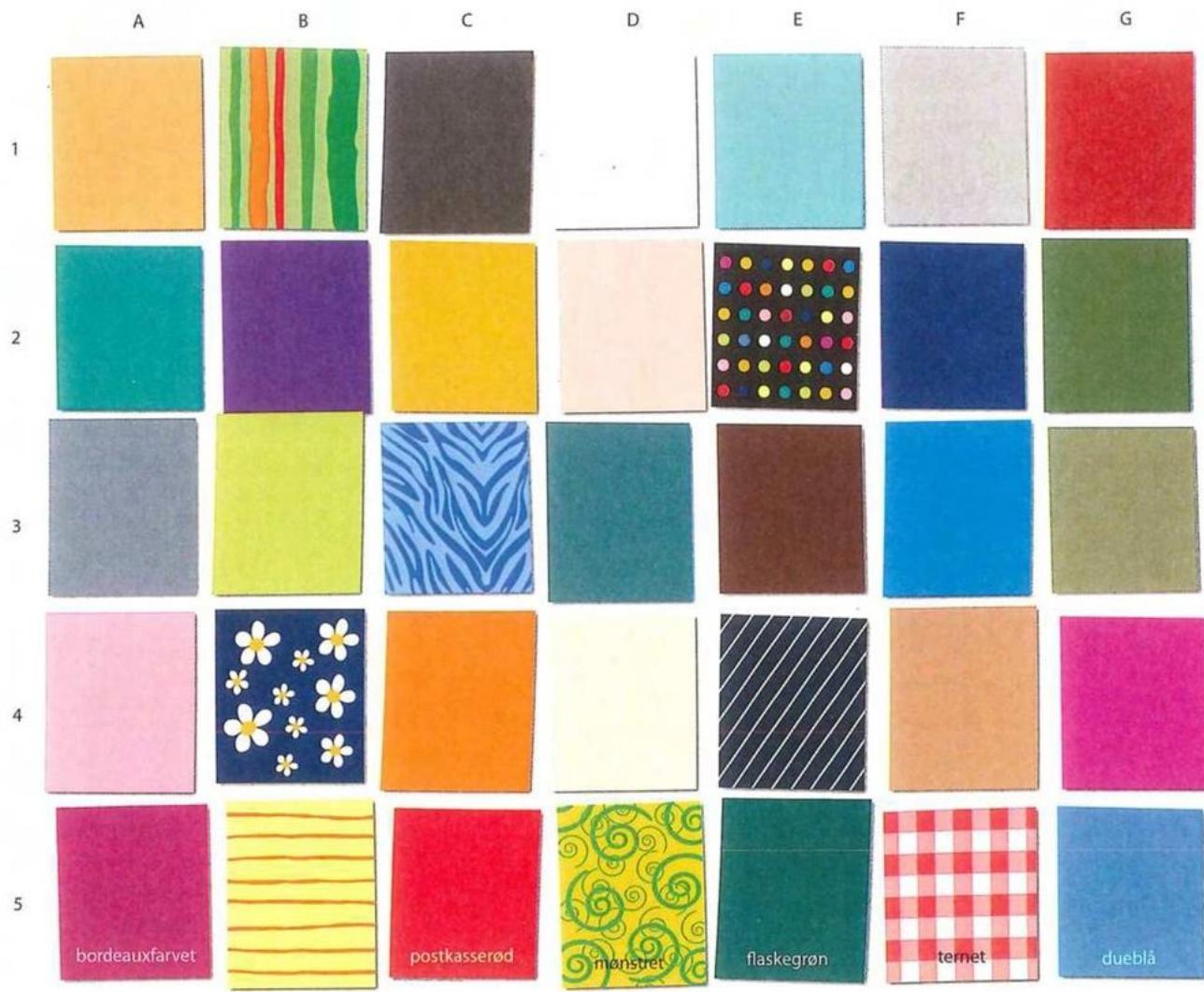
Frederik: 15 ord

Emily: 19 ord

Frederik: 12 ord

Emily: 5 ord

Frederik: 14 ord

Hvad tror I, nogle af de andre farver/mønstre bliver kaldt på dansk?
 Eller hvad synes I, ville være passende?

9 Mig og mit tøj

MUNDTIG OPGAVE

Forbered dig på at fortælle om dit eget forhold til tøj.

Brug ord og udtryk fra nr. 1, 2, 3, 4, 6, 7 og 8 og fra tegningerne side 114-115.

Skriv nøgleord, så du er sikker på, at du får brugt det nye ordforråd.

Fortæl fx:

- hvad for noget tøj du har det bedst i, og hvad du ikke bryder dig om at have på.
- om tøj er noget, du er nødt til at forholde dig til i forhold til arbejde eller i andre sammenhænge.
- om der var tøj, du ikke måtte have på, da du var barn og teenager.
- om du har ændret dit forhold til tøj, efter du er kommet til Danmark.
- hvad der får dig til at holde op med at gå med noget bestemt tøj/fodtøj.
- hvad du gør med dit aflagte tøj.
- i hvilke situationer, du lægger mærke til andres påklædning.

10 Diskussion

Læs de følgende udsagn, og diskuter dem i grupper på tre eller fire.

Hver af jer vælger et spørgsmål, som I gerne vil diskutere.

I skal fortælle resten af klassen om jeres diskussion.

1. Pelse, skind- og lædertøj burde forbydes.
2. Det er modeindustriens skyld, at der er så mange, der lider af spiseforstyrrelser.
3. Vi skal holde op med at købe mere tøj, end vi objektivt set har brug for.
4. Alle skoleelever burde gå med skoleuniform.
5. Danskerne gør for lidt ud af deres påklædning.
6. Mænd er bange for at gå i farver.
7. Stiletter og burkaer er kvindeundertrykkende.
8. Tøjet har ikke nogen betydning for folks første indtryk af hinanden.

SKRIFTLIG OPGAVE

Vælg tre af udsagnene, og kommenter dem, eller gå i dybden med et af dem.

11 Ham den høje med den prikkede skjorte

MUNDTlig ØVELSE

A: Hvad er det nu, han/hun hedder?/Hvor er det nu, hun/han kommer fra?/Hv- er det nu, ...?

B: Hvem?

A: $\left\{ \begin{array}{l} \text{Ham spanieren/Hende tv-værtens med de store briller/Ham den nye/Hende Maria} \\ \text{Hende} \end{array} \right\} \text{den } \left\{ \begin{array}{l} \text{høje/lille/...} \\ \text{lyshårede/skaldede/...} \end{array} \right\} \text{med } \left\{ \begin{array}{l} \text{rygsækken/...} \\ \text{slipset/...} \\ \text{stiletterne/...} \end{array} \right\} \text{og } \left\{ \begin{array}{l} \text{den røde kjole/...} \\ \text{det blå jakkesæt/...} \\ \text{de store briller/...} \end{array} \right\}$

B: Nåh, (ham,/hende,) han/hun ...

A: Nåh ja, det er også rigtigt.

Ham med kasketten og hende den rødhårede

Læg mærke til, at man i uformelt talesprog bruger **ham** og **hende** foran en betegnelse i bestemt form, også når det er subjekt i sætningen.

Eksempler

A: Kender du nogen af dem, der er her?

B: Ja, **ham** med kasketten er min fætter. Og **hende** den rødhårede er hans kæreste.

12 Hvad for en ... og hvilken ...?

■ **LYT** Læs grammatikken side 133. Lyt, skriv og gentag.

1. 12 ord
2. 13 ord
3. 11 ord
4. 14 ord
5. 21 ord
6. 19 ord

13 Tænketantens blog

Tænketanten er blogger. Hun skriver om stort og småt, og der er mange, der følger hendes blog.

Læs bloggen, og sæt navn på beskrivelserne herunder.

Der er to af beskrivelserne, der ikke passer på nogen af dem, der kommenterer Tænketantens blogindlæg.

- a _____ er optaget af miljøet og menneskers arbejdsforhold.
- b _____ synes hellere, man skal gå efter kvalitet end pris.
- c _____ synes kun, man skal gå i genbrugstøj.
- d _____ forholder sig meget konkret til problemet med tøjbjerget, der skal væk.
- e _____ har selv haft et problem, der ligner *Tænketantens*, og fundet en enkel løsning.
- f _____ foreslår *Tænketanten* at bytte tøj med familie og venner.
- g _____ er fornuftig og forudseende og gemmer det bedste af sit aflagte tøj.
- h _____ tænker på dansk økonomi og på økonomien i andre lande.
- i _____ er optaget af dyrevelfærd.
- j _____ har ikke råd til at købe tøj.
- k _____ synes, man skal gøre, hvad man har lyst til og bryder sig ikke om dobbeltmoral.

Hjælp!

Jeg har brugt dagen på at rydde op i min kommode og mit klædeskab efter principippet: Ud med alt, hvad jeg ikke har fået med i det sidste år! Nu er der kun det tilbage, som jeg rent faktisk bruger. Det var en lettelse! Men jeg må indrømme, at jeg skammer mig, når jeg kigger på alt det tøj, der nu ligger på mit gulv: Tre store plastiksække med blandet tøj. Derudover en bunke overtøj: to jakker, en skindjakke, fire frakker, en pels. Og et joggingsæt, et skisæt og to badekåber. Og fodtøj: tre par støvler, elleve par flade sko, fem par højhælede, tre par sandaler! Intet af det er slidt eller plettet eller i stykker. Jeg kan passe det hele, jeg går bare ikke med det. Meget af det har jeg kun haft på en gang eller to, og noget har jeg ALDRIG haft på!

Er det en sygdom? Har den et navn? Hvordan kommer jeg af med det bjerg af tøj? Hvad gør I andre med jeres aflagte tøj? Hvordan undgår jeg at komme i samme situation igen? Med andre ord: Hvordan får jeg bedre tøjvaner? Jeg venter spændt på gode råd og kommentarer fra jer derude!

Tænketanten

1. af TrineK

Har du vundet i lotto eller røvet en bank? Du må jo have et kæmpe tøjbudget, når du bare kan købe alt muligt, du ikke har brug for. Jeg er en fattigrøv, og min beskedne garderobe består af tøj, jeg har arvet fra venner og bekendte. Hvis du er sådan en almindelig medium/str. 38 (sko 39), kan du bare give mig din adresse. Så kommer jeg gerne og henter dit tøjbjerg. Jeg mangler fx en ordentlig varm vinterjakke og trænger til et par støvler uden huller.

2. af VPK

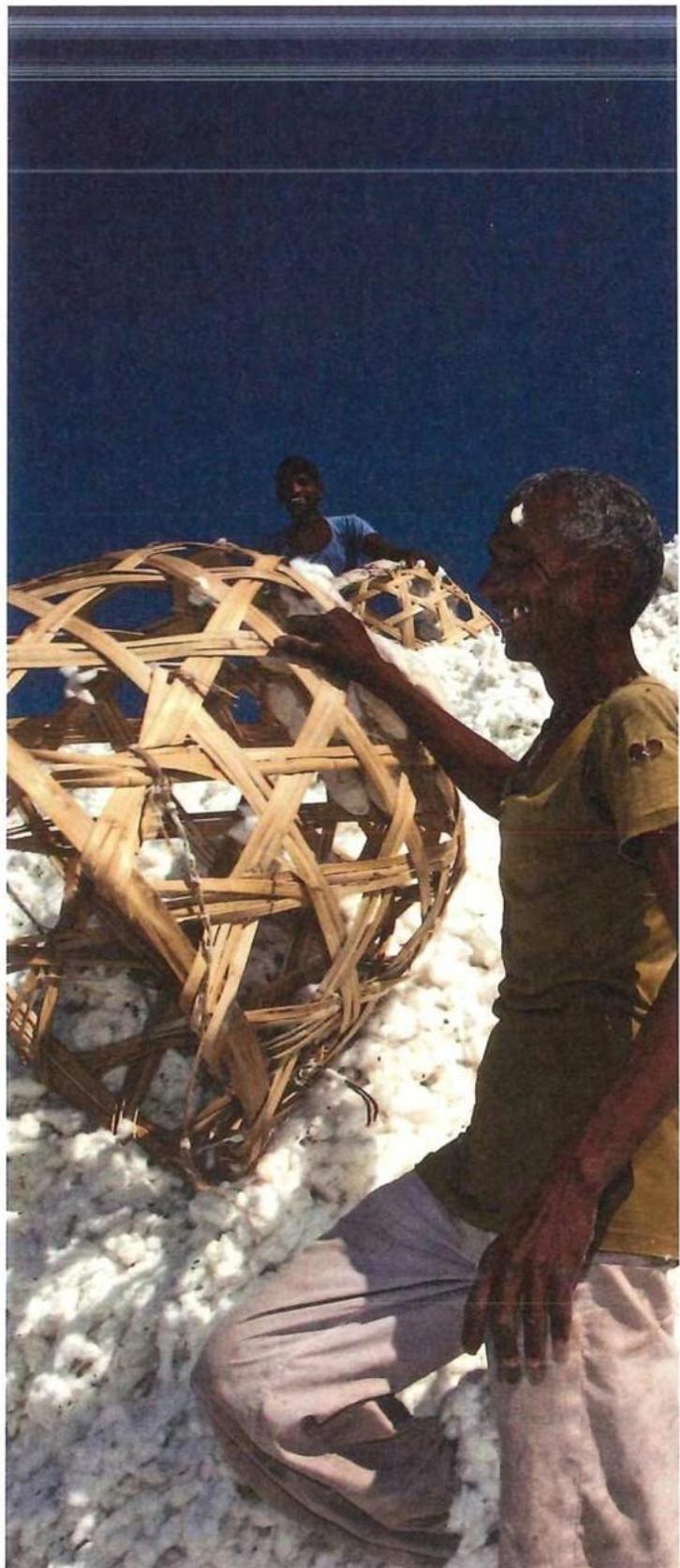
Hvis du skal ændre dine vaner, bliver du vist nødt til at nedlægge dit dankort. Det har jeg gjort. Nu hæver jeg hver uge et bestemt beløb i kontanter, og de penge skal dække alle ugens indkøb. Også tøj. Jeg havde nemlig også nogle ret sindssyge indkøbsvaner. Selv om jeg bare skulle i byen efter et kilo kartofler og en liter mælk, røg der hver gang alle mulige dyre specialiteter og delikatesser med ned i kurven. Somme tider anede jeg ikke engang, hvad det var. Jeg kunne bare ikke lade være med at købe det. Men det kan jeg nu. I dag køber jeg kun det, jeg har brug for. Også når det gælder tøj. Med rigtige penge impulskøber jeg nemlig ikke. Og det kan ses på min bankkonto!

3. af HrKnudsen

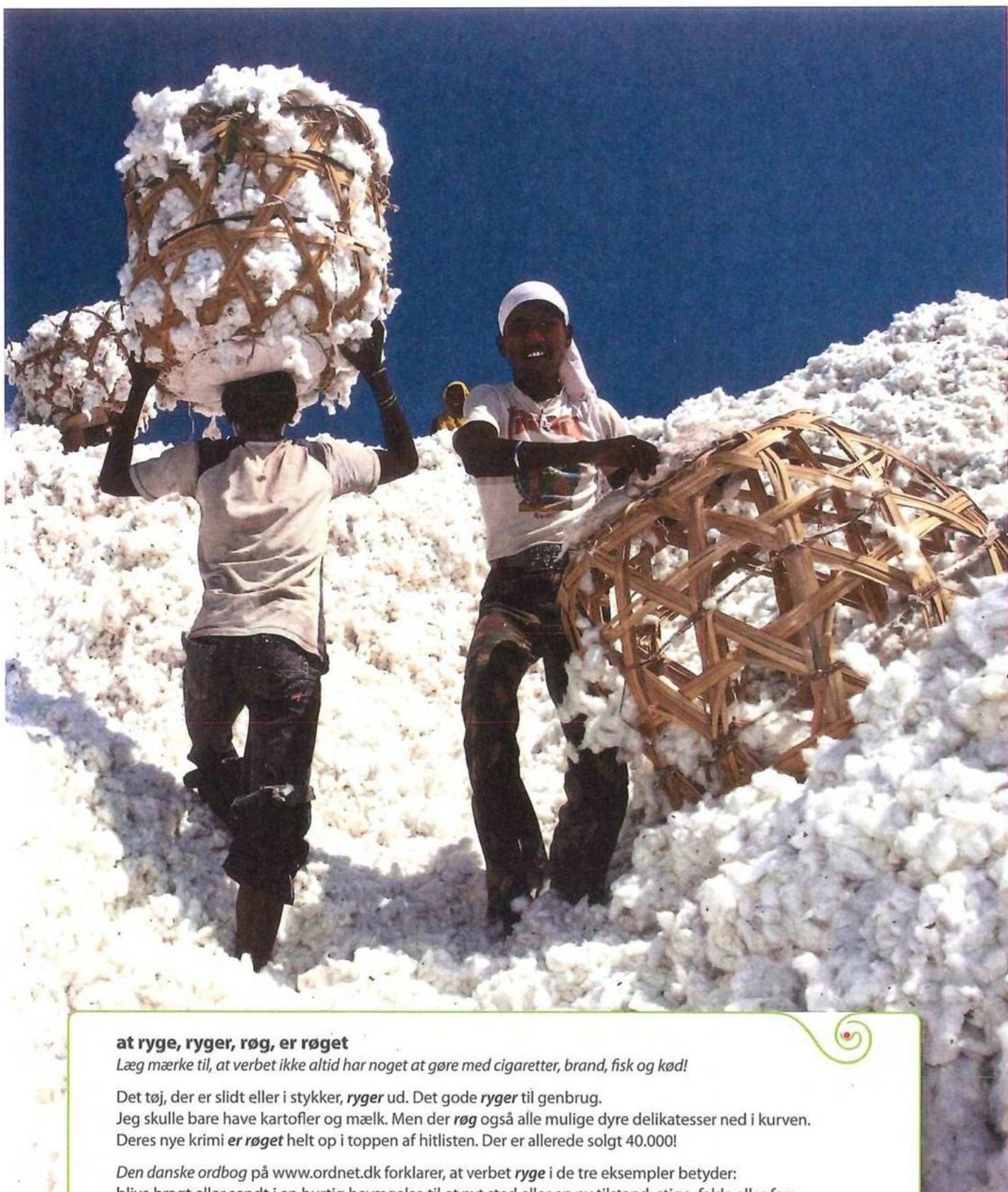
Ja, det er en sygdom: Du er shopaholic. Eller på dansk: Du har købemani. Og man kan gå i terapi og blive kureret for det. Det vil jeg ráde dig til at gøre, for det er da meningsløst at smide penge ud af vinduet. Mht. hvad jeg selv gør med mit aflagte tøj: Det ryger ud, når det er slidt op. Det, der kun er lidt slidt, ryger på loftet. Jeg er for nærig til at smide godt tøj ud, og man ved aldrig, om det bliver moderne igen. Og hvis ikke, er det godt at have noget gammelt tøj, jeg kan bruge til havearbejde, eller når jeg skal lave noget andet praktisk, der sviner. Men så meget arbejdstøj har du nok ikke brug for! Så mit bedste rád er som sagt at søge professionel hjælp. Det koster selvfølgelig, men det lyder, som om det godt kan betale sig for dig i det lange løb.

4. af Tommy, Aarhus

Nu ved jeg ikke, hvad det er for noget tøj, du går og køber. Men jeg kan forestille mig, at det er alle mulige tilbud, som du falder for i storcentre og supermarkeder og lavpriskæder. Der kommer hele tiden nye kollektioner af billigt lortetøj og elendige skodsko. Køb dog noget, der er ordentligt lavet, og som kan holde længe! Men hele ideen er selvfølgelig, at vi skal købe og smide væk med korte mellemrum. Tøjet er lige præcis så billigt, at selv teenagere har rád til at købe nyt, hver gang de får lommepenge/tøjpenge. I 13-14-årsalderen får de altså grundlagt nogle rigtig dårlige forbrugsvaner, og de fleste af dem fortsætter med de samme vaner, når de bliver voksne. Hvornår begyndte du selv på det der usunde købemønster?

Bomuldsmarker udgør knapt 3% procent af verdens samlede landbrugsareal, men tegner sig for 16% af forbruget af pesticider. Dyrkning af bomuld kræver enorme mængder vand. Til produktion af et ton bomuld går der 25.000 liter vand.

at ryge, ryger, røg, er røget

Læg mærke til, at verbet ikke altid har noget at gøre med cigaretter, brand, fisk og kød!

Det tøj, der er slidt eller i stykker, **ryger** ud. Det gode **ryger** til genbrug.

Jeg skulle bare have kartofler og mælk. Men der **røg** også alle mulige dyre delikatesser ned i kurven.

Deres nye krimi **er røget** helt op i toppen af hitlisten. Der er allerede solgt 40.000!

Den danske ordbog på www.ordnet.dk forklarer, at verbet **ryge** i de tre eksempler betyder: blive bragt eller sendt i en hurtig bevægelse til et nyt sted eller en ny tilstand; stige, falde eller fare hurtigt eller pludseligt.

Og læs disse eksempler:

Ægteskabet **røg**, da konen opdagede, at han havde brugt hele deres opsparing på spil.

De billetter, jeg havde bestilt til koncerthen, **er desværre røget**. Jeg glemte, at de skulle betales inden d. 12. Øv!

Her har det en anden betydning. Den danske ordbog forklarer, at **ryge** i de to eksempler betyder: ikke blive til noget; gå tabt; forsvinde.

Danske minkavlere producerer ca. 15 millioner minkskind årligt. Der har i en årrække været stor efterspørgsel efter bl.a. dansk mink i Kina. Ca. 6000 mennesker er beskæftiget i den danske minkbranche. Branchen møder modstand fra dyreværnsorganisationer, som ønsker forbud mod minkproduktion.

5. af Spids

Jeg er helt enig med Tommy! Vi bliver manipuleret til at købe alt muligt, vi overhovedet ikke behøver. Så vi når næsten ikke at bruge det, før vi smider det væk igen. Og mht. tøj, så er det meste jo farvet og vævet og syet af underbetalte arbejdere i østen. Det er måske oven i købet børn, der har plukket bomulden eller arbejdet på en tøjfabrik i stedet for at gå i skole. Og tit bliver tøjet produceret på en måde, så vandet og jorden bliver forurenset af alle mulige kemikalier og pesticider, der skal gøre produktionen hurtigere og billigere. Så hold op med at købe møgtøj! Køb kun tøj, når det er noget, du virkelig trænger til. Og køb allerhelst bæredygtigt tøj, dvs. det, der er miljømærket!

6. af Zoeé

Lige en kommentar til de to sidste: Er I ikke lidt hellige?!? Bruger I aldrig penge på noget, som I i virkeligheden sagtens kunne undvære? Måske er det ikke tøj, men så fx gadgets, den sidste nye smartphone (selv om den gamle ikke fejler noget), et eller andet til jeres bolig, lækre ting til hud og hår, takeaway, cafébesøg, rejser ... noget som I simpelthen bare MÅ have? Og er det ikke helt okay? Hvorfor skal altting være så kedeligt? Men bortset fra det, så har jeg selv ret svært ved at smide lækkert tøj væk, selv om jeg ikke går i det mere. Noget af det gemmer jeg på loftet, og så forestiller jeg mig, at jeg engang får en datter, der bliver lykkelig over at finde det. Min egen yndlingskjole lige for tiden har faktisk været min mormors!

7. af Jan Bogs

Zoeé har ret. Selvfølgelig er det i orden at købe andet end det, der er livsnødvendigt! Selvfølgelig er det okay at forbruge. Og det er ikke bare okay, men nødvendigt! Hvad skal kineserne og vietnameserne og inderne ellers leve af? Og hvad skal danskerne leve af, hvis der ikke er nogen, der vil spise vores svinekød og ost og smør? Eller købe vores medicin? Eller gå med vores minkpelse!

8. af Sigurd

Der er noget om det, Jan Bogs siger. Bortset fra det med minkene! Jeg fatter ikke, at der er mennesker, der kan finde på at klæde sig i 50 døde dyr, der er så uheldige at være udstyret med en silkeblød pels. Og som oven i købet har haft et kort og elendigt liv i et lillebitte bur. Mange af dem kravler rundt i deres bure med åbne kødsår efter bid. Har lige set det i tv. Det skulle forbydes!

9. af Fatima Y

Hvis vi lige kunne være lidt mindre forargede og lidt mere praktiske!! Tænketanten beder om forslag til, hvordan hun kan komme af med alt sit kasserede tøj. Her er mine forslag:

- 1) Aflever det i en genbrugsbutik, hvor pengene fra salget går til et godt formål.
De mangler velholdt, rent tøj.
 - 2) Forær det til nogen, der har behov for det. Giv det fx til et asylcenter eller Reden.
 - 3) Sælg det på et loppemarked. Måske ikke for pengenes skyld, men fordi det er sjovt og hyggeligt.
 - 4) Sælg det på nettet. Fx på Trendsales eller Den Blå Avis. Personligt synes jeg, det er ret besværligt i forhold til udbyttet. Men i din situation kan det nok godt betale sig. Og så kan det da godt være, du skulle lytte til VPK's råd om at bruge kontanter i fremtiden. Eller Hr. Knudsens råd om at søge hjælp. Held og lykke med projektet!
-

Tak for alle jeres råd og kommentarer. I har givet mig noget at tænke over!

Så det vil jeg gøre, indtil I hører fra mig igen. Og så skal jeg også nok fortælle jer, hvad jeg endte med at gøre med mit tøjbjerg!

Tænketanten

14 Behov og nødvendighed

ORDFORRÅD

Find i blogindlæggene ord og udtryk, der har med **behov** eller **nødvendighed** at gøre.

15 Skriv på bloggen

SKRIFTLIG OPGAVE

Vælg en af de tre opgaver.

1. Skriv en kommentar til Tænketanten fra en person, som du „opfinder“. Brug din fantasi.
2. Skriv en kommentar til Tænketanten fra dig selv. Skriv din egen mening! Fortæl evt., om der er nogen af de andre, du er enig/uenig med.
3. Skriv Tænketantens næste indlæg. Nu har hun tænkt over alle de reaktioner, der kom fra folk efter hendes første indlæg. Hun kommenterer nogle af de råd og kommentarer, hun fik. Som lovet fortæller hun også, hvad hun har besluttet at gøre med sit aflagte tøj.

16 Øreringe eller den slags, det er ikke mig

LYT Ved du, hvad *manchetknapper* og *en slipsenål* er?

Og kender du udtrykket *at få myrekryb*?

1. Hvorfor har Henrik sit armbånd på?
2. Hvordan har han det ellers med at gå med smykker?
3. Hvad er hans erfaring med manchetknapper og slipsenål?
4. Hvordan går Henrik klædt på arbejde?
5. Hvordan har han det med jakkesæt?
6. Henriks kæreste kunne godt tænke sig, at Henrik ændrede sin tøjstil lidt. Hvordan?
7. Hvad siger Henrik til det?
8. Hvor gammel tror du, Henrik er?
9. Henrik siger „Det skal jeg lade være usagt“. Hvad tror du, det betyder?
10. Hvis du skulle stille Henrik et ekstra spørgsmål, hvad skulle det så være?

17 Behov og nødvendighed

ØVELSE

To og to. Hvilket/hvilke af udtrykkene giver mening i sammenhængen?

Der kan godt være flere muligheder. I nogle af eksemplerne skal du tilføje et ord (fx du eller ikke).

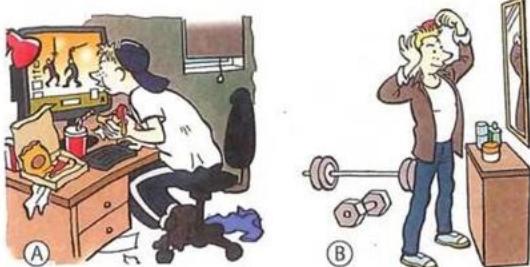
få/have brug for · få/have behov for · blive/være nødt til · mangle · behøve · trænge til

1. Vi kan ikke bare lukke øjnene og kun tænke på os selv! Som forbrugere og samfundsborgere _____ at tænke på miljøet! Ellers bliver det en syg klode, vi efterlader til de kommende generationer!
2. Du kan altså ikke have den der frakke på! Den _____ at blive renset. Prøv og se: Der er en plet dér, og den er også snavset på ærmerne. Kan du ikke bare tage din jakke på?
3. Jeg _____ at gå ud og købe en ny kjole, for der står i invitationen, at man skal have lang kjole på! Sådan en har jeg ikke haft på siden mit eget bryllup i 1981!
4. Jeg vil gerne give Hannah og Mark noget tøj til den lille. Ved du, om der er noget særligt, de _____? En flyverdragt måske?
5. Hey, hey, stop! Du _____ bruge så meget vaskepulver! Det er nok med halvdelen til den portion tøj!
6. Marco _____ rigtige fodboldstøvler nu. De begynder at spille ude fra på mandag. Så det skal være sådan nogle med knopper. Det fik han at vide i går.
7. Du _____ at blive klippet! Jeg ved godt, du synes, det er alt for dyrt at gå til frisøren. Men jeg har jo tilbuddt at klippe dig. Tror du ikke, jeg kan eller hvad?
8. Er det ikke komisk? Lotte _____ at have nederdel, nylonstrømper og højhælede sko på i sit nye job! Og jeg har aldrig set hende i andet end jeans!
9. Sig til, hvis I _____ hjælp! Jeg kan for eksempel sy gardiner.
10. Alle børn _____ mad, drikke, tag over hovedet, tøj på kroppen og masser af kærlighed. Men der er ingen, der siger, at man _____ mere end to par sneakers! Så svaret er nej! Ellers må du selv betale.
11. Har vi pakket det hele nu? Eller er der noget, vi _____? Har du fx husket badetøj? Det kan jo være, der er pool på hotellet.
12. Tror du, jeg _____ tage slips på til det interview? Virker jeg useriøs, hvis jeg bare kommer i skjorte?

18 Fra før til nu

Beskriv, hvad der er sket fra billede Ⓐ til billede Ⓛ. Brug fornuntid.

Eksempel

Han har ændret sig. Han har forandret sig.

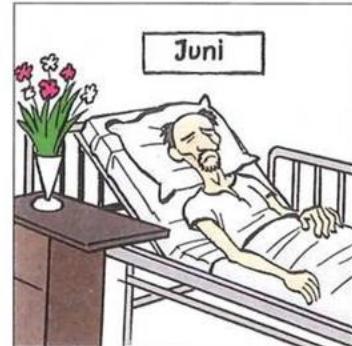
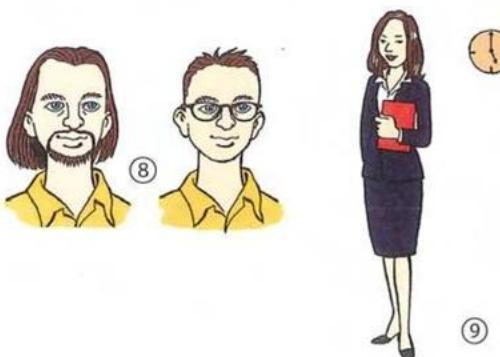
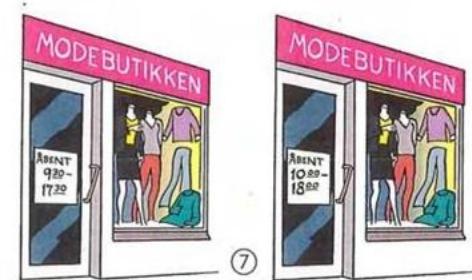
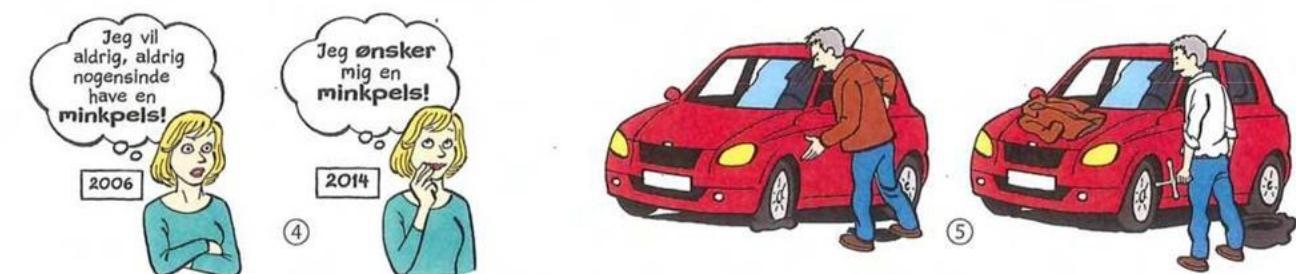
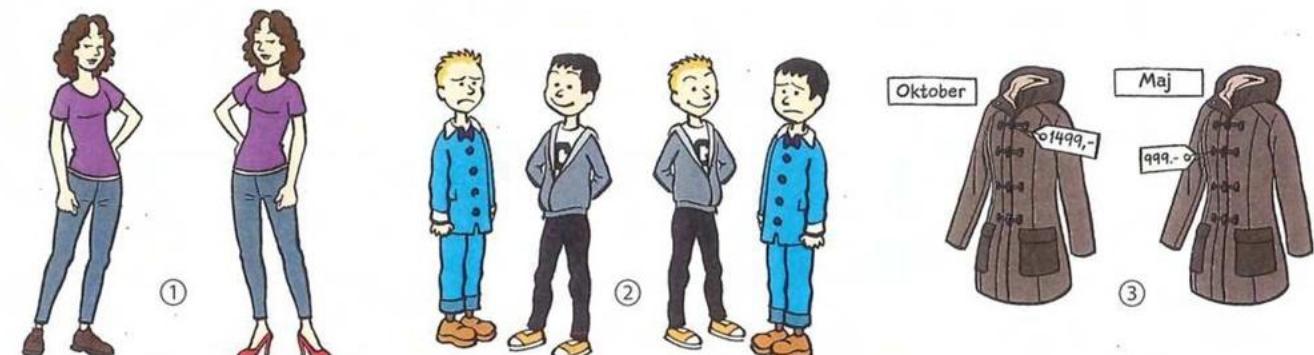
Han er begyndt at interessere sig for, hvordan han ser ud.

Han er begyndt at gå op i sit udseende.

Han er begyndt at træne. Han har fået ny frisure.

Han er blevet smart i tøjet. Han er blevet mere moden.

Han er ved at blive voksen.

19 Bæredygtighed

■ LYT

En bæredygtig udvikling er en udvikling, som opfylder de nuværende generationers behov uden at bringe fremtidige generationers muligheder for at opfylde deres behov i fare.

Sådan lyder definitionen af bæredygtighed i Brundtlandrapporten *Vores fælles fremtid* fra 1987*. Rapporten var den første, der fokuserede på global bæredygtighed med mennesket i centrum. Det primære mål for miljø- og udviklingspolitik skulle være velfærd for hele Jordens befolkning. Definitionen er meget rummelig, og det er nok derfor, den stadig er generelt anerkendt. Det er sværere at blive enige om, *hvad* de nuværende generationers behov er, og hvilke behov de fremtidige generationer vil have.

* Brundtlandrapporten var resultat af fire års arbejde i FN's Verdenskommission for miljø og udvikling. Formanden var den daværende norske statsminister Gro Harlem Brundtland.

Dimensioner af bæredygtighed

Man taler om bæredygtighed i tre forskellige dimensioner: *en miljø- og klimamæssig*, *en social/etisk* og *en økonomisk*.

Den *miljø- og klimamæssige* dimension drejer sig om vores forbrug af Jordens ressourcer og energikilder. Og det drejer sig om, hvordan stoffer fra transport, industri og landbrug *forurener miljøet*, dvs. hvordan udledningen påvirker planter, dyr, havene, luften og klimaet.

Den *sociale/etiske* dimension har at gøre med menneskers sociale vilkår: sundhed, arbejdsforhold, tryghed, uddannelsesmuligheder, indflydelse, selvbestemmelse, menneskerettigheder.

Den *økonomiske* dimension handler om, at der skal være en gevinst ved at indføre miljøvenlige teknologier og omlægge til bæredygtig produktion og energieffektiv transport. Det gælder om at udnytte naturens ressourcer så effektivt som muligt og samtidig prøve at forhindre, at de slipper op.

ORDFORRÅD

1. Lyt og læs

Jeres lærer læser den svære tekst op.

- *Følg med i teksten, mens I lytter, og understreg ord og udtryk, I ikke forstår.*
- *Diskuter efter hvert afsnit tre og tre, hvad de nye ord betyder.* I må gerne tale andre sprog og bruge hjælpemidler.
- *Snak om ordene i klassen, inden I hører næste afsnit.*
- *Hør til sidst jeres lærer læse hele teksten igen.*

2. Lav ordliste

- *Lav en liste over ord i teksten, der har at gøre med bæredygtighed og ubæredygtighed* (ressourcer, miljø, klima, produkters livscyklus, ...).
- *Organiser ordene i ordklasser:*

Substantiv	Adjektiv	Verbum
bæredygtighed	(u)bæredygtig	-
forbruget af ...	-	at forbruge
en forbruger	-	
transport af ...	-	at transportere
osv.	-	

- *Skriv alle ordene på tavlen.* Hvor det er relevant, tilføjes ord under andre ordklasser.
- *Lyt til jeres lærer, sæt trykstreger, og øv udtalen.*

Fra vugge til grav

Bæredygtigt design er vigtigt i forbindelse med innovation og nye teknologier. Der er udviklet metoder til at vurdere, hvordan og hvor meget et produkt belaster miljøet „fra vugge til grav“. Den slags *livscyklusvurderinger* bruger man til at finde ud af, hvor i produktets levetid det vil have den største effekt at vælge bæredygtige løsninger.

Man vurderer effekten på miljøet i alle stadier af produktets livscyklus: Udvindingen af råmaterialerne; forbruget af naturressourcer ved fremstillingen af produktet; transport, emballage, markedsføring og salg af produktet; brug, vedligeholdelse og reparation af produktet; og til sidst bortskaffelse og eventuelt genbrug af produktet eller genanvendelse/recirkulering af de materialer produktet indeholder.

Fra vugge til vugge

Man kan gå endnu videre. I stedet for kun at begrænse skaderne på miljøet, kan man designe og producere på en måde, så produktet ikke bliver til affald, når det kasseres. I stedet kan produktet eller dele af det blive til en positiv ressource i et andet produkt eller i

Jordens natursystemer. Vugge til vugge-princippet ser man fx i bygninger, der producerer mere energi, end de forbruger; eller på fabrikker, der producerer drikkevand af spildevand og emballage, der er lavet af materialer, der kan komposteres og på den måde blive til næring for dyr og planter.

Forbrugernes dilemmaer

Som almindelig forbruger er man ofte i tvivl om, hvad der egentlig er bæredygtigt i det store, samlede grønne regnskab. Hvad er fx mest bæredygtigt:

- at samle brugt papir til genbrug eller at smide det i affaldsspanden, så det bliver brændt?
- at spise økologiske æbler fra Argentina eller ikke-økologiske fra Danmark?
- at drikke øl på flaske eller øl på dåse?
- at vaske op i hånden eller i opvaskemaskine?

Man kan stille uendeligt mange af den slags spørgsmål, og svaret er sjældent entydigt det ene eller det andet. Måske er et produkt miljømæssigt bæredygtigt, men ikke socialt/etisk. Måske er det bæredygtigt i nogle faser af sin levetid, men ikke når det skal kasseres, osv. osv.

3. Diskussion

I grupper på tre eller fire

- Formuler mindst et spørgsmål mere til listen over forbrugernes dilemmaer, og skriv det på tavlen:
Hvad er mest bæredygtigt: ... eller ...?
- Diskuter de forskellige spørgsmål, både de fire i tekstens sidste spalte og dem, som grupperne selv har formuleret.

20 Tre for hundrede! – en T-shirts livscyklus

TRE OG TRE. MUNDTLIG OPGAVE

1. Beskriv T-shirtens livscyklus ved hjælp af ordene øverst på side 129.

Brug verbernes passive form, hvor det er relevant:

1. Bomuldsfrøene sås/Bomulden bliver sået/ ...
2. Planterne skal vandes/Der bliver vandet/Planterne bliver vandet
3. ...

2. Gennemgå igen T-shirtens livscyklus fra start til slut, men nu med fokus på belastningen af miljø og mennesker i de enkelte faser af T-shirtens liv.

Tænk på de tre dimensioner af bæredygtighed: den miljø- og klimamæssige, den sociale/etiske, den økonomiske. Find hjælp til ord og udtryk i teksten om bæredygtighed (nr. 19 side 126-127) og i jeres egen ordliste.

1. Verber: dyrke¹ · så¹ · gode¹ · vande¹ · sprøjte¹ · høste¹ · plukke¹ · transportere¹
Substantiver: gødning · sprøjtemidler · svamp · ukrudt · skadedyr · pesticider/insektagifte
2. Verber: forarbejde¹ · yaske¹ · blege¹ · farve¹ · skylle¹ · spinde² · strikke¹ · væve¹
Substantiver: fibre · stof · farve · kemikalier · dampe · spildevand
3. Verber: fremstille¹/producere¹ · sy¹ · trykke²
4. Verber: transportere¹ · sejle¹ · køre² · distribuere¹ · markedsføre² · reklamere¹ · pakke¹ · emballere¹
Substantiver: markedsføring · reklame · emballage
5. Verber: sælge² · købe² · bruge² · gå² med/have² på · vaske¹ · tørre¹
6. Verber: smide² ud/væk · kassere¹ · genbruge² · genanvende²/recirkulere¹ · brænde²
Substantiver: affald

21 Livscyklus og bæredygtighed

TO OG TO. SKRIFTLIG OPGAVE

1. *Bliv enige om et produkt, hvis livscyklus I gerne vil vide noget om (en fodbold, et par jeans, bacon, dåsetomater, ...).*
2. *Formuler sammen en række konkrete spørgsmål, som det vil være relevant at stille for at finde ud af, hvor bæredygtigt produktet er.*
Brug ordforråd fra nr. 19 og 20 side 126-129 og fra jeres egen ordliste.
Spørgsmålene kan fx dreje sig om:
 - materialer og råstoffer
(Fx *Hvad er den lavet af? Hvilke råstoffer indeholder den?*)
 - landbrug (planteproduktion, dyreproduktion)
 - udvinding (af råstoffer/mineraler)
 - forarbejdning (af råmaterialer)
 - udledning (af stoffer)
 - produktion
 - arbejdskraft
 - markedsføring (marketing, emballage, reklame)
 - transport
 - salg
 - vedligeholdelse
 - bortskaffelse (genbrug, genanvendelse, affald)

22 Noget der fremmer bæredygtighed

Find information om en ide, et projekt, et initiativ, en produktion, en lov/et lovforslag, en institution, en uddannelse ..., der har til formål at fremme bæredygtighed.

Det kan være i dit boligområde, i din by, i Danmark, i dit hjemland eller andre steder i verden. Det kan have et miljø- og klimamæssigt fokus, det kan fokusere på etiske og sociale forhold, eller det kan dreje sig om økonomiske aspekter af bæredygtighed.

Forbered en mundtlig præsentation i klassen.

OPGAVER TIL VIDEO

23 Jeg bruger størrelse det og det

SE & LYT LARS

Læs teksten, og se videoen.

Find mindst otte misforståelser i teksten.

Snak sammen om, hvad I har fundet. Brug fx:

Det passer ikke, at Han siger nemlig, at/Tværtimod siger han, at ...

Det er rigtigt nok, at ..., for han siger, at ...

Lars er glad for tøj, og han synes, det er sjovt at købe det. Han har nogle ret almindelige mål, så det er som regel ikke noget problem at finde noget, der passer. Det eneste, der en gang imellem kan være et problem er jakker. Lars har nemlig nogle lidt korte arme, så somme tider køber han en jakke, hvorærmerne er for lange og skal lægges op.

Med hensyn til cowboybukser er Lars heldig, for de har altid hans størrelse. Sko er til gengæld tit et problem, fordi han bruger størrelse 47. Heldigvis kender han et par skobutikker, der har specialiseret sig i de helt små og store numre, så der plejer han at købe sko.

Lars er begyndt at gå op i, hvor og hvordan det tøj, han køber, er produceret, så det spørger han somme tider om i butikken. Og han betaler gerne ekstra for at få noget, der er bæredygtigt.

I de senere år har Lars taget på, og det er han faktisk glad for. Da han var yngre, var han meget tynd, og det var svært at finde noget tøj, der sad godt. Hans tidligere kone var dygtig til at sy og strikke, så hun lavede meget af hans tøj. Men i dag køber han det hele. Men aldrig på udsalg, for det bryder han sig ikke om. Og aldrig i stormagasiner, for det kan han heller ikke lide.

Modebranchen møder kritik fra mange sider. Kritikken handler bl.a. om modellernes arbejdsforhold og om kravene til deres vægt og alder.

24 Hun ser jo ikke engang selv sådan ud

SE & LYT NADJA

Læs følgende udsagn. Se videoen og find ud af, om udsagnene er rigtige eller forkerte.

1. Nadja tror, at modebranchen hjælper usikre unge, fordi de vil få større selvtillid, når de lærer at klæde sig flot.
2. Nadja kan ikke lade være med at sammenligne sit eget udseende med modellernes.
3. Nadja går ind for grænsen for, hvor tynde modeller de må bruge i modebranchen.
4. Nadja synes, det er sjovt, at man kan ændre modellernes udseende med Photoshop.
5. Nadja læser sjeldent modeblade og ser sjeldent fjernsyn i sin hverdag.
6. Nadja kan godt lide at se musikvideoer, men hun er ligeglads med, hvordan de kvindelige musikere ser ud.
7. Nadja fortæller om en caster i Hollywood, der er glad for sit job, bl.a. fordi det er sjovt at skulle finde skuespillere med lige tænder og store bryster.

25 En slags påklædningsdukke

SE & LYT RIKKE

Da Rikke og hendes søskende var børn, syede deres mor næsten alt deres tøj. Enten købte hun noget stof og syede af det, eller også syede hun de ældre søskendes tøj om til Rikke. De få gange, Rikke som barn fik tøj fra en tøjbutik, husker hun som noget „helt vildt“.

Rikke var den eneste i skolen, der gik i omsyet og hjemmesyet tøj. Sådan husker hun det i hvert fald. Som teenager drømte hun om at få „købetøj“, men fik det ikke. Når Rikke i dag tænker tilbage på det tøj, hendes mor syede til hende, synes hun faktisk, det var supersmart. Men det kunne hun ikke se dengang.

Rikke fortæller om sit forhold til tøj i dag.

Før I ser videoen: Kender I ordene: en påklædningsdukke, en fælde, et fix, et kick, lettliggængeligt?

Lyt og find ud af, hvad hun siger om

1. identitet.
2. farver.
3. at sy.
4. danske designere.
5. uetiske aspekter.
6. Hennes og Mauritz-fælden.
7. et fix eller kick.
8. sit garderobeskab.
9. sin kærestes/mands tøj.
10. at være gravid.

Tøjbyttedage bliver mere og mere populære: Tag noget af værdi med hjemmefra. Find noget, som du gerne vil have, og tag det med hjem. Her er det i lånte lokaler på en friskole i København, hvor private mødes for at bytte, sælge og købe tøj.

26 Det er hans måde at få tøj på

SE & LYT METTE

1. Hvordan har Mette det med at gå i tøjbutikker?
2. Bruger hun mange penge på tøj til sig selv?
3. Hvad fortæller Mette om tøjbyttedag?
4. Hvordan får Mettes mand tøj?

OPGAVER TIL TEKSTER

A ARBEJDSTØJ, PSYKOLOG

Læseopgave

1. Hvilke af følgende medarbejdere på neurologisk afdeling har kittel på:
sygeplejerske, fysioterapeut, sygehjælper, læge, psykolog, ergoterapeut, sekretær?
2. Hvad har de andre på? Og hvorfor?
3. Hvordan undgår man at få det for varmt om sommeren, når man har kittel på over sit eget tøj?
4. Hvad er det pudsig/sjove ved, at det lige præcis er Toke Esmand, der bliver interviewet til **UGEAVISEN** om sit arbejdstøj?
5. Toke Esmand blev bedt om at tage lange bukser på. Hvilke to grunde gav afdelingssygeplejersken?
6. Han gjorde, som hun sagde, men fortrød det da han kom hjem. Hvorfor?
7. Toke Esmand syntes, der var flere grunde til at sende en formel klage. Hvilke?
8. Toke Esmand fik medhold i sin klage. Hvad betyder det? Og hvorfor fik han medhold?

DRAGTEN OG MAGTEN

B KONGER OG DRONNINGER

C JAKKESÆTTET

Læseopgave til B og C

Find alle ord, der har med tøj og smykker at gøre.
Genfortæl teksten i klassen.

D BÆREDYGTIGT FORBRUG, HVAD SKAL DER TIL?

Læseopgave

Læs interviewet og find ud af, hvad der er rigtigt og forkert.
Ifølge Bente Halkier

1. er det som regel folks personlige smag og ønsker, der bestemmer, hvad de køber.
2. er det altid prisen, der er årsagen, når folk ikke vælger at købe bæredygtige varer.
3. er „choice-editing“ en god idé.
4. betyder det noget for salget af et bæredygtigt produkt, at man som forbruger ved, hvem der allerede køber og bruger produktet.
5. vil folk kun begynde at forbruge mere bæredygtigt, hvis der bliver lavet nogle flere gode kampagner over for forbrugerne, der kan overbevise dem om, at bæredygtighed er godt for dem.
6. er det ondt og udemokratisk, hvis politikerne indfører nye love og systemer, der gør ubæredygtige forbrugsmønstre ulovlige eller besværligere og dyrere for forbrugerne.
7. er det en god idé, hvis politikerne indfører nye love og systemer, der gør ubæredygtige forbrugsmønstre ulovlige eller besværligere og dyrere for forbrugerne.

E UD MED BRUG-OG-SMID-VÆK-KULTUREN! IND MED FIX-OG-BEHOLD!

Læseopgave

1. Hvilke former for indbygget forældelse er der?
2. Hvad er forskellen på indbygget forældelse og planlagt forældelse?
3. Hvad er formålene med delebilsordningen og de andre fællesskaber, der nævnes?
4. Hvad kan man bruge hjemmesiden www.ifixit.com til?
5. Hvilke fordele er der ved reparationscafeerne?

g

HVAD FOR EN ... OG HVILKEN ... ?

Spørgende pronomener, der bruges i direkte og indirekte spørgsmål.

Hvad for en/et/nogle/noget ... bruges især i talesprog.

Hvad for en/Hvilken bluse
Hvad for et/Hvilket slips
Hvad for nogle/Hvilke sko
Hvad for noget/Hvilket tøj

skal jeg tage på? Jeg ved ikke,

hvor for en/hvilken bluse
hvor for et/hvilket slips
hvor for nogle/hvilke sko
hvor for noget/hvilket tøj

jeg skal tage på.

Hvad er det for en/et/nogle/nogen/noget ..., ... ?

Den spørgende form, når der kommer en relativsætning bagefter, som viser tilbage til noget, der er sagt tidligere.

Talesprog

Hvad er det for en uddannelse, hun er begyndt på?

Hvad er det for et job, han har fået?

Hvad er det for nogle/nogen sko, hun ønsker sig?

Hvad er det for noget musik, vi hører lige nu?

Skriftsprog

Hvilken uddannelse er hun begyndt på?

Hvilket job har han fået?

Hvilke sko ønsker hun sig?

VERBER

1 = Gruppe 1 Alle verber i gruppe 1 ender på -ede i datid og -et i førnutid og førdatid.

2 = Gruppe 2 Alle verber i gruppe 2 ender på -te i datid og -t i førnutid og førdatid.

U = Uregelmæssige verber.

a	blande, 1 abonnere, 1 acceptere, 1 adskille (sig), 2 afbryde, U afhænge, U afhøre, 2 aflevere, 1 aflyse, 2 afse, U aftale, 2 amme, 1 anbefale, 1 ane, 1 anerkende, 2 annultere, 1 ansætte, U arbejde, 1 argumentere, 1 arrangere, 1	e	fyre, 1 eje, 1 blinke, 1 blive, U bløde, 2 bo, 1 bokse, 1 bowle, 1 brede sig, 2 bremse, 1 bringe, U brokke sig, 1 bruge, 2 bryde (sig om), U brække (sig), 1 brænde (sig), 2 brøle, 1 bukke, 1 burde, U byde, U bygge, 1 bytte, 1	f	føde, 2 elske, 1 emigrere, 1 ende, 2 erfare, 1 erkende, 2 etablere, 1	g	hænge, 2 følge, U få, U	h	kunne, U kurere, 1 kysse, 1 kæmme, 1 kæmpe, 1 købe, 2 køre, 2 har/er kørt								
b	bade, 1 banke, 1 barbere, 1 batte, 1 bede, U bedøve, 1 begrunde, 1 begrænse, 1 begynde, 2 er begyndt beholde, U behøve, 1 belaste, 1 beskrive, U beslutte, 1 bestemme, 2 bestille, 2 bestå, U besvare, 1 besvime, 1 besætte, U besøge, 2 betale, 2 betyde, U beundre, 1 bevise, 2 bidrage, U	c	chatte, 1 cykle, 1 har/er cyklet	d	danne, 1 danse, 1 date, 1 deltage, U dele, 2 designe, 1 dirigere, 1 diskutere, 1 dividere, 1 dreje, 1 drikke, U droppe, 1 drømme, 2 dufte, 1 dumppe, 1 dyrke, 1 dække, 1 dø, U	e	foretage sig, U foretrække, U forfremme, 1 foretage sig, U foretrække, U forklare, 1 formulere, 1 forstuve, 1 forstyrre, 1 forstå, U fortryde, U fortælle, U forudse, U foruren, 1 forære, 1 fotografere, 1 fryse, U fråse, 1 fylde, 2	f	føde, 2 genfortælle, U fange, 1 fare, 1/U fatté, 1 fejle, 1 fejre, 1 feste, 1 finansiere, 1 finde, U fjerne, 1 flette, 1 flytte, 1 har/er flyttet flyve, U fokusere, 1 forbavse, 1 forbedre, 1 forberede, 2 forbye, U foregå, U foreslå, U forestille (sig), 1 foretage sig, U foretrække, U forfremme, 1 foretage sig, U foretrække, U forklare, 1 formulere, 1 forstuve, 1 forstyrre, 1 forstå, U fortryde, U fortælle, U forudse, U foruren, 1 forære, 1 fotografere, 1 fryse, U fråse, 1 fylde, 2	g	genfortælle, U genkende, 2 gennemføre, 2 gennemgå, U genopträne, 1 gentage, U gide, U gifte sig, 1 give, U glemme, 2 glide, U glippe, 1 glo, 1 glæde sig, 1 gradbøje, 1 grine, 1/2 grundlægge, U græde, U gynge, 1 gælte, U gætte, 1 gøre, U gå, U	h	hænge, 2 hænge, U hæve, 1 høre, 2 håbe, 1 håndtere, 1	i	illustre, 1 inddele, 2 indeholde, U indlede, 2 indlægge, U indrømme, 1 indspille, 1 insistere, 1 indsætte, U inspirere, 1 integriere, 1 interessere sig, 1 interviewe, 1 invitere, 1 irritere, 1	l	lade, U lande, 1 lappe, 1 larne, 1 lave, 1 le, U lede, 1 lede, 2 lege, 1 leje, 1 leve, 1 ligge, U ligne, 1 lime, 1 love, 1 lufte, 1 lugte, 1 lukke, 1 lyde, U lykkes, U lytte, 1 lyve, U lægge (sig), U læne, 1 lære, 2 læse, 2 løbe, U løfte, 1 løse, 2 låne, 2 låse, 2
						k	kalde, 2 kassere, 1 kaste, 1 kende, 2 kigge, 1 klage, 1 klare (sig), 1 klemme, 2 klippe, 1 klæde (sig), 2 klø, 1 knejse, 1 knække, 1 koge, 2 kombinere, 1 komme, U kommentere, 1 kommunikere, 1 kompostere, 1 koncentrere sig, 1 kontakte, 1 konkurrere, 1 koste, 1 kræve, 1	m	magte, 1 male, 1 maile, 1 mangle, 1 markere, 1 massere, 1								

matche, 1	p	s	t	v
meditere, 1	pakke, 1	samle, 1	tabe, 1	vaccinere, 1
melde (sig), 2	passe, 1	sammenligne, 1	tage, U	vande, 1
mene, 2	pege, 1	savne, 1	takke, 1	vare, 1
minde, 1	peppe op, 1	se, U	tale, 2	vaske, 1
mixe/mikse, 1	piske, 1	sejle, 1	tegne, 1	vedlægge, U
modtage, U	pjække, 1	sende, 2	tilbyde, U	veje, 1
mærke, 1	planlægge, U	siddé, U	tilføje, 1	vende (sig), 2
møde, 2	pleje, 1	sige, U	tilkalde, 2	vente, 1
mødes, U	plukke, 1	skabe, 2	tiltale, 2	vide, U
måle, 2	prioritere, 1	skade, 1	tiltrække, U	ville, U
måtte, U	producere, 1	ske, 2	tisse, 1	vinde, U
	protestere, 1	er sket	tjekke, 1	virke, 1
n	præsentere, 1	skifte, 1	tjene, 2	vise, 2
neje, 1	prøve, 1	skiftes, U	transportere, 1	viske ud, 1
nikke, 1	pudse, 1	skinne, 1	trives, U	vokse, 1
notere, 1	pumpe, 1	skjule, 2	tro, 1	vække, 1
nyse, 2/U	punktere, 1	skolde (sig), 1	trykke, 1/2	vælge, U
nævne, 1/2	puste, 1	skrabe, 1	trække, U	vælte, 1
nøjes, U	påvirke, 1	skrige, U	træne, 1	vænne sig, 1
nå, 1		skrive, U	trænge, 2	være, U
har/er nået	r	skrue, 1	trøste, 1	vågne, 1
	ramme, 2	skubbe, 1	tude, 1	er vågned
o	reagere, 1	skuffe, 1	turde, U	
opdage, 1	rede, 2	skulle, U	tygge, 1	
operere, 1	redigere, 1	skyde, U	tænde, 2	
opfatte, 1	regne, 1	skynde sig, 2	tænke, 2	
opfinde, U	rejse, 2	skylle, 1	tømme, 2	
opfordre, 1	har/er rejst	skælde ud, 2	tørre, 1	
opfyde, 2	rejse sig, 2	skære (sig), U	tåle, 2	
opføre (sig), 2	reparere, 1	slappe af, 1		
opgive, U	respektere, 1	slide, U	u	
opleve, 1	restaurere, 1	slukke, 1	uddanne sig, 1	
opnå, 1	rette, 1	slutte, 1	udfyldে, 2	
oprette, 1	ride, U	slå (sig), U	udgive, U	
opsummere, 1	rime, 1	slås, U	udgøre, U	
optage, U	ringe, 1	smage, 2	udlede, 2	
opræde, U	riste, 1	smide, U	udlevere, 1	
ordinere, 1	ruge, 1	smile, 1 eller 2	udsende, 2	
ordne, 1	rulle, 1	sminke sig, 1	udstråle, 1	
organisere, 1	rydde op, 1	smitte, 1	udtale, 2	
ose, 1	ryge, U	smøre, U	udtrykke (sig), 2	
overdrive, U	rykker, 1	snakke, 1	udvikle (sig), 1	
overhale, 1	ryste, 1	sne, 1	understrege, 1	
overholde, U	række, U	snorke, 1	undersøge, 2	
oversække, 1	råbe, 2	snuble, 1	undervise, 2	
oversætte, U	råde, 1	snuppe, 1	undgå, U	
overtage, U		snøvle, 1	undre, 1	
overveje, 1		sortere, 1	undskynde, 2	
		sove, U		

UREGELMÆSSIGE VERBER

Navnemåde Infinitiv	Nutid Præsens	Datid Præteritum	Førnutid Perfektum
afbryde	afbryder	afbrød	har afbrudt
afhænge	afhænger	afhang	har afhængt
afse	afser	afså	har afsæt
ankomme	ankommer	ankom	er ankommet
ansætte	ansætter	ansatte	har ansat
bede	beder	bad	har bedt
beholde	beholder	beholdt	har beholdt
beskrive	beskriver	beskrev	har beskrevet
bestå	består	bestod	har bestået
besætte	besætter	besatte	har besat
betyde	betyder	betød	har betydet
bidrage	bidrager	bidrog	har bidraget
blive	bliver	blev	er blevet
bringe	bringer	bragte	har bragt
bryde sig om	bryder	brød	har brutt
burde	bør	burde	har burdet
byde	byder	bød	har budt
bære	bærer	bar	har båret
deltage	deltager	deltog	har deltaget
drikke	drikker	drak	har drukket
dø	dør	døde	er død
falde	falder	faldt	er faldet
fare	farer	for	har/er faret
finde	finder	fandt	har fundet
flyve	flyver	fløj	er/har fløjet
forbyde	forbyder	forbød	har forbudt
foregå	foregår	foregik	har foregået
foreslå	foreslår	foreslog	har foreslættet
foretage	foretager	foretog	har foretaget
foretrække	foretrækker	foretrak	har foretrukket
forstå	forstår	forstod	har forstået
forsvinde	forsvinder	forsvandt	er forsvundet
fortryde	fortryder	fortrød	har fortrudt
fortælle	fortæller	fortalte	har fortalt
forudse	forudsæt	forudså	har forudsæt
fryse	fryser	fros	har frosset
følge	følger	fulgte	har/er fulgt
få	får	fik	har fået
genfortælle	genfortæller	genfortalte	har genfortalt
gennemgå	gennemgår	gennemgik	har gennemgået
gentage	gentager	gentog	har gentaget
glide	gider	gad	har gjedt
give	giver	gav	har givet
glide	glider	glede	er gledet
grundlægge	grundlægger	grundlagde	har grundlagt
græde	græder	græd	har grædt
gælde	gælder	gjældt	har gjældt/gældt
gøre	gør	gjorde	har gjort
gå	går	gik	har/er gået
have	har	havde	har haft
hedde	hedder	hed	har heddet
hjælpe	hjælper	hjalp	har hjulpet
holde	holder	holdt	har holdt
hænge	hænger	hang	har hængt
indeholde	indeholder	indeholdt	har indeholdt
indlægge	indlægger	indlagde	har indlagt
indsætte	indsætter	indsatte	har indsæt
komme	kommer	kom	er/har kommet
kunne	kan	kunne	har kunnet
lade	lader	lod	har ladet
le	ler	lo	har le(e)t
ligge	ligger	lå	har ligget
lyde	lyder	lød	har lydt
lykkes	lykkes	lykkedes	er lykkedes
lyve	lyver	løj	har løjet
lægge	lægger	lagde	har lagt
løbe	løber	løb	har/er løbet

Navnemåde Infinitiv	Nutid Præsens	Datid Præteritum	Førnutid Perfektum
modtage	modtager	modtog	har modtaget
mødes	mødes	mødtes	har mødtes
måtte	må	måtte	har måttet
nyse	nyser	nøs	har nyst
nøjes	nøjes	nøjedes	har nøjedes
opfine	opfinder	opfundt	har opfundet
opgive	opgiver	opgav	har opgivet
optage	optager	optog	har optaget
opræde	opræder	oprådte	har oprådt
overdrive	overdriver	overdrov	har overdrovet
overholde	overholder	overholdt	har overholdt
oversætte	oversætter	oversatte	har oversat
overtage	overtager	overtog	har overtaget
planlægge	planlægger	planlagde	har planlagt
ride	rider	red	har/er redet
ryge	ryger	røg	har/er røget
række	rækker	rakte	har rakt
se	ser	så	har set
sidde	siddes	sad	har siddet
sige	siger	sagde	har sagt
skiftes	skiftes	skiftedes	har skiftedes
skrive	skriger	skreg	har skreget
skulle	skal	skulle	har skulle
skyde	skyder	skød	har skudt
skære	skærer	skar	har skæret
slide	slider	sled	har slidt
slå	slår	slog	har slået
slås	slås	sloges	har sloges
smide	smider	smed	har smidt
smøre	smører	smurte	har smurt
sove	sover	sov	har sovet
springe	springer	sprang	har/er sprunget
spørge	spørger	spurgte	har spurgt
stige,	stiger	steg	er steget
stikke	stikker	stak	har stukket
stjæle	stjæler	stjal	har stjålet
stryge	stryger	strøg	har strøget
strække	strækker	strakte	har strakt
stå	står	stod	har stået
stå op	står op	stod op	er stået op
synes	synes	syntes	har syntes
synde	synder	sang	har sunget
synke	synker	sank	har/er sunket
sælge	sælger	solgte	har solgt
sætte	sætter	satte	har sat
tage	tager	tog	har/er taget
tilbyde	tilbyder	tilbød	har tilbuddt
tiltrække	tiltrækker	tiltrak	har tiltrukket
trives	trives	trivedes	har trivedes
trække	trækker	trak	har trukket
turde	tør	turde	har turdet
udgive	udgiver	udgav	har udgivet
udgøre	udgør	udgjorde	har udgjort
undgå	undgår	undgik	har undgået
vedlægge	vedlægger	vedlagde	har vedlagt
vide	ved	vidste	har vidst
ville	vil	ville	har villet
vinde	vinder	vandt	har vundet
vælge	vælger	valgte	har valgt
være	er	var	har været
ødelægge	ødelægger	ødelagde	har ødelagt

DET RYKKER! består af grundbog, øvebog, lærervejledning og et kursistsite med lyd- og videoklip. På forlagets hjemmeside ligger supplerende tekster og øvelser samt udskrifter af video og lyd.

Grundbogen er inddelt i seks kapitler med episoder, dialoger, tekster og grammatik med tilhørende opgaver og øvelser; dertil opgaver til alle lyd- og videoklip.

Øvebogen følger indholdet i de seks kapitler i grundbogen.

Lærervejledningen indeholder forslag til arbejdsformer, ekstra opgaver samt mange tekster til kopiering.

Kursistsite med lyd og video:
www.alfabetadigital.dk/detrykker

Forlagets hjemmeside med supplerende tekster og øvelser til download: www.alfabetaforlag.dk

